

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека. *Заснований у 2011 році. Виходить раз на два тижні.*

Головний редактор В. Горвий. *Редакційна колегія:* Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас.

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна.

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 18-19 (100-101) листопад 2015

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України..... 2

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова

Люстрація в Україні: складний і суперечливий, але вкрай необхідний шлях..... 2

Т. Миськевич

Запровадження державного фінансування політичних партій в Україні: формальність, вимога чи потреба?..... 8

О. Кривецький

Реформування державних закупівель..... 15

Т. Горенко

Медицинское страхование: партнерство или противостояние..... 19

І. Беззуб

Українське заробітчанство: старі проблеми та нові виклики..... 22

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов

Взаємозалік заборгованостей: право та податкові наслідки..... 32

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку..... 44

Моніторинг законодавства..... 49

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА 54

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України

Президент Петро Порошенко підписав Закон № 786-VIII, яким схвалюється рішення Глави держави від 6 листопада поточного року «Про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у для участі у багатонаціональному навчанні».

Згідно з відповідним Указом Президента від 6 листопада 2015 року № 626/2015, на територію нашої держави допускаються для участі у багатонаціональному навчанні у листопаді – грудні 2015 року на строк до 61 доби підрозділи збройних сил Сполучених Штатів Америки, інших країн – членів НАТО та держав – учасниць програми «Партнерство заради миру» (до 2500 військовослужбовців з озброєнням та військовою технікою).

Закон ухвалено на виконання процедур, визначених Конституцією України. Він набирає чинності з дня його опублікування (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-dopusk-pidrozdiliv-zbrojnih-sil-36320>). – 2015. – 17.11).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Люстрація в Україні: складний і суперечливий, але вкрай необхідний шлях

23 жовтня 2015 р. Конституційний Суд України (КСУ) переніс на невизначений термін розгляд питання щодо конституційності окремих положень Закону України «Про очищення влади». Перше засідання з розгляду цієї справи за двома конституційними поданнями Верховного Суду України та поданням 47 народних депутатів України Конституційний Суд України провів ще 16 квітня 2015 р., однак розгляд справи було перенесено. Наступне засідання КСУ з цього питання розпочалося 22 жовтня 2015 р., але 23 жовтня 2015 р. розгляд зазначеного питання знову перенесено. Це рішення Голова КСУ Ю. Баулін пояснив тим, що КСУ має вивчити питання прийнятності клопотання представника Верховної Ради України, народного депутата Є. Соболева від 22 жовтня 2015 р. про відвід Голови та шістьох суддів Конституційного Суду від розгляду зазначеного питання, оскільки вони самі підпадають під дію закону про люстрацію. Тільки після цього про дату розгляду Конституційним Судом України даної справи буде додатково оголошено.

КСУ має проаналізувати ті статті і положення Закону України «Про очищення влади», де йде мова про заборону обіймати державні посади представникам влади часів президентства В. Януковича, включно із судьями, які приймали рішення проти

учасників Євромайдану наприкінці 2013 – на початку 2014 р. За висновком Верховного Суду України від 20 листопада 2014 р., частина положень люстраційного закону встановлює зворотню дію законодавства, що є порушенням Конституції України. Окрім того, представників ВСУ також непокоїть встановлення факту роботи держслужбовця на певній посаді як підстави для звільнення без розгляду законності чи незаконності дій чиновника під час виконання своїх службових повноважень, тобто без доведення складу злочину. Суддя КСУ Н. Шаптала зазначила, що на ці норми закону вказують і частина українських правників, яких опитав КСУ. Інша ж їхня частина посилається на європейську практику: у Чехії та ще в деяких країнах ЄС закон про люстрацію мав зворотню дію: він передбачав відповідальність за саму лише співпрацю з попередньою владою, тобто за названі в законі правопорушення, які скоїли, коли цього закону ще не існувало.

Рішення Конституційного Суду України з цього питання сьогодні очікують усі верстви суспільства. Ті, хто схвалює і всіляко сприяє процесу люстрації, чекають від КСУ підтримки своїх зусиль на цьому шляху. Ті, хто виступає проти (не стільки самого процесу люстрації як такої, скільки форм і засобів її проведення) – вважають, що КСУ має прийняти рішення, що стане підставою для захисту від «такої» люстрації. І навіть пересічні члени суспільства, які в більшості глибоко не переймаються перебігом люстрації, сподіваються почути у рішенні Конституційного Суду України чіткий меседж щодо того, якого спрямування набуде процес очищення влади в Україні.

Проведення процесу оновлення влади сьогодні є не просто суттєвим елементом реформування державного механізму України. Це одне з найважливіших завдань, яке поставило суспільство перед владою, і яке виступало ідеологічним рушієм Майдану у подіях 2013–2014 рр. Утім, українські громадяни після Революції гідності так і не відчували позитивних змін у цьому напрямі діяльності держави. Як зазначив директор соціологічної служби Центру Разумкова А. Биченко, за результатами соціологічного дослідження «Оцінка громадянами ситуації в Україні та стану проведення реформ», що було проведено в березні 2015 р., громадяни оцінили перебіг процесу оновлення влади та проведення люстрації у 2,9 бали з 10 можливих. На запитання про негативний чи позитивний вплив реформ з оновлення влади та люстрації на особисте становище громадян 58,5 % відповіли, що не відчують жодного впливу, 24 % – відчують негативний вплив, 17 % – позитивний вплив і 0,5 % взагалі не відповіли на питання.

З огляду на ці результати можна пояснити надзвичайно високий рівень очікування українським суспільством рішення КСУ.

Проблема рішення Конституційного Суду України щодо положень закону про люстрацію виникла не на пустому місці. Справа у тому, що і сам Закон України «Про очищення влади», попри його безсумнівну важливість для суспільства і держави, має суттєві недоліки, на що неодноразово звертали увагу і політики, і юристи, і правозахисники, і експерти.

У цілому оцінка перебігу процесу люстрації в Україні є неоднозначною, виходячи вже з того, що в суспільстві не існує єдиного погляду на люстрацію як таку. Соціальний психолог, доктор політичних наук, професор НТУУ «Київський політехнічний інститут» Л. Смола зазначає, що біда суспільства полягає у

відсутності консенсусу в розумінні люстрації. «Нема такого авторитету, думка якого сприймалася б суспільством як незалежна та незаангажована», – підкреслює експерт.

Закон України «Про очищення влади» був прийнятий Верховною Радою України 16 вересня 2014 р. під суттєвим тиском громадськості. Знаковою та дуже важливою подією назвав прийняття цього Закону відомий політолог, доктор історичних наук, професор НУ «Києво-Могилянська академія» О. Гарань. На його думку, це безумовний плюс, оскільки це була вимога Євромайдану.

Натомість політолог К. Одарченко, погоджуючись із тим, що це була вимога Майдану, зазначає, що прийняття Закону України «Про очищення влади» було поспішним та емоційним кроком, продиктованим політичною доцільністю. Сьогодні, на думку політолога, Закон потребує доопрацювання з урахуванням успішного досвіду Польщі або Чехії.

На необхідність, але складність процесу люстрації наголошує і відомий фахівець з права, заслужений юрист України, колишній суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор НУ «Києво-Могилянська академія» М. Козюбра. На його думку, найскладнішим є чітко визначити критерії проведення люстрації, до яких провідний фахівець відносить лише один – корупцію. Утім, головна проблема, вважає М. Козюбра, полягає у тому, що люстрація є водночас і юридичним, і політичним актом.

Саме цю особливість люстрації в Україні зазначає і экс-прокурор Львівської області М. Гошовський, який сам був звільнений з посади за вимогами люстраційного закону. Він зазначає, що не є противником люстрації як такої, але підкреслює, що вона має проводитися з дотриманням міжнародної практики та збереженням гарантій особи на захист своїх прав. Серед причин невдалої, як він вважає, люстрації слід виділити законодавчі та політичні причини. До юридичних экс-посадовець відносить недоліки самого Закону України «Про очищення влади» (які вже розглянуто вище) і порушення принципів люстрації, що викладені в резолюції ПАРЄ № 1096 1996 р. До політичних причин М. Гошовський відносить певний тиск на суддівську гілку влади (місцеві, апеляційні суди, навіть Конституційний Суд) з боку окремих парламентських фракцій та комітетів і Міністерства юстиції, що заважає захисту прав людини.

Оцінку М. Гошовського люстрації як незадовільної поділяє і директор адвокатського центру Української Гельсінської спілки з прав людини Б. Захаров. За його словами, люстрацію дискредитовано та провалено. Це проявилось у тому, що частина справді ефективних і невинних представників влади були змушені піти самостійно або були звільнені, а ті можновладці, які дійсно мали підпадати під дію закону про люстрацію, не тільки не позбавлені своїх повноважень, а й балотуються на нові державницькі посади. З точки зору правозахисника, відбулася підміна понять. У питаннях боротьби з корупцією, яка є в межах люстраційних процесів, боротися почали не із системою, а з окремими особами, що і спричинило процес, коли нові люди одразу вписувалися в старі корупційні схеми.

Про наявність у законі про люстрацію окремих неконституційних норм говорить і голова правління Центру політико-правових реформ І. Коліушко. Утім, як підкреслює експерт, проблема полягає не в змісті закону, що можливо виправити і з чим не так важко розібратися суддям. Головна проблема, на думку експерта, полягає

у тому, що влада не проводить комплексних реформ в органах державної влади, а намагається підмінити ці реформи люстрацією. І. Коліушко зазначає, що люстрація має проводитися разом або навіть після реалізації реформ, але ніяк не замінити їх. Без решти реформ люстрація в Україні може стати «механізмом волюнтаристського звільнення одних людей, невігідних владі, та призначення на їхнє місце інших – без конкурсів», – підсумовує І. Коліушко.

Думку про те, що норми люстраційного закону містять потенційні загрози порушення прав людини, висловила уповноважений Верховної Ради України з прав людини В. Лутковська. За її словами, люстрація має відбуватися, але тільки за чітко визначеними критеріями і без колективної відповідальності.

Так само критично ставиться до норм закону про колективне запровадження відповідальності і виконавчий директор Української Гельсінської спілки з прав людини А. Бущенко. Позиція правозахисної організації полягає в тому, що держава має право проводити люстрацію щодо вищих чиновників, які займали ключові посади і впливали на формування політики держави. Але запроваджувати звільнення лише за фактом перебування на посаді – це є неправильним, – констатує правозахисник.

На необхідність дотримання демократичної та прозорої організації процесу очищення влади звертають увагу і міжнародні експерти та фахівці. Певні застороги щодо змісту Закону України «Про очищення влади» висловила у своїх висновках Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія). Комісія звернула увагу українських законодавців на те, що Закон водночас переслідує дві цілі – очищення влади від потенційно небезпечних для демократії осіб (власне люстрація), але також і чиновників, причетних до корупції. «Намагання розібратися з двома викликами в одному законодавчому акті та за допомогою ідентичних засобів не є оптимальним», – наголосили в комісії. Натомість саму мету Закону – очистити владу від загрозливих примар режиму Януковича – правники Ради Європи назвали виправданою.

Професор університету Гонконгу, спеціаліст з люстрації Р. Девід зазначає, що люстрація та боротьба з корупцією покликані повернути довіру суспільства до влади та запобігти зловживанню нею. Утім, міжнародний експерт підкреслює, що хоча ці дві проблеми мають різне походження і вимагають різних підходів у розв'язанні, однак права людини залишаються самоціллю і формують підґрунтя для демократії.

Голова операційного департаменту Консультативної місії Європейського Союзу П. Епплбі підкреслив, що люстрація має залишатися в рамках Конституції, захищати демократію, верховенства права та підтримувати процес реформ.

На масштаби корупції в Україні, за якими ситуація в Україні істотно відрізняється від інших країн, де проводилася люстрація, наголошує експерт Венеціанської комісії та одна з авторів висновків Європейської комісії за демократію через право А. Петерс. Саме тому, на її думку, попри дуже велику загрозу зловживань під час проведення люстрації, Україна потребує креативних заходів.

Однією з причин гострої реакції української громадськості на очищення влади залишається недостатня інформованість суспільства про перебіг люстраційних процесів. Навіть та робота, що проводиться задля відновлення довіри до влади, недостатньо представлена в інформаційному просторі. Зокрема, з метою зменшення

інформаційного вакууму, зниження рівня напруження в суспільстві, підвищення ефективності загального контролю за процесами люстрації громадські організації Реанімаційний проект реформ, фундація «Відкритий діалог», «Українська Правнича Фундація» організують семінари для засобів масової інформації та всіх зацікавлених осіб.

Крім того, Міністерство юстиції України створило офіційний веб-сайт – Очищення влади в Україні. Структура сайту дає змогу відстежувати різноманітні аспекти люстраційних процесів. До нього включено основні засади очищення влади; новини щодо проведення люстрації; відомості про стан проходження перевірки діючих посадовців або претендентів на державні посади; єдиний Державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закон України «Про очищення влади»; нормативні документи, що забезпечують організацію люстрації в Україні; сторінку Громадської ради при Міністерстві юстиції України з питань люстрації; контактну інформацію з телефонами і адресами державних органів влади; відомості про осіб, що проходять перевірку; актуальні питання щодо процесу очищення влади; сторінку зворотного зв'язку з департаментом Міністерства юстиції з питань люстрації. Утім, можливості цієї практично єдиної офіційної площадки висвітлення люстрації використовуються недостатньо.

Про важливість цього аспекту процесу очищення влади наголошує і Президент України П. Порошенко. У відповіді на електронну петицію про люстрацію прокурорів і суддів № 22/000256-еп він підкреслив, що «проведення люстрації є першочерговим завданням органів державної влади для невідворотності демократичних змін в Україні». Він також зазначив, що влада розуміє актуальність і гостроту питань щодо стану виконання Закону України «Про очищення влади» і, що сама наявність електронних петицій з цього питання підкреслює відсутність широкого інформування громадян щодо стану реалізації положень зазначеного Закону.

Політолог В. Цибулько вважає, що протистояння в суспільстві навколо проблеми люстрації пов'язано ще з тим, що частина суспільства відсутність реформування судів та прокуратури, як і інших державних органів, пов'язує з певними спробами примирення нинішньої та колишньої влади. І саме це, на думку політолога, викликає побоювання в суспільстві. У цьому сенсі рішення Конституційного Суду України може виглядати як переломний момент – продовження та незворотність реформ чи стагнація й зависання процесу очищення влади.

Щодо можливого рішення КСУ з приводу визнання конституційності окремих норм і положень Закону України «Про очищення влади» юристи та експерти мають приблизно однакову точку зору. Так, уже згаданий нами Б. Захаров вважає, що сам закон КСУ визнає конституційним, утім, окремі його положення (близько 10 %) можуть бути визнані такими, що не відповідають Конституції. Директор Інституту глобальних стратегій В. Карасьов також вважає, що КСУ не стане скасовувати весь люстраційний закон, утім, певні корективи до його тексту буде запропоновано зробити.

Директор Центру стратегічних справ УГСПЛ, адвокат М. Тарахало зазначає, що Українська Гельсінська спілка пропонує для виправлення окремих неконституційних положень Закону України «Про очищення влади» провести ряд

заходів. По-перше, необхідно розділити між собою категорії осіб, які підпадають під дію цього Закону. Це дасть змогу виокремити тих вищих посадовців держави, до яких дійсно необхідно застосовувати люстрацію. А от щодо інших категорій – суддів, чиновників нижчої ланки, УГСПЛ вважає необхідним виключити їх з переліку посад, які підпадають під люстрацію. Для суддівського корпусу має працювати інший закон, який забезпечить контроль над діяльністю служителів Феміди.

Проект змін до Закону України «Про очищення влади», який мав би усунути практично всі зазначені недоліки, був поданий до парламенту та отримав остаточну підтримку Венеціанської комісії, – стверджує співавтор діючого люстраційного закону, народний депутат від «Народного фронту» Л. Ємець. Утім, парламент поки не тільки не ухвалив, але навіть і не розглянув запропоновані зміни. Інший автор цього Закону Є. Соболєв зазначає, що якщо до діючого Закону буде внесено певні поправки, то може взагалі зникнути необхідність перевірки люстраційного закону на конституційність його норм і положень.

І це було б найкращим виходом із ситуації. Законодавцям та державним керівникам, усім тим, хто опікуються процесом люстрації в Україні, необхідно відреагувати на висновки Венеціанської комісії, врахувати пропозиції правників, громадськості та експертів та переробити положення Закону України «Про очищення влади», щоб відпала сама потреба у розгляді справи Конституційним Судом України.

Процес люстрації має і буде відбуватися, адже ніхто, навіть ті, хто виступили з поданням до КСУ, не заперечують необхідності проведення процесу очищення влади в Україні. Просто всім треба зрозуміти, що процес очищення влади – то складний, суперечливий, доволі тривалий і клопіткий процес. Утім, Україна має його пройти, бо іншого виходу подолати перешкоди на шляху до створення справді демократичної та правової держави немає. На очищення влади в Україні існує запит суспільства, є зацікавленість громадськості, є намагання влади, є підтримка та допомога міжнародних партнерів, і, нарешті, є потреба розвитку самої держави. Це шанс Україні стати в один ряд із країнами розвинутої демократії, і ним не можна не скористатися. Усі здорові українські патріотичні сили попри поки що недосконале законодавство, існуючий певний спротив процесу люстрації повинні почати працювати над помилками: удосконалювати закони, організовувати інновації у сфері державного управління виключно на принципах верховенства права та демократії, інформувати суспільство про перебіг процесу очищення влади, вивчати та впроваджувати передовий світовий досвід *(За матеріалами:*
<http://www.radiosvoboda.org>; <http://www.dif.org.ua>; <http://112.ua/> ;
<http://thekievtimes.ua>; <http://newsradio.com.ua>; <http://kp.ua>;
<http://hromadskeradio.org>; <http://dw.com>; <http://www.euam-ukraine.eu>;
<http://lustration.minjust.gov.ua>; <https://petition.president.gov.ua>;
<http://www.radiosvoboda.org>; <http://precedent.in.ua>).

Запровадження державного фінансування політичних партій в Україні: формальність, вимога чи потреба?

*«...На політичній арені грошові потоки
можна порівняти з потоками води,
що ллються з гори та перетворюються на безліч річок.
Якщо перекрити течію однієї з річок,
водний потік знайде собі нове русло»*

(М. Пінто-Душинський)

Специфічною рисою сучасної політичної системи у світі стала тенденція зрощення влади та грошей. Однак така взаємодія в наш час стає настільки очевидною, що в ряді країн це призводить до виникнення серйозної загрози засадам демократичної системи правління. Все менше місця для здорової політичної конкуренції, що покликана забезпечувати конституційні права громадян та належне функціонування демократичних механізмів влади залишається і на політичній арені нашої держави. Враховуючи той факт, що в Україні політичні партії виконують визначальну роль у формуванні парламенту та місцевих органів правління, стаючи політичним інструментом посередництва між громадянами і державною владою, проблема комерціалізації виборчих кампаній у країні вимагає невідкладного розв'язання.

Посилення політичної активності великого бізнесу зумовило виникнення одного з найприбутковіших видів інвестицій – інвестицій «політичних», які призвели до тотальної залежності політичних партій від своїх фінансових донорів, як наслідок – до лобіювання в уряді корпоративних інтересів фінансово-промислових груп. У вітчизняних засобах масової інформації та громадських обговореннях політичні сили дедалі частіше іменують «проектами» того чи іншого олігарха. У ситуації, що склалася, фінансові важелі починають виступати не тільки головним чинником результатів виборчої гонитви всередині державі, а й закономірно стають у подальшому одним з основних факторів впливу на вироблення її зовнішнього політичного вектора. Очевидно, що подібні згубні наслідки блокування механізмів представницької демократії перш за все попереджуються шляхом впровадження з боку держави ефективного регулювання та контролю за походженням і призначенням коштів, що надходять до політичних партій. Водночас як дієвий механізм врівноваження потоків грошових вливань у політичні сили може розглядатись впровадження державного фінансування політичних партій.

Нагадаємо, що фінансування політичних партій з державного бюджету в Україні вже було прописане в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із запровадженням державного фінансування політичних партій в Україні» № 1349-IV від 27.11.2003 р. Тоді державне фінансування передбачалося лише для парламентських політичних партій та мало здійснюватись у двох напрямках: фінансування статутної діяльності політичних партій, яка не пов'язана з виборами, та відшкодування витрат партій на

передвиборну агітацію під час чергових та позачергових виборів народних депутатів України. Щорічний обсяг державного фінансування статутної діяльності політичних партій, що входили до виборчих блоків, становив 0,01 % розміру мінімальної заробітної плати, помноженого на кількість громадян, включених до списку виборців на останніх чергових виборах народних депутатів України. Фінансування статутної діяльності партій мало розпочатись із січня 2007 р., а відшкодування витрат партій, пов'язаних з фінансуванням їх передвиборної агітації, – після парламентських виборів 2006 р. Проте норми, впроваджені даним Законом, було скасовано Рішенням Конституційного Суду України № 10-рп/2008 від 28.05.2008 р. Відповідні зміни в законодавстві розпочалися у 2006 р., коли Законом України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» № 489-V від 19.12.2006 р. було зупинено дію частини ст. 17, розд. IV-1, ст. 18 Закону України «Про політичні партії в Україні» щодо державного фінансування статутної діяльності політичних партій. Наступним кроком стало прийняття Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 р. та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 107-VI від 28 грудня 2007 р., ст. 91 якого повністю скасувала шляхом виключення розділ IV-1, який містив форми, обсяги, порядок і контроль за державним фінансуванням політичних партій та ст. 17 і ст. 18 у частині державного фінансування статутної діяльності політичних партій Закону України «Про політичні партії в Україні».

Сьогодні розв'язання проблеми прозорості фінансування політичних партій стало для України необхідною умовою лібералізації візового режиму з країнами ЄС. Дане питання включене до пакета реформ, які Україна зобов'язалася провести найближчим часом з метою усунення масової політичної корупції в нашій державі, породженої нездатністю забезпечити транспарентність джерел грошових надходжень, а також фактичною відсутністю їх аудиту. З огляду на це Кабінет Міністрів України останнім часом досить наполегливо пропонував Верховній Раді внести зміни до Бюджетного кодексу та додати до загального переліку витрат держбюджету статтю про фінансування політичних партій.

8 жовтня поточного року народні депутати 229 голосами ухвалили в другому читанні та в цілому законопроект № 2123-а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання та протидії політичній корупції», який передбачає державне фінансування політичних партій. Документ впроваджує прийняту в більшості країн Європи модель, за якою партії отримують фінансування з двох джерел: з державного бюджету та з добровільних пожертв фізичних і юридичних осіб. Згідно з положеннями законопроекту можливості таких пожертв значно обмежуються: для фізичних осіб граничний розмір внеску становитиме 100 мінімальних заробітних плат, для юридичних осіб – 250. Також ст. 15 вносяться значні обмеження щодо здійснення внесків на підтримку політичних партій. Зокрема, не допускаються пожертви від незареєстрованих громадських, благодійних та релігійних об'єднань та організацій; від анонімних осіб; від іноземних юридичних осіб, іноземців та осіб без громадянства, а також від юридичних осіб, кінцевими бенефіціарними власниками яких є іноземці чи особи без громадянства. При цьому такі обмеження не стосуються надання підтримки статутної діяльності партії міжнародною організацією або політичною партією чи об'єднанням партій, які зареєстровані в державах-членах Європейського Союзу. Дане положення

привернуло увагу Головного юридичного управління, висновок якого містить такі зауваження: по-перше, не враховуються вимоги статті 7 Загальних правил боротьби з корупцією при фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній¹, згідно з якою «держави повинні особливим чином обмежити, заборонити чи врегулювати інакше пожертви з боку іноземних жертводавців», а по-друге, не узгоджується з пунктом 6 цієї ж частини, якою заборонено здійснення внесків на користь політичних партій будь-якими «іншими політичними партіями».

Відповідно до прикінцевих положень законопроекту запровадження щорічного державного фінансування статутної діяльності політичних партій та відшкодування їх витрат на здійснення передвиборної агітації набирають чинності з 1 січня 2017 р. Його обсяг визначатиметься як 0,02 % від мінімальної заробітної плати (встановленої на 1 січня року, що передує року виділення коштів держбюджету), помноженого на кількість виборців станом на момент закінчення голосування на останніх чергових або позачергових виборах народних депутатів України. Право на отримання щоквартального державного фінансування статутної діяльності матимуть лише ті партії, які за результатами останніх чергових та позачергових виборів народних депутатів України отримали не менше 2 % голосів виборців на свою підтримку. Передумовою для отримання виплат має стати заздалегідь поданий партіями фінансовий звіт за новою, описаною в законі формою (щоквартальний звіт буде містити відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру). Інформацію про те, звідки кошти у політичних партій на свою діяльність пропонується оприлюднювати в повному обсязі (у формі відкритих даних) на веб-сайтах відповідних партій та веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції². Такі звіти перевірятимуться відповідними органами контролю у сфері фінансування політичних партій та передвиборної агітації на предмет їх відповідності вимогам законодавства та достовірності наданих звітів, а також законності використання партійних коштів включно з даними про тих, хто саме жертвував власні кошти політсилам. Заплановано проходження політичними партіями, що отримуватимуть державні кошти, обов'язкового щорічного внутрішнього та зовнішнього незалежного аудиту. Разом з тим до Кодексу про адміністративні порушення вносяться зміни, що стосуються покарань за умисне внесення неправдивих даних до партійних звітів, незаконне фінансування партій і порушення порядку. За подання завідомо недостовірних відомостей у звіті партії про майно, доходи та витрати законопроектом передбачені штрафи від 100 до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади на строк до трьох років зі спеціальною конфіскацією.

¹ Рекомендація Rec (2003) 4 Комітету Міністрів Ради Європи «Про загальні правила боротьби з корупцією при фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній» від 8 квітня 2003 р.

² Очікується, що даний орган почне свою роботу до кінця поточного року. Наразі конкурсна комісія проводить співбесіди на посади керівників агенції. До початку діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції його повноваження щодо здійснення контролю за фінансуванням політичних партій та передвиборної агітації здійснюватиметься Центральною виборчою комісією.

Планується, що 90 % виділених державою коштів розподілять між партіями пропорційно набраній кількості голосів виборців, при цьому передбачається, що ще 10 % – так званих «гендерних» бонусів – розділяться поміж тими партіями, у яких на кожен трійку виборчого списку припадає бодай одна жінка. Важливо, що гроші, переказані державою, слід витратити протягом року після їх отримання. Якщо після завершення календарного року кошти не були використані, партія зобов'язана перерахувати залишки невикористаних коштів до державного бюджету. Також законопроект залишає партіям право подати заяву про відмову від даного виду фінансування. З приводу значущості обсягів державного фінансування, спираючись на попередні підрахунки, зазначимо, що виділені з бюджету суми покриватимуть лише 10–15 % від реальної вартості утримання політичної партії.

Як уже зазначалось, державна фінансова підтримка політичних партій є звичною практикою більшості європейських країн, що бере свій початок із середини 60-х років ХХ ст. Згідно з дослідженням шведського аналітичного центру IDEA, у Європі публічні кошти йдуть на фінансування партій 84 % держав. До прикладу, у Німеччині фінансування з державного бюджету отримують всі політичні сили, які на парламентських виборах зібрали не менше 10 % від загальної кількості голосів, поданих в одномандатних округах, або не менше 0,5 % – у багатомандатних. Субвенції становлять приблизно третину від доходів політичної партії. Кожен голос, відданий за політичну силу на виборах, з перших 4 млн приносить партії по 0,85 євро. Кожен голос понад 4 млн – по 0,70 євро. Кожному виборцю в Німеччині утримання партій коштує менше 1 євро на рік. Фінансова звітність проводиться раз на дев'ять місяців, а всі інші надходження й витрати щорічно публікуються. Обсяги пожертв в країні не обмежуються. Незалежний аудит проводять сертифіковані компанії. У Франції державну компенсацію отримує партія, яка пододала на виборах 5 % бар'єр. Причому надання такої допомоги передбачається теоретично не партіям, а окремим кандидатам у депутати. Однак практично майже завжди за цими кандидатами стоїть та чи інша політична партія. Виборче законодавство країни встановлює обмеження для пожертвувань. Наприклад, громадянин не може пожертвувати більше 7,5 тис. євро щорічно одній і тій самій партії. За фінансові порушення або зловживання політичну партію можуть позбавити державних субсидій. В Іспанії кожна партія щорічно отримує суму, відповідну кількості голосів, отриманих нею на виборах в обидві палати парламенту, і кількістю місць у кожній з палат. Термін звітності – шість місяців. Партії зобов'язані опубліковувати списки пожертв. У Чехії політична партія, яка отримала понад 3 % голосів на парламентських виборах, отримує від держави від 6 млн крон щорічно (приблизно 218 тис. євро), партії, які подолали бар'єр у 5 %, – вже 10 млн крон (363 тис. євро). Також нараховується доплата за кожного депутата парламенту (900 тис. крон або 32 тис. євро) та місцевого депутата (250 тис. крон або 9 тис. євро). Цих грошей чеським партіям цілком вистачає на утримання штату та офісів. Більше того, у країні мали місце випадки, коли в результаті поділу таких сум серед членів невеликих за своїм складом партій кожен депутат отримував мільйони крон, які де-факто були витрачені на особисті потреби. У Польщі партія фінансується з бюджету лише після здобуття щонайменше 3 % голосів на останніх перегонах. Загалом фінансування політичних партій у країні відбувається з трьох джерел: членські внески, дарування, спадки й заповіти, а також прибуток від партійного майна; дотації та субвенції з

держбюджету, що детально окреслені законодавством. На прибуток від власності партії існують численні обмеження, і насправді вона може лише зберігати кошти в банку й мати відсоток з викуплених державних облігацій. У країні заборонена фінансова підтримка партій юридичними особами, а також іноземцями (навіть якщо вони проживають у Польщі). Щоправда, це обмеження не стосується польських громадян, які мешкають за кордоном, – вони можуть переказувати кошти на загальних умовах. Під час електоральної кампанії до Сейму та Сенату політсили створюють виборчий фонд, який поповнюють сама партія та прості громадяни, для яких верхня планка одноразового внеску обмежена 15 мінімальними зарплатами, а якщо певного року відбуваються кілька виборів, то 25. Примітно, що цьогоріч у вересні в Польщі питання про скасування державного фінансування політичних партій виносилось на загальне обговорення, проте через недостатню явку громадськості зміни в законодавстві не відбулися.

Деякі європейські країни використовують практику одноразової фінансової допомоги з боку держави. Наприклад, в Албанії політичній партії виплачується разова фінансова допомога після державної реєстрації. А в Словаччині за результатами виборів партіям, що отримали на свою підтримку 3 % голосів виборців, виплачується одноразова фінансова допомога. Розмір державного фінансування кожної такої партії вираховується шляхом множення кількості поданої за цю партію голосів виборців на 1 % середньомісячної заробітної плати. У 2006 р. право на державне фінансування за результатами виборів отримало вісім політичних партій, яким сумарно з державного бюджету було виплачено 11,8 млн євро. Американське законодавство держфінансування партій узагалі не передбачає, проте демонструє тенденцію чіткої регламентації грошових вливань та встановлення лімітів безпосередньо на передвиборні витрати кандидатів. Зокрема, на президентських виборах кандидат не може витратити більш ніж 10 млн дол. під час попереднього голосування та 20 млн дол. під час основних виборів. Для кандидатів у сенатори обмеження витрат становлять суми 100 тис. дол на попереднє та 150 тис. дол. на основні вибори. Для кандидатів до палати представників – по 70 тис. дол. на кожний етап. Разом з тим обмеження накладаються також на паралельні витрати національних партійних комітетів для підтримки своїх кандидатів: у президенти – з розрахунку 2 центи на одного виборця, до сенату – не більше 20 тис. дол., у палату представників – до 10 тис. дол. Показово, що фізична особа може пожертвувати на виборчу кампанію не більше 200 дол., тоді як для юридичні особи обмежуються 20 тис. дол. За свідченнями експертів, у 2008 р. загальну суму пожертв на кандидата в президенти США Б. Обаму в основному становили внески до 200 дол. Це означає, що фактично його виборчу кампанію було профінансовано простими громадянами. Підкреслюється, що саме таке розосереджене фінансування стає запорукою того, що політик не буде в подальшому маріонеткою в чийх-небудь конкретних руках. Додамо, що в США, як і в багатьох інших країнах, заборонені готівкові внески, окрім мінімальних. Адже таким чином спрощується подальший контроль за фінансуванням.

Прийнятий в Україні закон – вочевидь інтеграція європейського досвіду, на кшталт виборчого законодавства, скажімо, Латвії, де також діє змішана система фінансування політичних партій, заснована на контролі над приватними пожертвами та прозорою фінансовою звітністю про надані кошти (аудит здійснюється KNAV –

національним бюро з запобігання корупції, яке публікує в Інтернеті інформацію про пожертвування, а також щорічні фінансові звіти, декларації про витрати в період виборів). Утім, нині з приводу адаптивності закордонної практики до українських реалій тривають численні дискусії.

Запровадження закону щодо державного фінансування політичних партій не отримало однозначного схвалення ні під час обговорень відповідного законопроекту в сесійній залі Верховної Ради, ні в експертних колах, ні серед громадськості. Так, представники Радикальної партії, Опозиційного блоку та депутатської групи «Відродження» ще під час липневого опрацювання документа в першому читанні критикували його положення з огляду на те, що такі новації, на їхню думку, є не на часі. «Якщо у вас є зайві гроші в бюджеті, віддайте їх пенсіонерам, бюджетникам, чорнобильцям, жінкам, які народжують дітей... Я не думаю, що політичні партії і депутати – це ті, хто найбільше потребує цих грошей», – заявляв тоді О. Ляшко. Натомість лобісти законопроекту стверджують, що в середньому український громадянин буде виділяти всього лише 80 коп. на місяць на всі політичні партії. При цьому наголошується, що, безперечно, це невелика ціна, якщо йдеться про демократію. М. Найєм, народний депутат України, заступник голови депутатської фракції партії «Блок Петра Порошенка», коментуючи законопроект, порівняв його зі скальпелем, що зможе вирізати серцевину політичної корупції, а саме скуповування олігархами політиків оптом та вроздріб.

У свою чергу політолог В. Фесенко підкреслює, що для українського суспільства користь від нововведень не буде обмеженою часом від виборів до виборів, адже виділені з бюджету гроші працюватимуть на створення постійно діючої партійної інфраструктури, а це – додаткові робочі місця для освічених людей не тільки в партійному апараті, а й можливість функціонування партійної преси, аналітичних відділів, інформаційної громадської діяльності, молодіжних та жіночих партійних організацій тощо. І саме у такий спосіб, вважає експерт, в Україні стане можливим утворення підґрунтя для дійсно цивілізованої виборчої системи.

Фактично в нашій державі нині відбувається спроба повернення громадськості електоральних та парламентсько-представницьких демократичних інститутів, які були привласнені великим олігархічним бізнесом. На думку політолога В. Карасьова, ідеться про боротьбу вирішальну. Та все ж, здійснений урядом крок розглядається ним як символічний, бо насправді існуючої проблеми використання тіньових схем у фінансуванні політичних партій документ розв'язати поки не здатен. Дійсно, думка про те, що в перспективі прописані положення будуть здатні прибрати хіба що більш дрібних фінансових гравців, є досить поширеною. Так чи інакше, але навіть на Заході великі корпорації все ж причетні до фінансування політичних сил, а тому до кінця прозорим назвати його не випадає.

Крім того, не слід забувати і про численні можливості непрямого фінансування політичних кампаній з боку приватних осіб, що реалізуються, наприклад, у безкоштовному наданні кандидатам, виборчим блокам та об'єднанням різних товарів або послуг, які використовуються при проведенні виборчої кампанії. Такою тіньовою підтримкою може виявитись і сплата вартісних послуг політтехнологів, консультантів, бухгалтерів чи юристів, і надання автотранспортних засобів, і сплата «повного пансіону» під час агітаційних турів країною тощо. У будь-якому разі, відомо, що більшість способів здійснення непрямого фінансування виборчих

кампаній з боку фізичних та юридичних має незаконний характер. Практика за кордоном демонструє, що реалізація даного виду фінансування засновується на існуванні в законодавстві лазівок та прогалин, а тому зазвичай сторони знаходять можливості для залучення «чорних» фінансових ресурсів.

Держави застосовують непрямую форму фінансування, маючи на меті забезпечення рівних можливостей для кандидатів під час виборчого процесу. У якості таких ресурсів, серед іншого, розглядаються такі: надання доступу до ефіру на радіо та телебаченні та місця\площі в друкованих ЗМІ, можливість використання приміщень, що є у державній або комунальній власності для проведення агітаційних заходів тощо. Важливо зазначити, що в збільшенні частки непрямого фінансування виборчих кампаній з боку держави фахівці вбачають один з найбільш ефективних способів зменшення впливу «великих грошей» на політику.

Повертаючись до питання прямого фінансування з державного бюджету, вбачається важливим звернути увагу на те, що воно неодмінно зачіпає сутність політичних партій як громадських організацій, позаяк, потрапляючи у фінансову залежність від держави, партії ризикують втратити роль ретранслятора інтересів та політичної волі громадян. У цьому контексті показовим стане той факт, що принципову важливість цього питання було відображено в Рішенні Конституційної ради Франції, у якому підкреслюється, що механізм фінансової державної допомоги в жодному разі «не повинен призвести ні до встановлення залежності політичних партій від держави, ні до компрометації демократичних форм вираження різних поглядів та ідей». Дана концепція стала основою відповідного законодавства.

Слід враховувати, що за оцінками фахівців нині ймовірність спекулятивного використання державного фінансування партій з боку правлячих кіл в Україні є достатньо високою. Тому, серед проблемних аспектів прийнятого законопроекту багатьма оглядачами виокремлюється саме небезпека перетворення відповідних змін в законодавстві на своєрідний інструмент для усунення політичних опонентів. Категорично з цього приводу висловився Р. Бортник, директор Українського інституту аналізу та менеджменту політики, охарактеризувавши прийнятий Верховною Радою законопроект як дискримінаційний. Під час свого виступу на прес-конференції, проведеної медіа групою GOLOS.UA, експерт заявив, що внаслідок дії Закону потужні партії, які представляють інтереси фінансово-промислових груп, тільки посилять свої позиції, тоді як партії, позбавлені масштабної фінансової підтримки, дедалі втрачатимуть можливості для існування – тож ні про яке налагодження політичної конкуренції, проголошене ініціаторами законопроекту, йтися не може. Р. Бортник також зазначив, що прописаний у документі обов'язковий аудит політичних партій (включаючи тих, які відмовляються від державного фінансування) у першу чергу націлений на пошук компроматів для подальшого «дресирування» їхніх лідерів та членів, адже пройти навіть не надто ретельну перевірку без виявлення низки правопорушень не спроможеться жодна партія в Україні. Очільник стверджує, що по суті подібна візуальна демократизація вітчизняної політичної системи тільки посилить централізований контроль та мінімізує суспільний, натомість влада створює чергову видимість реформ для західних партнерів.

Безперечно, законодавча регламентація фінансування політичних партій у нашій державі повинна засновуватись на дотриманні балансу між державним та

приватним фінансуванням політичних партій. І транспарентність системи цього фінансування є неодмінною умовою становлення демократичного виборчого процесу. Недаремно в ухвалених Венеціанською комісією «Правилах щодо фінансування політичних партій» наголошується, що фінансування політичних партій за рахунок державних коштів має запроваджуватись у тому випадку, якщо рахунки політичних партій підлягатимуть належному контролю з боку конкретних державних органів. Проте, очевидно, що на сьогодні за наявного рівня корупції в країні відслідкувати більшість схем укриття реальних доходів політичних гравців буде вкрай важко, тому задекларовані зміни матимуть шанс на дійсно ефективне впровадження лише за умов синхронизованої роботи в напрямі виведення з тіні економічних секторів країни та реальних дій з боку антикорупційних органів.

Наразі законопроект № 2123-а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання та протидії політичній корупції» очікує підпису Президента. Водночас на сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України триває збір підписів на підтримку електронної петиції щодо скасування фінансування політичних партій за рахунок державного бюджету (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Офіційний веб-портал Верховної Ради України: w1.c1.rada.gov.ua; Офіційне інтернет-представництво Президента України: petition.president.gov.ua; сайт інформаційного агентства ЛІГАБізнесІнформ: news.liga.net; Дзеркало тижня. Україна: dt.ua; BBC Україна: www.bbc.com/ukrainian; портал «Чесно»: www.chesno.org*).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Реформування державних закупівель

Нещодавно Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції» (№ 2087а), метою якого є значне зниження корупційних ризиків, установа заходів щодо зловживання процедурою оскарження під час проведення державних закупівель, збільшення рівня конкурентності (шляхом спрощення участі в процедурах закупівлі) для бізнесу, приведення системи державних закупівель до міжнародних стандартів угоди СОТ. «Прийняття законопроекту 2087а є важливим кроком у реформуванні державних закупівель, але для успішної реалізації реформи необхідно ще прийняти Закон про публічні закупівлі. Саме він закладає законодавчу основу для повного переходу на електронну систему», – наголошує заступник міністра економічного розвитку і торгівлі України М. Нефьодов. За його словами, цей закон має суттєво і докорінно змінити функціонування системи держзакупівель та стати основою для наступного етапу реформи державних закупівель (розгортання електронної системи ProZorro до національного рівня). Він є важливим кроком у законодавчому забезпеченні реформи після прийняття пакета змін до чинного законодавства про державні закупівлі. Прийняття законопроекту про публічні закупівлі дасть змогу кардинально змінити сферу закупівель за рахунок коштів

бюджету та державних підприємств, зробивши її набагато прозорішою та ефективнішою. «Дехто оцінює прийняття законопроекту “Про публічні закупівлі” як повний перехід на електронні закупівлі, або, навіть, як успішне закінчення реформи. Було б чудово, якби це було дійсно так. Але насправді реформа тільки набирає обертів, і для її успішного розвитку необхідне прийняття даного Закону», – зазначив М. Нефьодов.

Законопроект «Про публічні закупівлі» створює законодавчі підстави для розгортання ProZorro в масштабах усієї країни. У результаті закупівлі численних відомств і держкомпаній остаточно перейдуть у публічну онлайн-площину. Цей законопроект також встановлює базові правила і детально прописує засади роботи в системі електронних закупівель ProZorro, яка сьогодні працює у пілотному режимі – на допорогових тендерах (до 200 тис. грн для товарів та послуг і до 1,5 млн грн для робіт). Результати роботи навіть у такому режимі цілком реальні: загальна економія бюджетних коштів у вересні поточного року перевищила 300 млн грн і продовжує збільшуватися. Вихід системи на національний рівень, за твердженням спеціалістів з Мінекономрозвитку України, повинен підготувати її до пікових навантажень у кілька тисяч користувачів одночасно, адже в Україні на сьогодні налічується 15 тис. державних закупівельників і 25 тис. тендерних комітетів. Від маленьких, які проводять кілька закупівель на рік, до великих, які проводять десятки закупівель щоденно і вимагають безперервності та гнучкості процесу. «Система має витримувати їх одночасну роботу, справлятися з перевантаженнями та бути дуже добре захищеною. Одним лише додаванням декількох серверів вирішити це завдання неможливо. Для повноцінної роботи системи програмісти ще мають розробити низку надважливих модулів, а саме модулі оскарження, нецінових критеріїв, управління контрактами тощо», – зазначає О. Стародубцев, директор департаменту регулювання державних закупівель Мінекономрозвитку.

За словами фахівців, після прийняття закону зміниться, зокрема, порядок обміну електронними документами, буде затверджено положення про розкриття інформації після аукціону, введено процедуру оскарження результатів торгів та багато іншого. «Антикорупційний закон 2087а помітно зменшив бар'єри для бізнесу і зробив процедури більш прозорими, але саме Законопроект “Про публічні закупівлі” закладає основи для системної реформи цієї сфери», – наголосив Ю. Бугай, завідувач сектору автоматизації бізнес-процесів департаменту регулювання державних закупівель Мінекономрозвитку.

«Ми усвідомлюємо, що перехід на електронні закупівлі в масштабах всієї країни – це надскладне завдання. У першу чергу нам потрібно навчити громадян роботі в системі закупівельників та постачальників. Для цього ми проводимо презентації системи та семінари в регіонах», – зазначила К. Гуцалова, координатор проекту ProZorro й проектний менеджер реформи державних закупівель Нацради реформ. За її словами, завдяки активній роз'яснювальній роботі серед закупівельників і представників бізнесу, перехід на систему ProZorro на сьогодні затверджено в дев'яти регіонах, а на черзі – ще чотири.

Нині систему ProZorro розгорнуто на базі всевітньо відомої некомерційної організації Transparency International, а найближчим часом має бути безкоштовно передано державі для розгортання на національному рівні. Transparency International, між іншим, виступає гарантом прозорості використання грошей інвесторів, оскільки

на розробку системи не було витрачено жодної копійки з бюджетних коштів. «Ми вдячні донорам, у першу чергу, тим, які надали безвідплатну допомогу на першому етапі розробки, а також міжнародним організаціям – WNISEF та GIZ. Днями GIZ виділила на розвиток системи ProZorro допомогу в розмірі 70 тис. євро, включаючи обладнання на суму 10 тис. євро. А до цього WNISEF надав підтримку у розмірі 50 тис. дол., і готовий надалі підтримувати систему», – розповів В. Нестуля, старший аналітик Transparency International Україна.

Даний документ реалізує ще одну психологічно важливу річ – ребрендинг держзакупівель. Навіщо він потрібен? Все, що купується для держави, оплачується з бюджетних відрахувань, тобто з коштів платників податків. Останні ж, на думку авторів законопроекту, мають повне право споглядати цей процес публічно, а не кулуарно, у рамках вузького кола чиновників. Тому в назві нового законопроекту термін «державні закупівлі» згідно зі світовими стандартами, було замінене на «публічні», що більше відповідає аналогічній термінології ЄС (Public Procurement). Крім того, за словами заступника Міністра економіки та торгівлі М. Нефьодова, поняття «держзакупівлі» неабияк скомпрометувало себе, ставши синонімом корупційних схем, і давно асоціюється з корупцією та хабарництвом. Зміниться й порядок обміну електронними документами, розкриття інформації після аукціону, оскарження результатів торгів. Кому можуть завадити ці, безперечно, важливі здобутки? Тільки тим, хто програє від прозорості держзакупівель. У цій сфері роками будувалися схеми, за якими «розпилом» займалися чиновники і ті українські виробники, які здобували державні замовлення не через перемогу в конкурентній боротьбі, не за кращі ціну та якість, а завдяки хабарам і протекції. Цього негативного шлейфу конче треба позбутися.

Одне з нововведень закону – можливість залучати до складу тендерних комісій професійних закупівельників. Сьогодні комісії часто-густо формуються зі звичайних співробітників державних установ – лікарів, учителів, бухгалтерів, які не мають відповідної кваліфікації та мотивації щодо якісного проведення закупівлі. Це суттєво зменшує ефективність закупівель навіть без будь-якої корупції. Людина, яка не вміє якісно організувати тендер, прописати умови участі та залучити постачальників, зазвичай переплачує за необхідні державі товари та послуги, тому й шкодить так само, як і банальний крадій. Ще один важливий крок на шляху підвищення професіоналізму – можливість утворення Центральних закупівельних організацій (ЦЗО), яким буде дозволено за законом проводити закупівлі відразу для кількох замовників. Громади зможуть добровільно поєднувати зусилля та купувати гуртом, наприклад, харчування для шкіл чи пальне для швидкої допомоги, отримуючи при цьому гуртові ціни. Особливості та принципи створення ЦЗО визначить уряд. Створення ЦЗО також є пунктом Дорожньої карти втілення угоди між ЄС та Україною.

Законопроект про публічні закупівлі пройшов усі етапи узгодження з громадськими організаціями й іншими стейкхолдерами та має незабаром надійти на розгляд до Кабінету Міністрів України і бути поданим до Верховної Ради України. Очікується, що документ буде без зволікань схвалено депутатами та підписано Президентом України до кінця цього року. Масштабне розгортання системи ProZorro заплановано на перше півріччя 2016 р., а повний перехід державних установ на електронну систему закупівель повинен відбутися до січня 2017 р. Тільки

за такого сценарію можна готувати систему ProZorro до промислової експлуатації і починати економити для держави десятки мільярдів гривень. Це не просто повернення коштів, які щодня викрадаються у платників податків. По суті – це виправлення численних перекосів, до яких призвела корупційна практика. Тому відкладати реформу неприпустимо, бо корупціонери, які заробляють на держзакупівлях, напевно, знову спробують затягнути процес, як і у випадку з проходженням у парламенті першого документа (№ 2087а). Неприйняття закону «Про публічні закупівлі», на думку керівників департаменту Мінекономрозвитку, зачинить вікно великих можливостей для експортерів і поставить під сумнів репутацію України як надійного торговельного партнера. Адже в рамках Світової організації торгівлі Україна має шанс приєднатися до «Угоди про державні закупівлі» – Agreement on Government Procurement, GPA. До речі, у грудні цього року в Найробі (Кенія) на засіданні Генеральної ради СОТ має розглядатися питання щодо підписання GPA з Україною.

Угода поширює головний принцип СОТ – рівний доступ до ринків – на сферу державних закупівель. Іноземці матимуть повний доступ до українських державних тендерів так само, як українські експортери – до закордонних. Мова йде про велетенський потенційний ринок обсягом у 1,7 трлн дол. Це більш ніж у 30 разів перевищує грошовий еквівалент експорту України у 2014 р. У разі підписання угоди можна буде отримати вільний доступ до державних тендерів 43-х країн світу, зокрема США, Кореї, Тайваню, Сінгапуру, Гонконгу чи Канади, і зайти на державний тендер на закупівлю товарів буде значно легше. Ця сфера чітко регулюється, вона прозора, там діють однакові для всіх правила, які можна завантажити з Інтернету. Для українського експортера це реальна допомога і вихід на величезний ринок. Важливо розуміти, що українським компаніям ця гармонізація потрібна набагато більше, ніж іноземним. До того ж підписання угоди працює на міжнародну репутацію України, є знаком якості для іноземних інвесторів і позитивним сигналом того, що з Україною можна мати справу.

Від України чекають підтвердження обіцянок щодо реформ у сфері державних закупівель, демонстрації вміння належним чином поводити себе в міжнародній спільноті. Наша репутація в СОТ наразі вже стала значно кращою: ми довели, що не тільки можемо створювати проблеми, а й бути справжнім взірцем у чомусь. Отож сподіватимемося, що здоровий глузд таки переможе, законопроект «Про публічні закупівлі» знайде підтримку під куполом Верховної Ради, і вже з нового року українські виробники отримають нові можливості та мотивації для прискореного економічного розвитку.

Т. Горенко, ст. науч. сотр. НЮБ НБУВ, канд. екон. наук

Медицинское страхование: партнерство или противостояние

В 2016 г. наша страна отметит 25 лет провозглашения независимости. Из них 15 лет, принимая во внимание состояние медицинского обслуживания граждан, пишут

и говорят о введении обязательного медицинского страхования. Проведено немало круглых столов, парламентских слушаний. Меняются руководители министерств и ведомств, принимаются программы и концепции реформирования отрасли, а вот и ныне там: ни качественного медицинского обслуживания, ни оборудования, ни внедрения новых технологий мы не видим. Кроме того, имеется статистика неудачного внедрения больничных касс, семейных врачей и неких экспериментов, которые проводились в ряде областей страны и не принесли желаемого результата или закончились ничем.

По словам первого заместителя генерального директора страховой компании Global Garant В. Дольника, все эти годы «страховой рынок предлагает государству свою партнерскую помощь: разрабатывают новые и новые законопроекты, участвуют в рабочих группах и парламентских слушаниях над созданием механизма финансирования системы здравоохранения из разных каналов – государство, обязательное и добровольное медицинское страхование, платные услуги (официально платные). Он поможет снять всевозможные ограничения (налоговые, законодательные) и препятствия, и даст возможность эффективно работать системе оказания медицинских услуг в нашей стране».

Пока государственные мужи собираются с мыслями, менеджеры страховых компаний создали мощную систему. Она объединила лечебные учреждения, фармацевтические производства, предприятия, застраховавшие своих сотрудников, а также граждан, поверивших страховщикам в надежде на качественную медицинскую помощь. Действует система страховой помощи ассистанс, разработаны протоколы профилактики и лечения заболеваний на ранних стадиях; лечебные заведения смогли произвести закупки новейшего медицинского диагностического оборудования.

С участием страхового рынка подготовлено 11 законопроектов. Последний из обсуждавшихся и зарегистрированных – проект Закона Украины «Об общеобязательном социальном медицинском страховании» № 2462а от 30.07.2015 г. По этому документу высказано много замечаний. По мнению экспертов Лиги страховых организаций Украины (ЛСОУ), законопроект носит локальный характер и не связан с действующей в Украине системой здравоохранения. В тексте законопроекта отсутствуют пути взаимодействия между всеми субъектами оказания медицинской помощи населению, не определены права и обязанности всех участников предложенной системы обязательного социального медицинского страхования. Законопроект не создает действенных механизмов гарантирования финансового обеспечения обязательного социального медицинского страхования. Непонятными, по тексту законопроекта, остаются механизмы администрирования и управления системой обязательного социального медицинского страхования, участия в нем страховщиков, профессиональных объединений пациентов и др.

Лига страховых организаций Украины, как профессиональное объединение страховщиков, предложила авторам законопроекта существенно его доработать с привлечением представителей страхового рынка и других заинтересованных сторон. Не поддержали этот законопроект и в Украинской федерации страхования (УФС). По словам генерального директора УФС Г. Третьяковой, «проект закона об общеобязательном медицинском страховании, который является почти тождественным предыдущим одиннадцати по счету, также ничего не будет решать

ни в медицинской сфере, ни в системе ее финансирования».

2 ноября этого года состоялась еще одна рабочая встреча, инициированная К. Надутым (помощник консультанта народного депутата О. Мусия) и представителями Комитета ЛСОУ по вопросам медицинского страхования. В работе заседания приняли участие президент ЛСОУ А. Филонюк, председатель Комитета ЛСОУ по вопросам медицинского страхования Ю. Гришан, первый заместитель генерального директора страховой компании Global Garant В. Дольник, заместитель председателя правления АО «СК «Альфа Страхование»» Д. Рогова. Основная цель, которая, по словам помощника консультанта депутата, ставилась перед этой встречей, – заручиться поддержкой бизнеса. В чем же могли помочь страховщики?

Речь шла о необходимости внесения изменений в две статьи Конституции Украины (49 и 95), которые не позволяют медицине стать платной, об отсутствии государственных гарантий в здравоохранении и, самое главное, о возможностях инвестирования в эту отрасль, которая может принести многомиллиардную прибыль. Оказывается, некоторые западные компании и финансовые учреждения уже готовы зайти к нам с инвестициями и даже существует очередь.

Напомним тексты статей Конституции Украины:

ст. 49 «Каждый имеет право на охрану здоровья, медицинскую помощь и медицинское страхование.

Охрана здоровья обеспечивается государственным финансированием соответствующих социально-экономических, медико-санитарных и оздоровительно-профилактических программ.

Государство создает условия для эффективного и доступного для всех граждан медицинского обслуживания. В государственных и коммунальных учреждениях здравоохранения медицинская помощь предоставляется бесплатно; существующая сеть таких учреждений не может быть сокращена. Государство способствует развитию лечебных учреждений всех форм собственности»;

ст. 95 «Бюджетная система Украины строится на принципах справедливого и непредвзятого распределения общественного богатства между гражданами и территориальными общинами».

По словам К. Надутого, объединив усилия комитета ВР и страховых объединений, можно решить вопрос о том, чтобы страховщики стали партнерами государственной системы здравоохранения: инвестировали в нее средства, и тем самым сделали свой бизнес безубыточным. А возможно, и прибыльным? Для этого необходимо поддержать законопроект «Про засади державної політики охорони здоров'я».

Итак, это двенадцатый законопроект. В. Дольник заметил, что страховой рынок каждые три года составляет новую концепцию. «Но у нас в стране нет ресурсной базы. Страховой рынок много раз предлагал ее создание. Пока система здравоохранения “сидит” на старой ресурсной базе – любое хорошее начинание это только перераспределение того, что есть». Имея огромный опыт работы в системе добровольного медицинского страхования (ДМС), В. Дольник сформулировал ряд основных проблем, с которыми сталкивается страховая компания. Прежде всего, это отношение медучреждения, его персонала к страхованию как таковому; отсутствие или наличие системы финансирования, созданной за счет налоговых поступлений от увеличения нагрузки на фонд оплаты труда путем создания еще одного монстра –

государственного фонда обязательного медицинского страхования; завышенная стоимость медикаментов и услуг; а также откровенное хамство, навязывание ненужных дорогостоящих услуг и отсутствие профессионального роста специалистов отрасли.

«Дабы переломить эти тенденции, необходимо работать над созданием механизма финансирования системы здравоохранения из разных каналов – государство, обязательное и добровольное медицинское страхование, платные услуги (официально платные), который поможет снять всевозможные ограничения (налоговые, законодательные) и препятствия, и даст возможность эффективно работать системе оказания медицинских услуг в нашей стране. Если нет предприятия, а государство это тоже предприятие со своим менеджментом, как единого экономического целого – оно прекращает свое существование. Во всем должны превалировать экономические механизмы», – заключил В. Дольник.

Заметим, что в Решении от 26.12.2011 г. № 20-рп / 2 011 Конституционный Суд Украины отметил, что размеры социальных выплат зависят от социально-экономических возможностей государства. Понятно, что, если ВВП не увеличивается, ни о каком повышении размеров социальных выплат речи не может быть.

Чего же сейчас ожидают от страхового рынка? Этот вопрос задал инициатору совещания председатель Комитета ЛСОУ по вопросам медицинского страхования Ю. Гришан не случайно. Каждый новый чиновник, приходя на свой пост, обращается к бизнесу с просьбой помочь материально. Так было всегда. В обмен предлагалось оправдать надежды бизнеса. Но вот что интересно, эти надежды страхового рынка прозрачны, описаны в концепциях, законопроектах. Государство перекладывает часть социальной напряженности на плечи бизнеса, который выступает партнером государства. «К сожалению, государство не слышит нас. Количество законопроектов не переходит в качество и нет видимого результата. А ведь есть выход из этой ситуации, который поможет начать сам процесс внедрения ДМС. Можно его начать на определенной территории, заручившись поддержкой территориальной общины, воспользовавшись опытом страховых компаний и средствами тех людей, которые способны обеспечить себе такую страховку, перейдя на цивилизованный механизм оплаты услуг, над предоставлением которых работают более 2 млн людей. Те компании, которые обладают большими объемами, смогут понизить тарифы. Большее количество людей смогут воспользоваться медстрахованием, не боясь, что отсутствие денег в кошельке в нужный момент приведет к осложнениям или опозданиям с лечением. Сегодня без такого сотрудничества этот законопроект не поймут ни люди, ни бизнес», – отметил Ю. Гришан.

В пояснительной записке к документу читаем: «Законопроект дает возможность достичь согласия всех политических сил относительно стратегических принципов и подходов к построению национальной модели здравоохранения, что обеспечит устойчивость и прогнозируемость развития здравоохранения, будет способствовать привлечению необходимых для этого технических и финансовых ресурсов». Не выстроить сильную, экономически выгодную и устойчивую систему здравоохранения, а достичь согласия политических сил. Мы стали забывать требования, выдвигавшиеся Революцией достоинства, – выстроить государство, в

которм людям будет комфортно жить. Ю. Гришан на этой встрече обратил внимание на очень важный факт: «Закончился майдан, люди сели в кресла, а реформами заниматься не хотят. У нас в государстве большая проблема – это трагедия государственных управленцев, менеджеров. И в первую очередь это касается здравоохранения. Сегодня это министерство стало притчей во языцех. В свое время я обращал внимание чиновников на аналитический обзор, подготовленный по опыту организации программ американского здравоохранения. Но, к сожалению, ошибки не учтены: где создание условий для здоровой конкуренции, где контроль над качеством работы и деятельностью министерства, где контроль общественности, порядок раскрытия информации и т. д.».

Итак, нужен новый диалог для объединения всех сил, в том числе политических. Страховщики готовы. На 6 ноября был запланирован круглый стол Комитета Верховной Рады Украины по вопросам здравоохранения на тему: «Об основах государственной политики здравоохранения». К сожалению, страховщики туда не приглашены. Кроме того, отсутствует взаимодействие с Комитетом по финансам и банкам, бюджетным комитетом и Министерством финансов. Государственное управление начинается с объединения представителей государственного управления и бизнеса, распределения уровней компетенции и степени ответственности за выполнение задания по внедрению государственной программы медицинского обязательного и добровольного медицинского страхования.

I. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Українське заробітчанство: старі проблеми та нові виклики

Немає жодної країни у світі, яка б на різних етапах свого розвитку не була певною мірою задіяна у світових міграційних процесах. Більш актуальними і очевидними міграційні процеси стають в умовах глобалізації, коли посилюється взаємозалежність всіх країн світу. У результаті здобуття незалежності, лібералізації візового і прикордонного режимів та проголошення політики відкритості Україна також включилася в міжнародні процеси трудової міграції.

Сьогодні трудова міграція як глобальне явище має і позитивні, і негативні наслідки, які безпосередньо пов'язані з тим, наскільки цей процес є врегульованим і узаконеним.

Під час обговорення міграційних процесів, започаткованого у 2006 р. Генеральною Асамблеєю ООН, світова спільнота погодилася, що міграція перетворюється на вагомий чинник розвитку, боротьби з бідністю, досягнення проголошених ООН цілей тисячоліття. Водночас уряди багатьох держав не здатні скористатися можливостями, які надає міграція, оскільки, по-перше, їх не усвідомлюють, а по-друге, не мають для цього належних інструментів. До їх числа можна віднести й Україну, де формування державної міграційної політики, як і її інституційне забезпечення, ще не завершено. Подолання проблем у міграційній сфері, використання позитивного потенціалу міграції потребують удосконалення

національного міграційного законодавства, створення належних адміністративних органів з його виконання, розвитку міжнародного співробітництва у відповідній сфері.

Хоча розробка міграційної політики та міграційного законодавства України, як і багатьох інших сегментів державного управління, розпочалася після здобуття незалежності, однак вони не стали пріоритетними напрямками роботи українських урядів. Саме тому формування міграційного законодавства відбувалося радше на підставі тиску зовнішніх чинників, аніж свідомого українського бачення розвитку міграційної політики. Такими зовнішніми чинниками в основному була політика країн Євросоюзу, спрямована, по-перше, на обмеження зовнішньої легальної міграції з країн СНД, а по друге – на жорстку політику протидії незаконній міграції, у тому числі з України. Саме вимоги ЄС щодо посилення охорони кордонів, боротьби з транзитною нелегальною міграцією та небажання врегулювати двосторонні процеси перебування українських заробітчан у країнах Європи зумовили в основному тенденції розвитку законодавства та інститутів, що його реалізують.

Основними чинниками міграції з України є велика різниця в рівні заробітної плати в Україні і за кордоном, відсутність перспектив розвитку і професійної реалізації, нестабільна політична та економічна ситуація, відсутність безпеки громадян.

За даними Світового Банку, понад 6,5 млн українців навчаються та працюють за межами Батьківщини, а Україна стала п'ятою державою у світі за кількістю емігрантів.

В українських офіційних та неофіційних джерелах, зокрема в ЗМІ, можна знайти різні оцінки кількості українських трудових мігрантів, які протягом останніх років виїхали з України. При цьому діапазон таких оцінок коливається від 2 до 7 млн осіб, адже вирахувати точно або хоча б приблизно їхню кількість надзвичайно важко, зважаючи на переважно нелегальний характер їх перебування там та небажання ставати на облік.

Дослідження показують, що покидають Україну переважно особи віком від 20 до 40 років, 65 % мігрантів становлять чоловіки, 35 % – жінки. Найпоширенішими видами економічної діяльності трудових мігрантів є будівництво (45,7%), діяльність домашніх господарств (18,3%), сільське господарство (11,3%) та торгівля (9,1%).

Найбільшими країнами-реципієнтами (тобто приймаючими країнами) вітчизняної робочої сили є Російська Федерація (43,2 %), Польща (14,3 %), Італія (13,2 %) та Чеська Республіка (12,9 %). Серед інших країн, до яких спрямовані потоки трудових міграцій, є Іспанія (4,5 %), Німеччина (2,4 %), Угорщина (1,9 %), Португалія та Білорусь (по 1,8 %).

Слід зазначити, що воєнно-політична криза, втрата роботи, зменшення заробітної плати, посилюють негативні настрої українців і очікувано збільшать потік еміграції в майбутньому. Так, у 2014 р. у середньому по країнах ЄС кількість українців, хто отримав право на постійне або тимчасове проживання, збільшилася на 30 % (в одній лише Польщі цей показник зріс на 60 %).

Тому, оскільки трудова міграція є неминучою, уряд повинен не боротися з цим явищем, а вводити його в правове русло, що потребує формування науково обґрунтованої міграційної політики відповідно до вимог часу.

Державна міграційна політика в сучасних умовах повинна, з одного боку, бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоспроможності національного ринку праці та зменшення масштабів зовнішньої трудової міграції, з іншого – на забезпечення захисту інтересів громадян України за кордоном та сприяння поширенню легальної трудової міграції.

Для належного регулювання трудової міграції важливим є подолання наявних прогалин та продовження гармонізації національного законодавства із законодавством країн ЄС. Але оновлення міграційного законодавства, яке відбувалося у 2011–2013 рр. у рамках виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, не вирішило основних проблем.

Отримавши доручення вдосконалити законодавство щодо трудової міграції, Міністерство соціальної політики у 2012 р. підготувало проект закону «Про зовнішню трудову міграцію». Працювали над ним фахівці департаменту ринку праці та зайнятості разом з вітчизняними експертами і громадськими об'єднаннями українських працівників-мігрантів за кордоном, що сприймалося як перші позитивні кроки до формування ефективного міграційного законодавства, як одну з перемог мігрантів.

Для обміну думками різних сторін підготовки законопроекту були проведені круглий стіл «Який закон про зовнішню трудову міграцію потрібен Україні» (березень 2013 р.), парламентські слухання «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» (липень 2013 р.), комітетські слухання «Нормативне регулювання зовнішньої трудової міграції в контексті євроінтеграції» (листопад 2013 р.).

Важливо зазначити, що в усіх заходах активну участь взяли представники організацій працівників-мігрантів, які виступають не лише в ролі об'єктів законодавчого регулювання, а і як надзвичайно активні суб'єкти законотворчого процесу, які підготували суттєві пропозиції до законопроекту. На важливості включення представників мігрантів до процесу розробки системи й змісту закону наголошував голова Комісії Української греко-католицької церкви у справах мігрантів Г. Селешук. На його думку, в Україні мало фахівців, які розуміють проблематику міграції, адже міграційні процеси і проблеми, які при цьому виникають, дуже динамічні, і в різних країнах вони різні.

На парламентських слуханнях доповідачі з мігрантських середовищ різних країн дуже організовано, чітко й логічно сформулювали свої вимоги до українських політиків. Було підготовлено цілий пакет пропозицій, вимог, рекомендацій до резолюції парламентських слухань, під яким підписалися 30 мігрантських організацій з різних країн світу (Ірландії, Німеччині, Італії, Португалії та ін.).

Але в процесі погодження законопроекту з іншими міністерствами та відомствами багато запропонованих неурядовими авторами норм не знайшли підтримки. Навіть у Мінсоцполітики визнали, що документ вийшов дуже декларативним і поверховим, а тому потребує доопрацювання й удосконалення.

Прийняття закону про зовнішню трудову міграцію є одним з останніх етапів безвізового діалогу між Україною та ЄС, на чому наголошує Єврокомісія в п'ятій доповіді Європейської комісії щодо прогресу України у виконанні Плану дій стосовно лібералізації ЄС візового режиму. Для реалізації цього етапу Україна зі

свого боку має прийняти законопроект «Про зовнішню трудову міграцію» та Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 р.

Проект закону «Про зовнішню трудову міграцію» був розроблений на виконання доручення Прем'єр-міністра України А. Яценюка від 28.05.2015 р. № 20609/15/1-15 стосовно зобов'язань, взятих Україною перед ЄС, що знайшли відображення у Плані заходів з виконання рекомендацій ЄС.

Розроблення законопроекту зумовлене необхідністю вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері зовнішньої трудової міграції відповідно до сучасних вимог соціально-економічного розвитку країни, гармонізації міграційного законодавства України з міжнародними правовими нормами. Законопроектом пропонується закріпити правові норми та організаційні засади щодо переміщення, працевлаштування та соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном, та членів їхніх сімей.

Міністр соціальної політики П. Розенко, представляючи проект закону, зазначив, що він стане основою для розробки наступних законодавчих актів, які розширюватимуть і захищатимуть права на соціальний захист громадян України – трудових мігрантів.

Законопроект розроблено спільно з експертами ЄС, Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з питань міграції.

Новий законопроект також пройшов широке громадське обговорення, у якому активну участь взяли представники і влади, і громадських мігрантських організацій, адже мали до документа багато зауважень.

ГО «Справа Кольпінга в Україні», у відповідь на потреби українських трудових мігрантів щодо вдосконалення механізмів співпраці з державою, 25 серпня 2015 р. ініціювала у Львівській облдержадміністрації семінар «Роль емігрантів у розбудові нової Української держави». Серед доповідачів були голова Спілки українців в Португалії П. Садоха, голова «Української громади Іспанії за права, честь і гідність українців» Ю. Чопик, голова товариства української діаспори в Греції «Українсько-грецька думка» Г. Маслюк, президент «Християнського товариства українців в Італії» О. Городецький, заступник директора Департаменту міжнародного співробітництва та туризму ЛОДА Я. Музичко, начальник управління загальної середньої, дошкільної, позашкільної освіти та соціального захисту ЛОДА С. Книшик, голова ГО Товариство «Родина Кольпінга», професор кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка К. Островська та ін. На думку учасників, запропонований Мінсоцполітики законопроект не врахував багатолітніх спільних напрацювань громадських організацій та інституцій у сфері міграції, швидше може послужити як інструмент фіскальної політики щодо мігрантів.

Сучасні виклики в умовах активізації міграції у світі та в Україні обговорювалися і на Міжнародному симпозиумі «Міграція у кризових умовах: українсько-польський контекст» (вересень 2015 р., Національний університет «Львівська політехніка»). Учасники заходу ухвалили резолюцію з конкретними рекомендаціями органам виконавчої і законодавчої влади щодо ведення політики в сфері міграції.

Директор представництва Світового конгресу українців (СКУ) в Україні С. Касянчук, який узяв участь у засіданні Комітету ВР з питань соціальної політики,

зайнятості та пенсійного забезпечення (вересень 2015 р.), також наголосив на важливості суттєвого доопрацювання проекту закону «Про зовнішню трудову міграцію» та залучення для цього відповідних представників діаспори, запропонованих СКУ. На його думку, у цьому законопроекті необхідно передбачити реальні чіткі механізми захисту прав та інтересів трудових мігрантів і їхніх сімей. Це також стосується і питань оподаткування, що посилюють соціальне напруження серед трудових мігрантів.

Комітетом були направлені до ВР рекомендації щодо доопрацювання законопроекту. На думку народних депутатів, законопроект варто роз'яснити положеннями щодо укладання трудового договору перед виїздом за кордон стороною, яка сприяє працевлаштуванню, зокрема, доповнення в питаннях щодо запровадження контролю за наявністю трудового договору та перебуванням осіб за кордоном як трудових мігрантів; визначення органу, що здійснюватиме облік трудових мігрантів; захисту трудових прав мігрантів і членів їхніх сімей. Недосконаліми парламентарі визнали також положення щодо визначення кола суб'єктів, які мають право працевлаштовувати трудового мігранта в державі перебування, а також укладати, підписувати та надавати трудовий договір з іноземним роботодавцем.

Незважаючи на те що народні депутати 8 жовтня 2015 р. підтримали цей законопроект у першому читанні, він зазнав різкої критики з боку представників опозиції, громадських організацій та юристів.

За словами голови міжфракційного депутатського об'єднання «Світове українство» І. Крулька, «законопроект не просто рамковий, а порожній».

Значної критики зазнали положення законопроекту про оподаткування та грошові перекази заробітчани.

Найбільш незадоволені оподаткуванням трудових мігрантів представники різних політичних сил Закарпаття, зокрема, лідер «Єдиного центру» В. Балоба, лідер Опозиційного блоку в Закарпатті О. Ледида, керівник Закарпатської обласної парторганізації політичної партії «Українське об'єднання патріотів – УКРОП» В. Негря. Вони називають законопроект грабіжницьким та закликають уряд і провладні фракції парламенту створювати умови для бізнесу та розвитку економіки, замість того, щоб поповнювати бюджет із заробітчанинських грошей.

Економічний експерт Ю. Гаврилечко також вважає оподаткування українських трудових мігрантів абсолютно неправомірним. За його словами, подвійного оподаткування – у власній країні і в країні, де працюєш, – немає у світі, та й обкладати податками людей, які працюють нелегально, – неможливо в принципі – це все одно що брати податки з тіньового бізнесу.

У більшості цивілізованих країн, додав експерт, діють міждержавні прямі договори, за якими людина, яка працювала в одній країні і платила там податки, не платить їх ще й у власній країні, але при поверненні отримує пенсію і все соціальне забезпечення. Він упевнений, що ухвалення закону збільшить рівень корупції, а трудові мігранти будуть намагатися просто перевести закордон родини і припинити будь-які відносини з Україною.

Крім того, на думку експерта з питань міграції та інституційної дискримінації Т. Доронюка, ніхто не зможе змусити заробітчанина платити будь-які податки чи внески в Україні, поки він того сам не захоче, бо наразі немає таких механізмів, і

урядовці це прекрасно розуміють. Та й проконтролювати доходи працюючих за кордоном українців дуже складно, зазначив науковий консультант з економічних питань Центру Разумкова В. Сіденко.

Іншим важливим аспектом є грошові перекази, які регулюються в ст. 19. Однак два параграфи цієї статті визначають лише загальні рамки, без конкретних механізмів, при тому, що грошові перекази заробітчан поступово зменшуються.

Те, що українські заробітчани передають додому дедалі менше грошей, підтверджує і офіційна статистика Національного банку України. Так, за I квартал 2015 р. заробітчани переказали в Україну 1,03 млрд дол., що на 33 % менше, ніж за аналогічний період минулого року.

Незважаючи на це, грошові перекази в Україну залишаються важливим елементом підтримки життєздатності української фінансової системи за рахунок притоку іноземної валюти і джерелом для існування родин трудових мігрантів.

Тому, запевняє експерт з питань міграції Аналітичного центру CEDOS, економіст О. Слободян, в інтересах держави не створювати додаткових перепон. За її словами, гроші заробітчан нині становлять близько 6 % ВВП країни, і це важливий чинник для стабільної валютної ситуації в країні. Навіть, якщо це «споживчі» гроші, так чи інакше вони залучаються в економіку країни та йдуть на підтримку і розвиток окремих її галузей: харчової, будівельної, легкої промисловості, запевняють опитані експерти.

Якщо поглянути на динаміку надходження закордонних інвестицій в Україну та динаміку надходження валюти від українських гастарбайтерів (за 2014 р. прямих зарубіжних інвестицій надійшло усього 230 млн дол., а українські заробітчани перерахували в Україну, тільки офіційними каналами, 5,6 млрд дол.), то не дивно, що уряд А. Яценюка вирішив зайнятися експортом робочої сили і тим самим забезпечити Україну валютою, наголошує президент Українського аналітичного центру О. Охріменко.

А от про створення національної програми ефективного залучення в економіку країни заробітчанських грошей держава досі не подбала.

Приклад Ізраїлю, Туреччини, Ірландії, Італії, Південної Кореї підтверджує, що країна може опинитися серед розвинутих держав у тому числі завдяки мігрантам і діаспорі, вмотивувавши їх інвестувати значні ресурси на батьківщину.

Експерт з грошових переказів і банківського обслуговування мігрантів А. Гайдуцький вважає, що для України дуже важливим є філіппінський досвід. Практика показує, що значною мірою завдяки грошовим переказам влада цієї країни змогла побудувати дуже стабільну економіку.

Унікальний досвід Філіппін показує, що грошові перекази можуть стати ефективним і стабілізаційним інструментом для економіки навіть під час криз, катастроф і військових конфліктів. За багатьма показниками ця держава схожа з Україною, але завдяки ефективній організації роботи з мігрантами і стимулюванню їх грошових переказів змогла побудувати дуже стабільну економіку, яка за багатьма показниками (рівнем держборгу, золотовалютними резервами, кредитним рейтингом, депозитними ставками) повністю відповідає розвинутих країнам і навіть стала кредитором МВФ (у 2013 р. надала фонду кредит у 1 млрд дол. для підтримки окремих країн Європи, у тому числі України).

На початку 1990-х років у країні була реалізована спеціальна міграційна

політика, яка містила три складові: 1) здійснення підготовчо-просвітницької роботи, 2) розвиток системи фінансово-банківських послуг, 3) створення інвестиційно-страхової інфраструктури, що дало вражаючі результати. Якщо в 1980-х роках (протягом десятиріччя) грошові перекази через фінансово-банківську систему становили 10 млрд дол., то в 1990-х – 41 млрд, у 2000-х – 131 млрд, за 2010-ті роки – близько 250 млрд дол. Завдяки грошовим переказам Центробанк Філіппін зумів накопичити значні золотовалютні резерви.

Загалом на Філіппінах близько 30 органів влади займаються питаннями мігрантів, ключові з них такі: Офіс у справах філіппінських мігрантів при президентові, Центробанк Філіппін, Адміністрація у справах працевлаштування філіппінських мігрантів за кордоном, Адміністрація з питань добробуту філіппінських мігрантів тощо. Основу їх роботи становить максимальне сприяння легальному працевлаштуванню населення за кордоном. З цією метою держава уклала 80 договорів з іншими країнами про доступ до ринку праці.

Крім впровадження політики стимулювання грошових переказів в Україну, запевняють фахівці, важливо розробити та реалізувати серед мігрантів фінансово-банківські інструменти, кошти від продажу яких підуть на розвиток інфраструктури України. Вже понад 20 країн пропонують кілька типів інструментів (облігації для діаспори, депозитні сертифікати тощо) для своїх мігрантів. Наприклад, Ізраїль уже 65 років щороку розміщує такі облігації серед єврейської діаспори. Результат – залучено майже 40 млрд дол., на які побудовано міжнародний аеропорт, кілька портів, автобанів і лікарень. Єгипет у вересні 2014 р. залучив 8,5 млрд дол. на будівництво другої лінії Суецького каналу, 20 % з яких залучено від мігрантів та одержувачів переказів.

Також, на думку експертів, необхідно створити Міністерство у справах мігрантів і діаспори, головне завдання якого – розвиток і підтримка відносин України з ними. Такі профільні відомства працюють у 26 країнах світу (з пострадянських країн – у Вірменії та Грузії). Загалом у 56 країнах світу функціонують понад 400 центральних органів влади, що курирують розвиток відносин зі своїми мігрантами. У більшості цих країн своїх емігрантів у 2–10 разів менше, ніж в Україні.

Загалом, у світі є багато країн, де організацію міграційно-трудового процесу поставлено на високий державний рівень за всіма напрямками: від надання допомоги у виїзді – до сприяння у вкладенні коштів на батьківщині, досвід яких могла б використати Україна.

Перед повторним читанням над законопроектом «Про зовнішню трудову міграцію» ґрунтовно попрацювали, свідченням чого є його підтримка конституційною більшістю у ВР.

Зокрема, кілька змін до нього запропонували внести представники української діаспори, частину яких у своєму блозі опублікував голова Співки українців Португалії П. Садоха. Так, для уникнення подвійного оподаткування в законі пропонується чітко визначити, що зовнішній трудовий мігрант, який перебуває за кордоном більш ніж шість місяців у зв'язку з працею, на той час не вважається резидентом України, а отже, не має податкових зобов'язань перед Україною.

Грошові перекази мігрантів для членів родин 1 ступеня пропонується також не оподатковувати, оскільки вони є, по суті, передачею грошових коштів усередині

сім'ї і повинно розглядатися як виконання обов'язку з утримання, а не як отримання доходу з джерелом походження з-за кордону.

Серед інших пропозицій – звільнення від розмитнення особистих речей зовнішнього трудового мігранта при поверненні в Україну на постійне місце проживання, а також визнання інвестиціями (що не оподатковуються) ввезення трудовими мігрантами в Україну іноземного капіталу.

Фракція «Батьківщина» спільно зі СКУ також істотно доопрацювали законопроект, зокрема, у частинах розширення поняття трудового мігранта, їхніх прав та можливостей реінтеграції в українське суспільство.

Пропозиції до тексту законопроекту, подані народними депутатами, були обговорені під час засідання Комітету з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (28 жовтня 2015 р.).

5 листопада 2015 р. Верховна Рада України прийняла за основу і в цілому Закон України «Про зовнішню трудову міграцію», який набирає чинності з 1 січня 2016 р. (після підписання його Президентом П. Порошенком).

Врахувавши всі рекомендації, зауваження та поправки, закон визначає правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту трудових мігрантів і членів їхніх сімей.

Згідно із законом, права трудових мігрантів, зокрема на належні умови праці, нагороду, відпочинок та соціальний захист, регулюються законодавством держави перебування та міжнародними договорами України.

Трудові мігранти та члени їхніх сімей можуть добровільно брати участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, згідно з українським законодавством, їхнє пенсійне забезпечення здійснюється відповідно до законів, якими встановлено умови пенсійного забезпечення, і міжнародних договорів у цій сфері.

Трудові мігранти мають право на возз'єднання сім'ї відповідно до законодавства. Піклування про дітей трудових мігрантів та інших членів сім'ї, які перебувають на їх утриманні та залишаються на території України, здійснюється відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Зазначається, що загальна середня, професійно-технічна та вища освіта, здобута трудовими мігрантами і членами їхніх сімей за кордоном, визнається в Україні відповідно до законодавства.

Згідно з текстом закону, зовнішня трудова міграція – це «переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування».

Дія закону поширюється на мігрантів, які працюють за трудовим договором (контрактом), самостійно забезпечують себе роботою, надають оплачувані послуги, здійснюють іншу оплачувану діяльність, не заборонену законодавством держави перебування. Дія закону не поширюється на українців, які шукають або отримали притулок у країні перебування, які навчаються або підвищують кваліфікацію за кордоном, та на дипломатів.

Громадські об'єднання трудових мігрантів, утворені за кордоном, мають право здійснювати свою діяльність на території України і можуть співпрацювати з центральними й місцевими органами виконавчої влади й міжнародних неурядових організацій.

Право трудових мігрантів на відшкодування шкоди, завданої під час трудової діяльності в іншій державі (каліцтво, професійне захворювання чи інші ушкодження здоров'я) регулюється законодавством тієї держави й умовами контракту.

Україна гарантує трудовим мігрантам, які перебувають у складних життєвих обставинах, надання соціальних послуг відповідно до Закону «Про соціальні послуги». У разі смерті трудового мігранта, що сталася під час провадження ним трудової діяльності на території держави перебування, перевезення в Україну тіла (праху) померлого здійснюється відповідно до законодавства.

Ним також регулюється питання переказу коштів трудових мігрантів. Зазначається, що держава сприяє створенню трудовим мігрантам умов для здійснення грошових переказів в Україну, зокрема в частині відкриття кореспондентських рахунків банків України в іноземних банках та проведення консультацій з основними міжнародними системами грошових переказів з метою зменшення комісійної винагороди за здійснення переказу.

Згідно із законом, законодавство про зовнішню трудову міграцію складається з Конституції України, цього закону, інших актів законодавства, що регулюють відносини у сфері зовнішньої трудової міграції, а також міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері зовнішньої трудової міграції визначено центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці та соціальної політики, зайнятості населення та трудової міграції.

Для надання допомоги українцям у пошуку роботи за кордоном місцеві ради зобов'язані створити служби, які будуть консультувати та інформувати українців про пошук та роботу за кордоном. При цьому суб'єкти господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, засоби масової інформації, інші підприємства, установи та організації або фізичні особи, які поширюють недостовірну інформацію, пов'язану із зовнішньою трудовою міграцією, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 19 закону передбачає оподаткування доходів трудових мігрантів у порядку та розмірах, встановлених державою перебування, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

Як пояснила народний депутат від фракції БПП О. Продан, Україна вперше визнала трудових мігрантів на законодавчому рівні, гарантувавши їм і їхнім сім'ям ті рамкові зобов'язання, які треба було зробити давно.

Хоча, на думку народного депутата від партії «БПП» Ю.Солов'я, «з прийняттям цього закону ми запізнились мінімум на 10 років, з моменту вступу його в силу, українці, які працюють за кордоном, отримують офіційний статус, відповідні державні органи української влади за кордоном будуть зобов'язані їм допомагати, а також буде збережено їхній соціальний статус всередині країни».

А, оскільки реінтеграцію будуть здійснювати центральні органи виконавчої влади України, на практиці це призведе до створення Реєстру трудових мігрантів, впевнений член ради «Ліги аудиторів України» М. Крапивко.

Реалізація акта матиме позитивний вплив на кон'юнктуру ринку праці, сприятиме детінізації зайнятості та підвищенню якісної складової робочої сили.

Водночас підвищення рівня соціального та правового захисту трудових мігрантів створить додаткові можливості для працевлаштування незайнятого населення за кордоном, що знизить навантаження на національному ринку праці.

При цьому уряд України має провести переговори з іншими країнами та укласти угоди про трудову імміграцію. Це дасть можливість врегулювати квоти на трудову імміграцію до тих або інших країн і, найголовніше, надати роботі за кордоном цивілізований вигляд. Це дасть змогу зменшити нелегальну імміграцію, і, працюючи за кордоном в рамках міждержавних угод, українці отримають гарантії і захист від недобросовісних зарубіжних роботодавців.

На думку С. Касянчука, важливо зробити наступні реальні кроки з наповнення цього рамкового закону конкретним планом дій уряду, який повинен бути розроблений протягом двох місяців від дня його прийняття.

Таким чином, останнім часом розвиток міграційної політики України помітно прискорився. Однак позитивні зрушення, що відбулися, радше були реакцією на рекомендації європейських партнерів, ніж результатом розуміння владою місця міжнародної міграції в розвитку України, консолідації суспільства щодо розв'язання міграційних проблем. Вагомим зовнішнім їхнім чинником виявилось виконання Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС.

Як показує світовий досвід, активна міграційна політика, здатна сприяти розвитку держави, має передовсім характеризуватися комплексністю, тобто єдністю погляду на всі міграційні потоки та стадії міграційного процесу, а також включенням міграційних питань в усі інші напрями діяльності держави – при стратегічному економічному плануванні, при формуванні політики зайнятості, освітньої політики, розробці інвестиційних програм і на центральному, і на регіональному рівнях. Дії держави у відповідній сфері мають бути спрямовані передовсім на: створення умов для скорочення виїзду на заробітки за кордон; захист прав громадян, які працюють за кордоном; забезпечення більш сприятливих можливостей для їх працевлаштування в зарубіжних країнах; заохочення повернення мігрантів на батьківщину шляхом максимального використання результатів трудової міграції в інтересах розвитку. Вона повинна формуватися прозоро, на підставі широкого суспільного діалогу, що тільки й може забезпечити громадську підтримку; базуватися на точній та достовірній міграційній статистиці та наукових дослідженнях; реалізовуватися на основі чітко скоординованої діяльності різних урядових структур, місцевої влади, соціальних партнерів, неурядових організацій.

Невирішення цих питань створює й буде створювати в майбутньому неабиякі труднощі як для держави, так і для трудових мігрантів. Крім того, без належного регулювання трудової міграції неможливо повною мірою отримати позитивні та попередити її негативні наслідки (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: журнал «Зовнішні справи» (<http://uaforeignaffairs.com/ua/golovna/>); Офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua/>); аналітичний центр CEDOS (<http://www.cedos.org.ua/?locale=uk>); Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua/>); сайт Міністерства соціальної політики України (<http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>); інформаційно-аналітичне видання «Публіцист» (<http://publicist.in.ua/>); регіональна Спілка «Справа*

Кольпінга» (<http://kolping.com.ua/index.php/kolping/>); проект інтернет-телебачення INTV (<http://intvua.com/important>); Інформаційне бюро «Правий» (<http://www.psua.info/garyache/>); інформаційний портал ProZak (<http://prozak.info>); Інформаційно-аналітичний сайт Закарпаття. Про головне (<http://zaholovok.com.ua>); радіо Голос Столиці (<http://newsradio.com.ua>); інформаційна агенція «Вголос» (<http://vgolos.com.ua>); сайт Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org>); незалежний інформаційний ресурс діаспори Vidia (<http://vidia.org>); Спілка Українців у Португалії (<http://www.spilka.pt>); Тижневик для українців всього світу Meest-Online (<http://meest-online.com>); сайт ВО «Батьківщина» (<http://ba.org.ua>); аналітичне інтернет-видання Львова ZAXID.NET (<http://zaxid.net/news/showList.do>); газета «Україна молода» (<http://www.umoloda.kiev.ua>); Galka.if.ua – новини Івано-Франківська (<http://www.galka.if.ua>); Дніпроград – вісник небайдужих громадян Дніпропетровщини (<http://dniprograd.org>).

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов, адвокат, аудитор, канд. юрид. наук

Взаємозалік заборгованостей: право та податкові наслідки

Підприємство має заборгованість за договором позики перед засновником-нерезидентом та за несплаченими відсотками. Водночас засновник-нерезидент має заборгованість із внесків до статутного капіталу підприємства після прийняття рішення про збільшення статутного капіталу, основна сума якого була внесена в повному обсязі. Чи можна провести взаємозалік зустрічних вимог за такими заборгованостями? Які податкові наслідки цієї операції?

Взаємозалік заборгованостей: право та податкові наслідки

Відповідно до статті 601 Цивільного кодексу України (ЦК) зобов'язання припиняється зарахуванням зустрічних однорідних вимог, строк виконання яких настав, а також вимог, строк виконання яких не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги. Стаття 602 ЦК встановлює перелік вимог, зарахування за якими не допускається. Цей перелік не є обмеженим, позаяк допускає існування інших випадків, встановлених договором або законом, у яких проведення зарахування заборонено.

Згідно з частиною 2 статті 144 ЦК не допускається звільнення учасника товариства з обмеженою відповідальністю від обов'язку внесення вкладу до статутного капіталу товариства, у т. ч. шляхом зарахування вимог до товариства.

Отже, якщо підприємство створене у формі ТОВ, то внески мають бути здійснені у грошовій чи натуральній формі, погодженій учасниками ТОВ, але не можуть бути зараховані в рахунок боргу ТОВ перед учасником.

Стаття 11 Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI (далі – Закон № 514) прямої заборони зарахування обов'язку з оплати акцій у рахунок зустрічної вимоги до акціонерного товариства не містить. Однак зазначена

норма передбачає, що оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства, може здійснюватися грошовими коштами, цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є засновник, та векселів), майном і майновими правами, нематеріальними активами, що мають грошову оцінку. До того ж оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства, не може здійснюватися шляхом прийняття на себе зобов'язань з виконання для товариства робіт або надання послуг.

Крім цих вимог, частина 3 статті 11 Закону № 514 зобов'язує кожного засновника акціонерного товариства оплатити повну вартість придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій. У разі несплати (неповної оплати) вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій акціонерне товариство вважають незаснованим. До оплати 50% статутного капіталу товариство не має права здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням.

Проаналізувавши наведені норми, не важко дійти висновку про те, що й у разі викупу акцій акціонерного товариства здійснювати зарахування зустрічних однорідних вимог видається дещо більшим, аніж просто проблематичним.

Якщо йдеться про підприємства, створені в інших формах, відмінних від АТ та ТОВ, то прямої заборони подібного взаємозаліку зустрічних вимог законодавство не містить. Хоча потенційна ймовірність конфліктів з цього приводу з контролюючими органами все ж є вельми високою.

Так, відповідно до ст.13 Закону України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ вкладом до статутного (складеного) капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом. Цією ж нормою заборонено використовувати для формування статутного (складеного) капіталу господарського товариства бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит та під заставу, векселі, майно державних (комунальних) підприємств, яке відповідно до закону (рішення органу місцевого самоврядування) не підлягає приватизації, та майно, що перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ, якщо інше не передбачено законом. Як бачимо, йдеться про заборону використання певного виду активів, однак у будь-якому разі це мають бути активи, а не зустрічні зобов'язання.

Статутний капітал відповідно до Закону «Про господарські товариства» має також товариство з додатковою відповідальністю. При цьому згідно із ст. 65 до такого товариства застосовуються норми статей 4, 11, 52–64 цього Закону з урахуванням особливостей, передбачених даною статтею. Слід нагадати, що відповідно до зазначеної ст. 52 статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю підлягає сплаті учасниками товариства до закінчення першого року з дня державної реєстрації товариства. Саме сплаті, а не зарахуванню.

Внески здійснюють також і вкладники командитного товариства. При цьому відповідно до ст. 78 Закону «Про господарські товариства» вкладник може вступити до командитного товариства шляхом внесення грошових або матеріальних вкладів.

Тобто законодавство прямо не завжди забороняє здійснення внесків до статутного капіталу зарахуванням, проте норми законодавства сформульовані таким чином, що здійснення внесків шляхом зарахування завжди може тлумачитися як

порушення законодавчих норм.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР (далі – Закон № 93) іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. До того ж державна реєстрація іноземної інвестиції – це фіксування факту внесення іноземної інвестиції шляхом присвоєння відповідним органом державної реєстрації інформаційному повідомленню реєстраційного номера із записом у журналі обліку державної реєстрації внесених іноземних інвестицій.

Відповідно до статті 13 Закону № 93 незареєстровані іноземні інвестиції не дають права на одержання пільг та гарантій, передбачених Законом, у т. ч. і гарантій у разі припинення інвестиційної діяльності, передбачених статтею 11 Закону № 93.

Тобто без державної реєстрації іноземної інвестиції вклад іноземного інвестора лише не надаватиме права на одержання пільг та гарантій, передбачених Законом № 93. Однак відсутність реєстрації зовсім не позбавляє вклад іноземного учасника, здійснений шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог, статусу інвестиції стосовно інших правовідносин. Позаяк визначення поняття «іноземні інвестиції», наведене у статті 1 Закону № 93, не містить такого обов'язкового критерію, як державна реєстрація іноземної інвестиції. Проте цілком імовірно, що подібні внески до статутного капіталу можуть бути визнані контролюючими органами як такі, що не внесені. І зашкодити їм дійти такого висновку буде занадто важко.

А це, своєю чергою, надихне представників контролюючих органів вважати невиконаним і зобов'язання з повернення позики та сплати відсотків за користування нею. Зрозуміло, що для такого висновку правильно було б податківцям звернутися до суду з позовом про визнання недійсним правочину про зарахування зустрічних однорідних вимог. Проте сподіватися на таку правомірну поведінку представників фіскального відомства навряд чи варто.

Найімовірніше під час складання акта перевірки вони визнають суму позики безповоротною фінансовою допомогою згідно з підпунктом 14.1.257 Податкового кодексу України. За цією нормою безповоротна фінансова допомога — це, зокрема, сума заборгованості одного платника податків перед іншим платником податків, що не стягнута після закінчення строку позовної давності. Відповідно, відсотки, погашені зарахуванням однорідних зустрічних вимог щодо внесків до статутного капіталу, визнаються як такі, що не сплачені, а отже, як такі, що не можуть зменшити базу оподаткування податком на прибуток підприємства.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що зарахування заборгованості нерезидента зі сплати внесків до статутного капіталу підприємства та заборгованості щодо повернення позики і сплати відсотків підприємством на користь нерезидента, несе у собі високий ризик настання небажаних податкових наслідків. Тож, здійснюючи таке зарахування, слід зважити на готовність підприємства цей ризик нести (*Персональний сайт Олександра Єфімова* (<http://yefimov.com.ua/?p=1767>)).

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Аналіз особливостей висвітлення ЗМІ резонансних подій жовтня виявив проілюстровану поданою нижче інфографікою специфіку основних повідомлень:

- законотворча діяльність;
- обговорення змін до Конституції, щодо зняття депутатської недоторканості, правосуддя, децентралізації та особливого статусу окупованих територій;
- прогнози щодо нової Верховної Ради та уряду. Розбіжності в коаліції та ймовірності її розпаду. Нові кадрові призначення, скандальні звільнення та затримання;
- питання стабільності національної валюти, загроза дефолту. Кроки влади та НБУ щодо врегулювання становища (реформи, МВФ, реструктуризація боргів);
- події навколо підготовки та проведення місцевих виборів, які не дивлячись на певні проблеми та порушення (в т. ч. проходження до влади одіозних особистостей та зриву голосування в деяких регіонах окупованого Донбасу) отримали здебільшого схвальну оцінку західних партнерів та критику з боку РФ;
- проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, зокрема події навколо НАБ. Питання деолігархатії влади, зволікання розслідування справ щодо подій на Майдані та кришування прокурорів ГПУ. Наслідки арештів чиновників (у т. ч. Г. Корбана) та ін. діяльності ГПУ та СБУ;
- оцінка діяльності нової поліції, зводиться до гарних людських якостей працівників, проти недостатньої їх компетентності/рішучості в окремих питаннях (при затриманні, регулюванні руху). Набір продовжується, формується КОРД і кіберполіція, однак, отриманий аванс довіри українців поліція ризикує втратити через політичні інтриги;
- ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій, відбудови (відновлення українського теле та радіомовлення). Труднощі територіального устрою, розв'язання проблем з переселенцями та перетином лінії розмежування в зоні АТО;
- укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Поступове відведення озброєння з обох сторін на фоні крихкого перемир'я;
- діяльність сепаратистів та їхніх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та збройні сутички між різними угрупованнями найманців та збройними силами РФ. Наростаюче невдоволення місцевого населення, партизанські рухи. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини, зокрема щодо кримських татар;
- загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство, що нависла над Україною. Боротьба з контрабандою, у т.ч. проти незаконного обігу зброї на

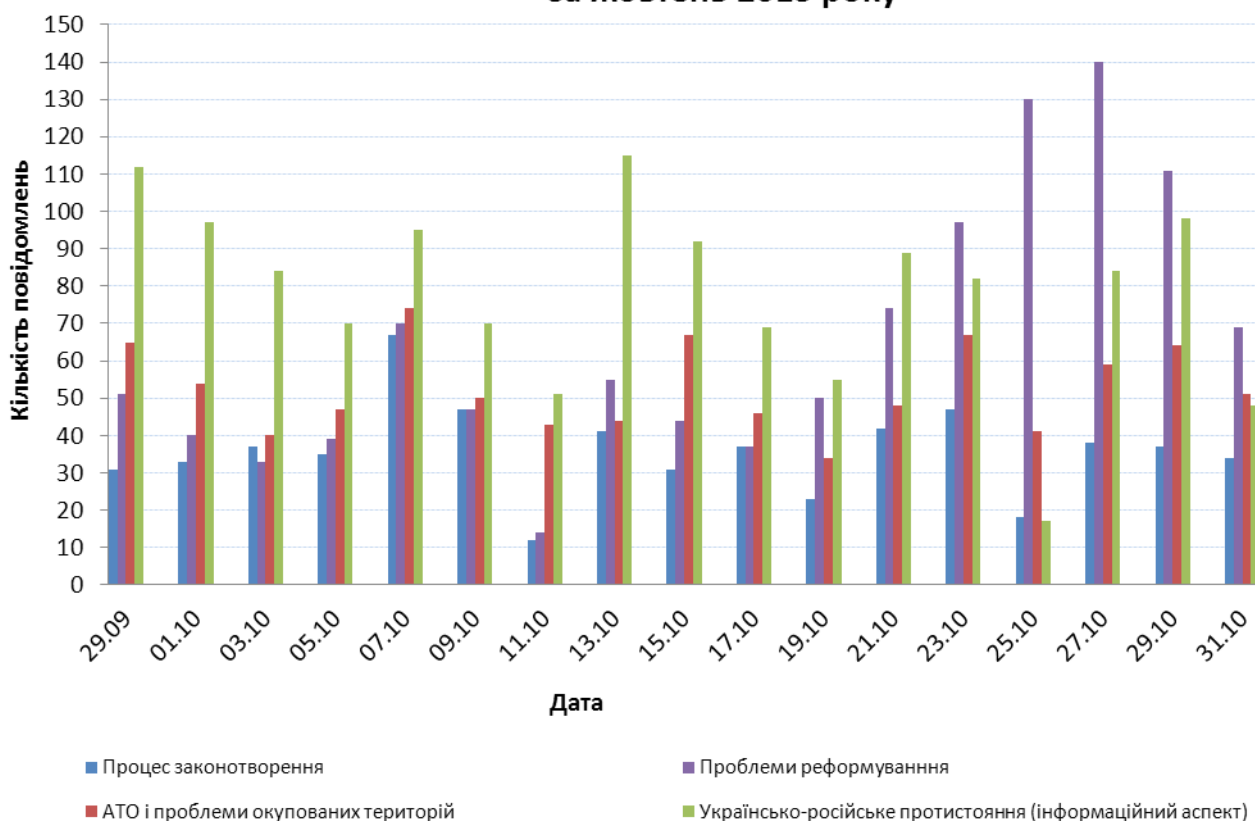
території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям (перекриття каналів фінансування та агітпродукції);

– інформаційна війна РФ проти України, що відображається як у російських ЗМІ, так і в західних. Відправка гуманітарних конвоїв із сумнівним вмістом, та заперечення фактів військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти Н. Савченко та О. Сенцова. Дії Кремля в напрямі розколу та залякування ЄС (порушення повітряного і морського простору), та нова військова авантюра РФ у Сирії, що може вплинути не лише на події в Україні, а й світу в цілому;

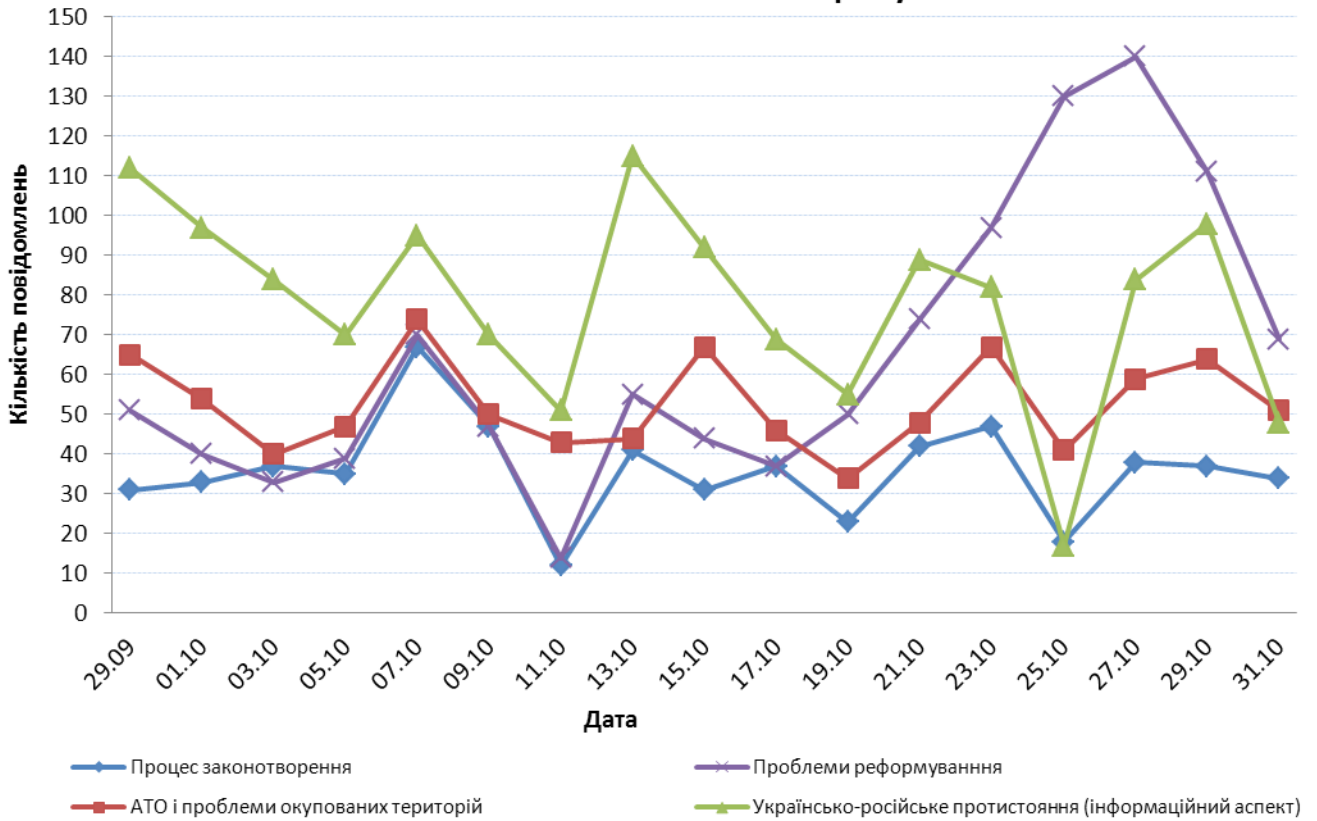
– реакція Заходу та всього цивілізованого світу щодо подій у післяреволюційній Україні. Впровадження санкції та усіяке засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримування Н. Савченко та ін. політв'язнів). Усвідомлення того, що після подій в Україні світ змінився, про що свідчить участь РФ у війні в Сирії;

– дії української влади на шляху збереження цілісності держави та миру. Успіхи української дипломатії (позиція ПАРЕ, санкції, порушення питання трибуналу по Боїнгу МН17), українські санкції, судові позови та забезпечення енергетичної безпеки. Блокада Криму активістами та перекриття авіасполучення з РФ змусили росіян напружитися.

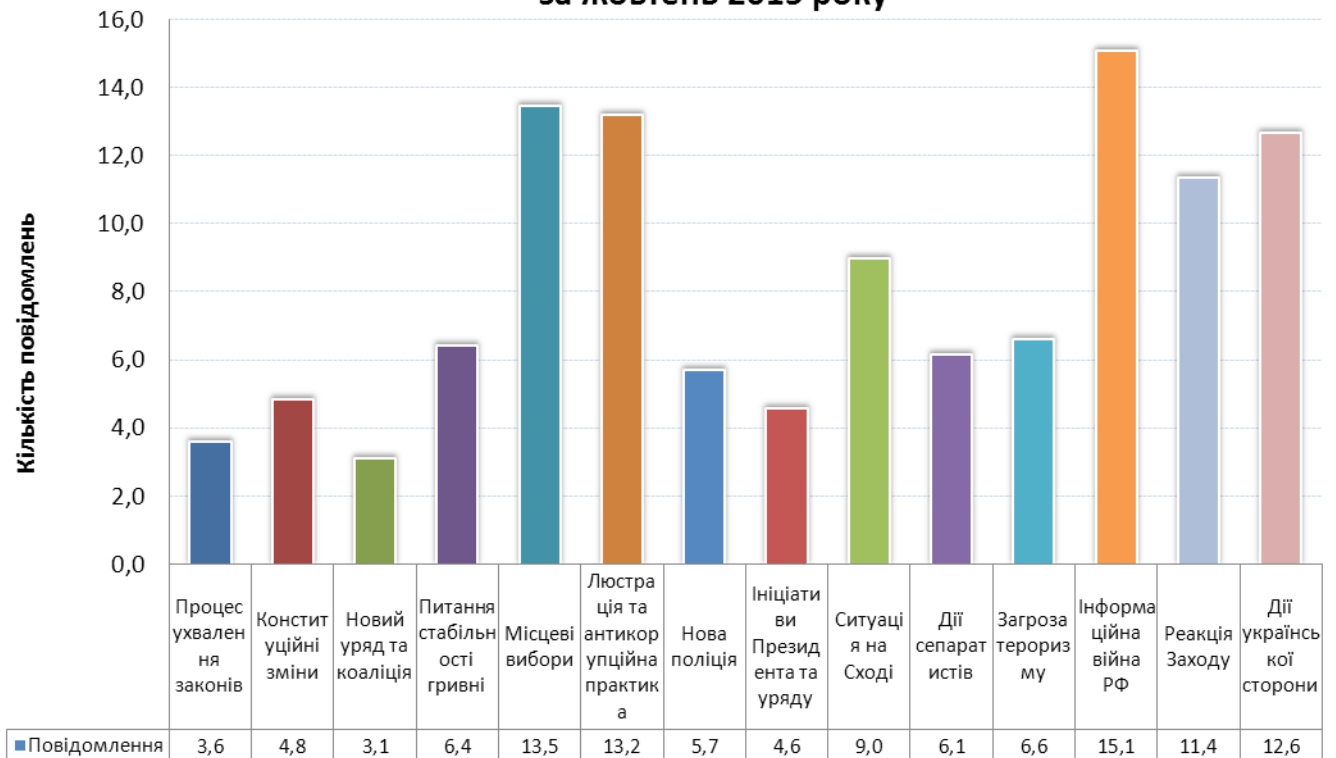
Загальна картина резонансних повідомлень за жовтень 2015 року

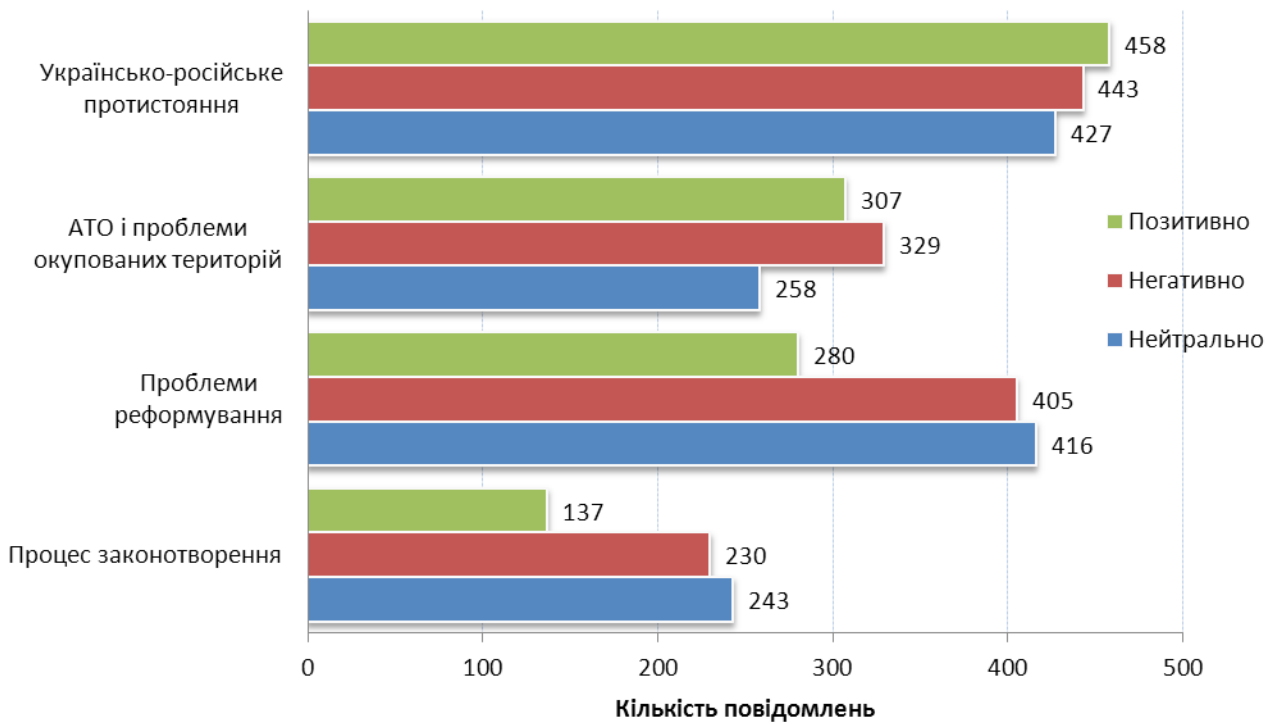
Загальна картина резонансних повідомлень за жовтень 2015 року

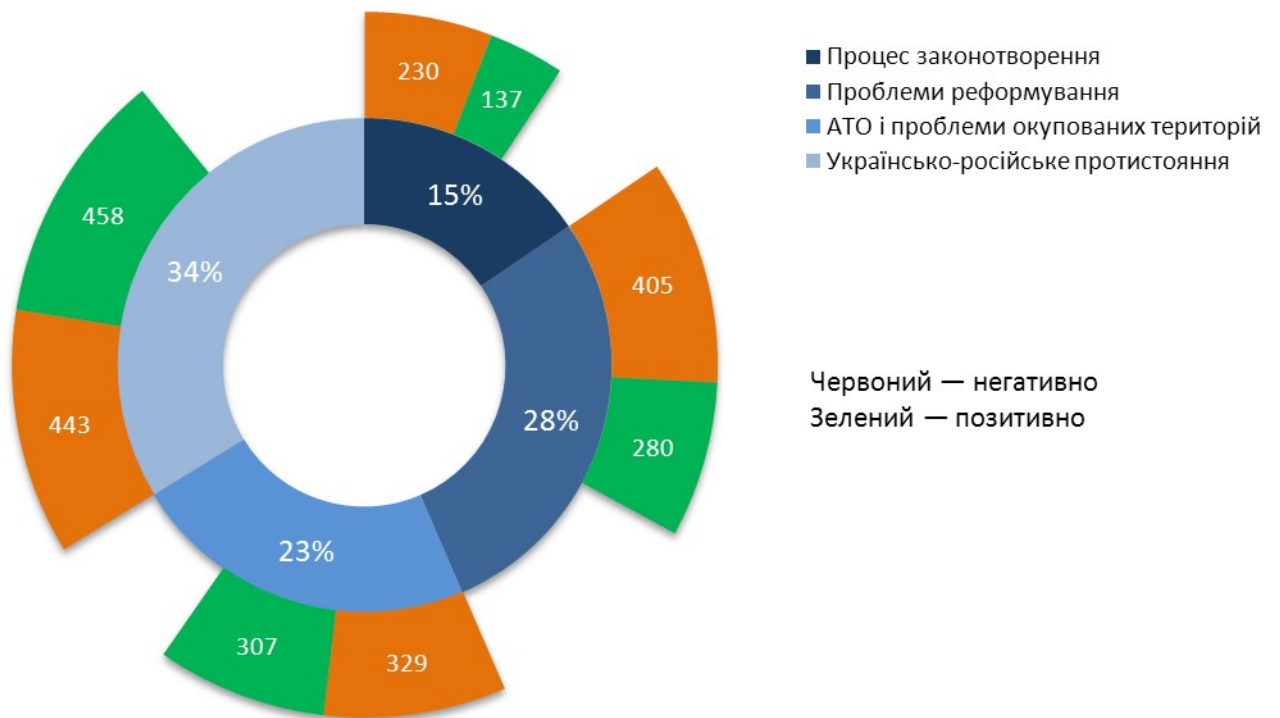
Середньодобовий показник резонансних повідомлень за жовтень 2015 року

Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за жовтень 2015 року

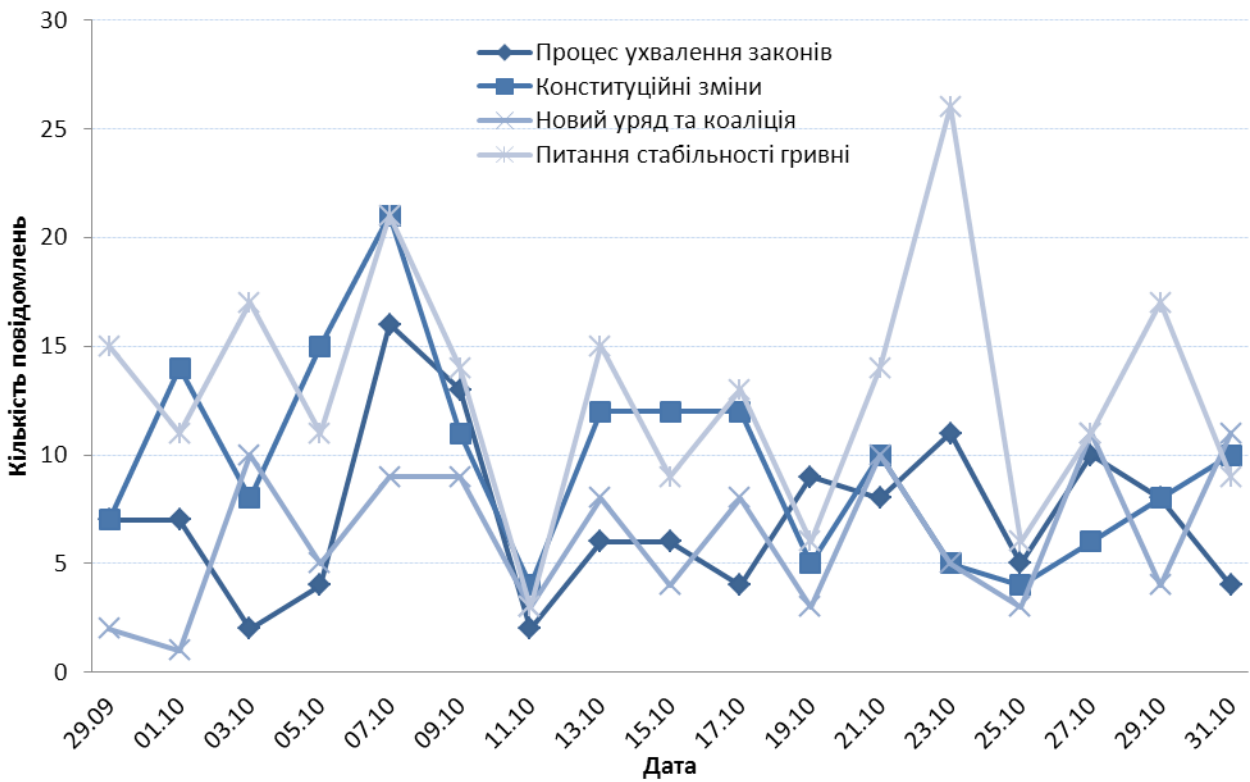
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за жовтень 2015 року

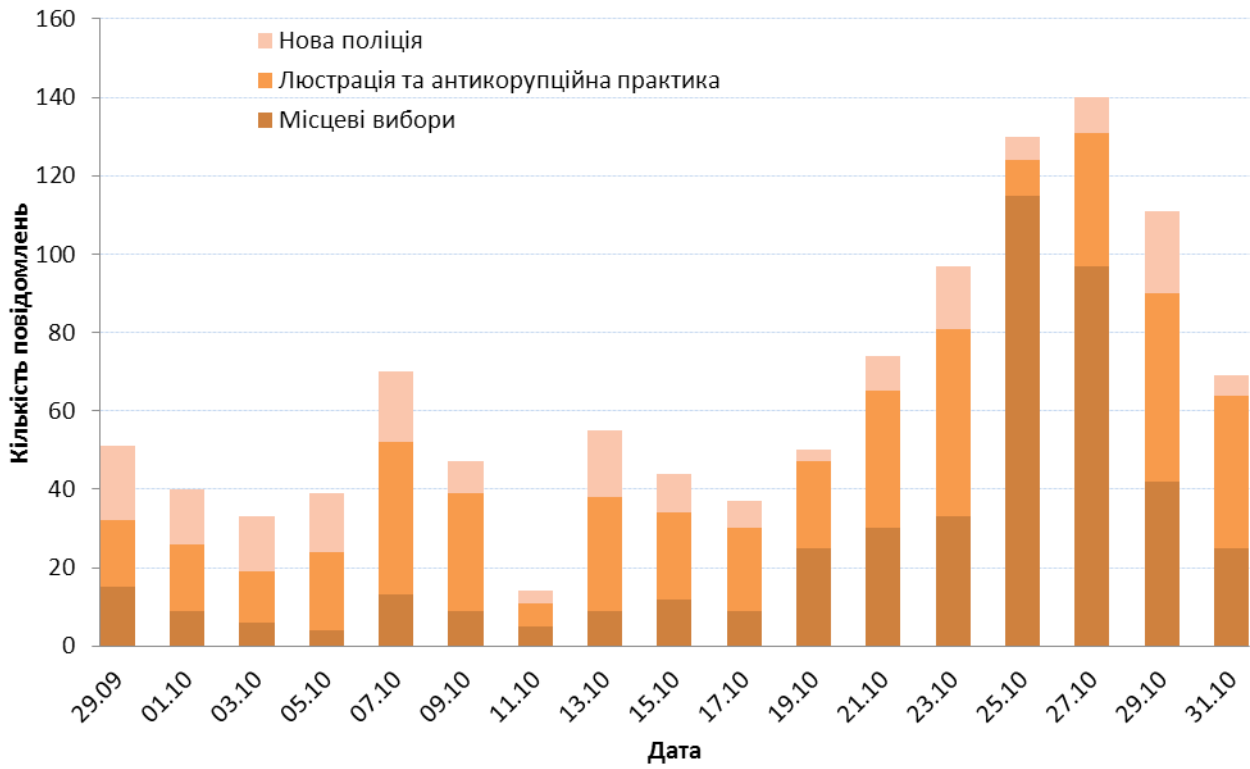
Процес законотворення

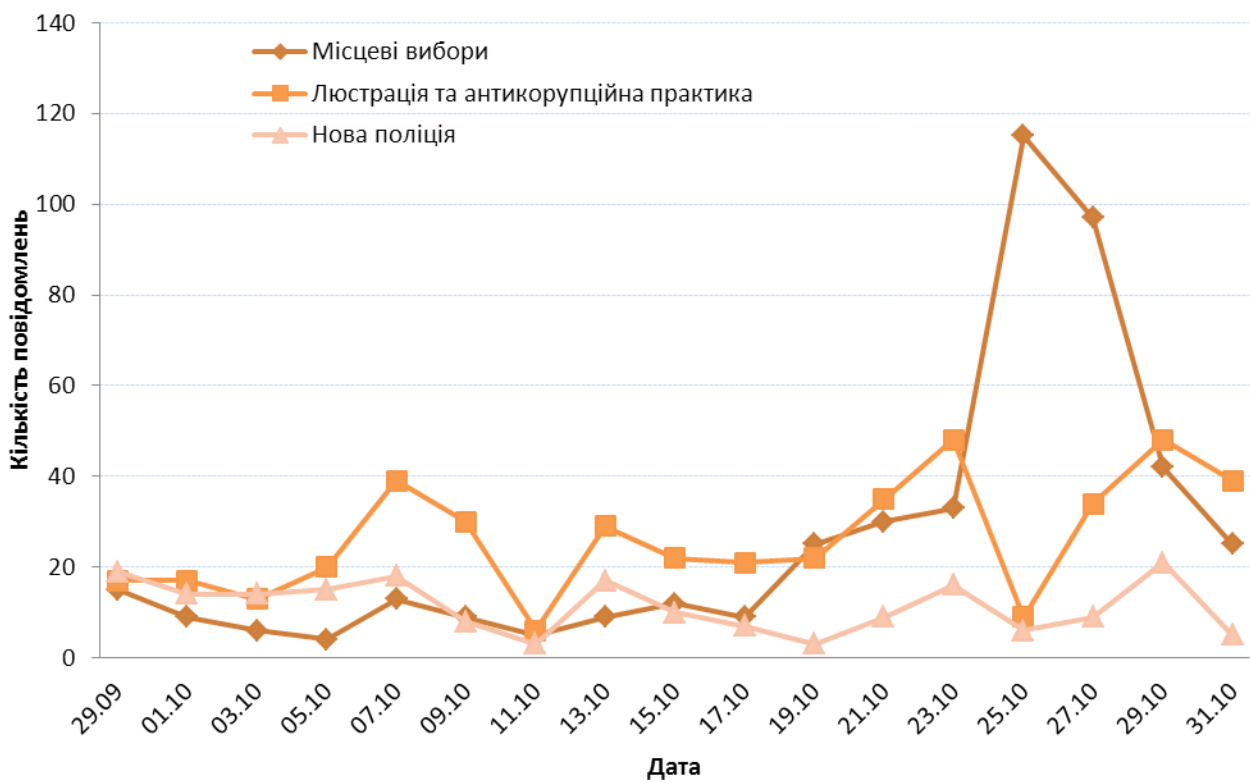
Процес законотворення

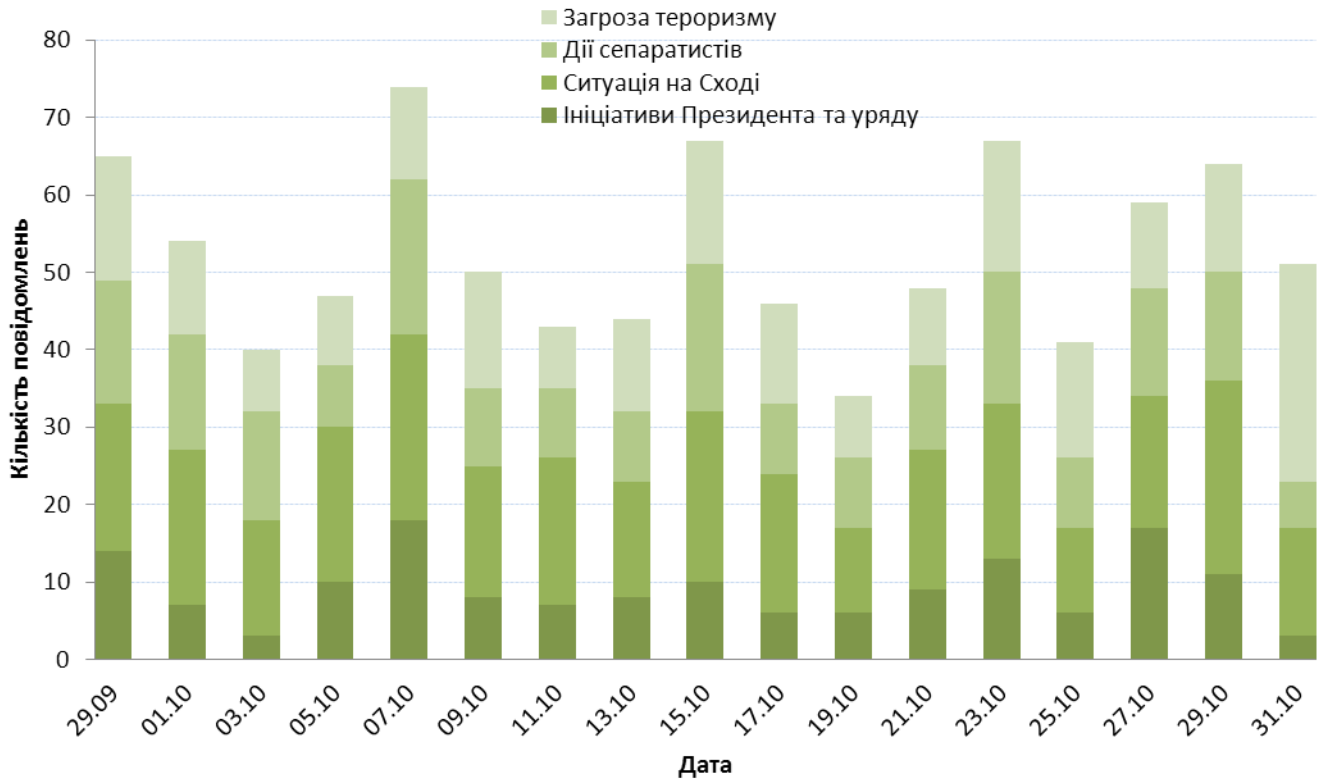
Проблеми реформування

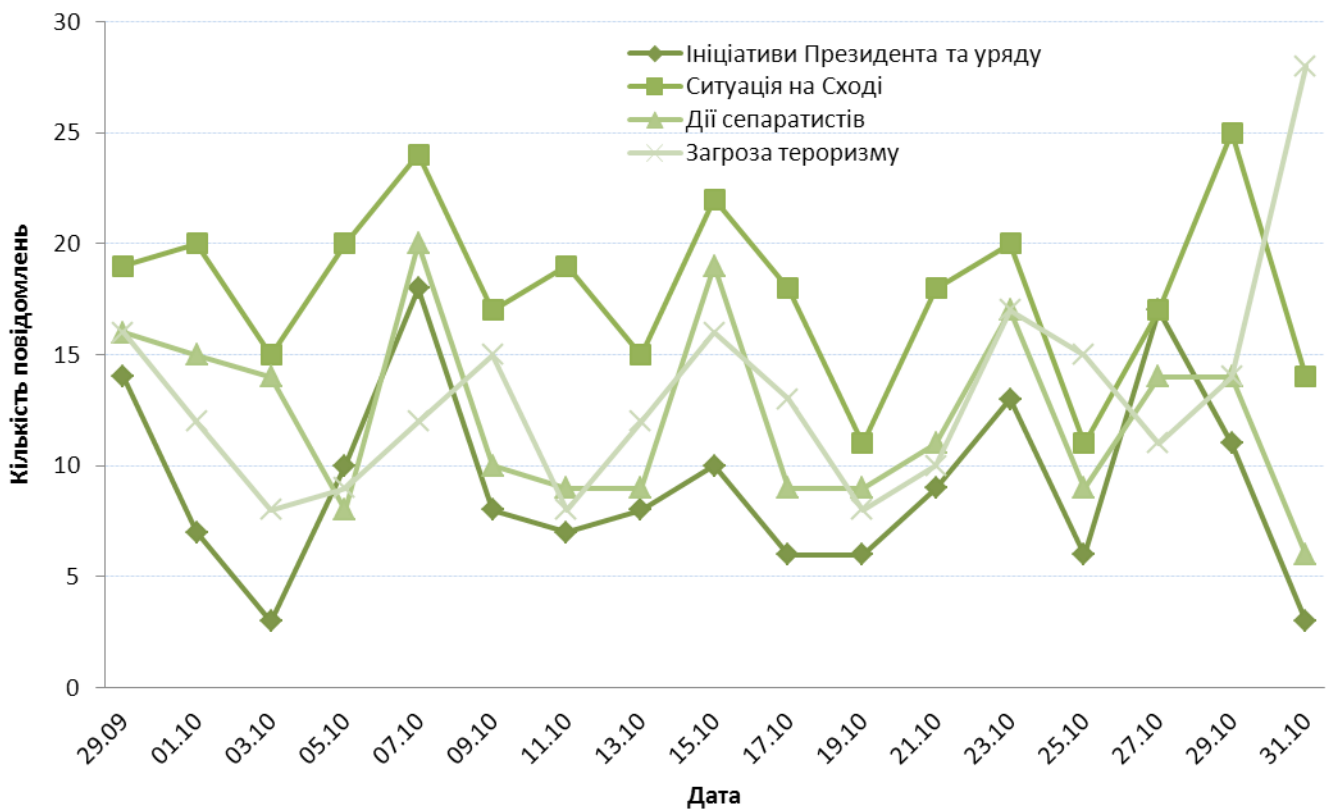
Проблеми реформування

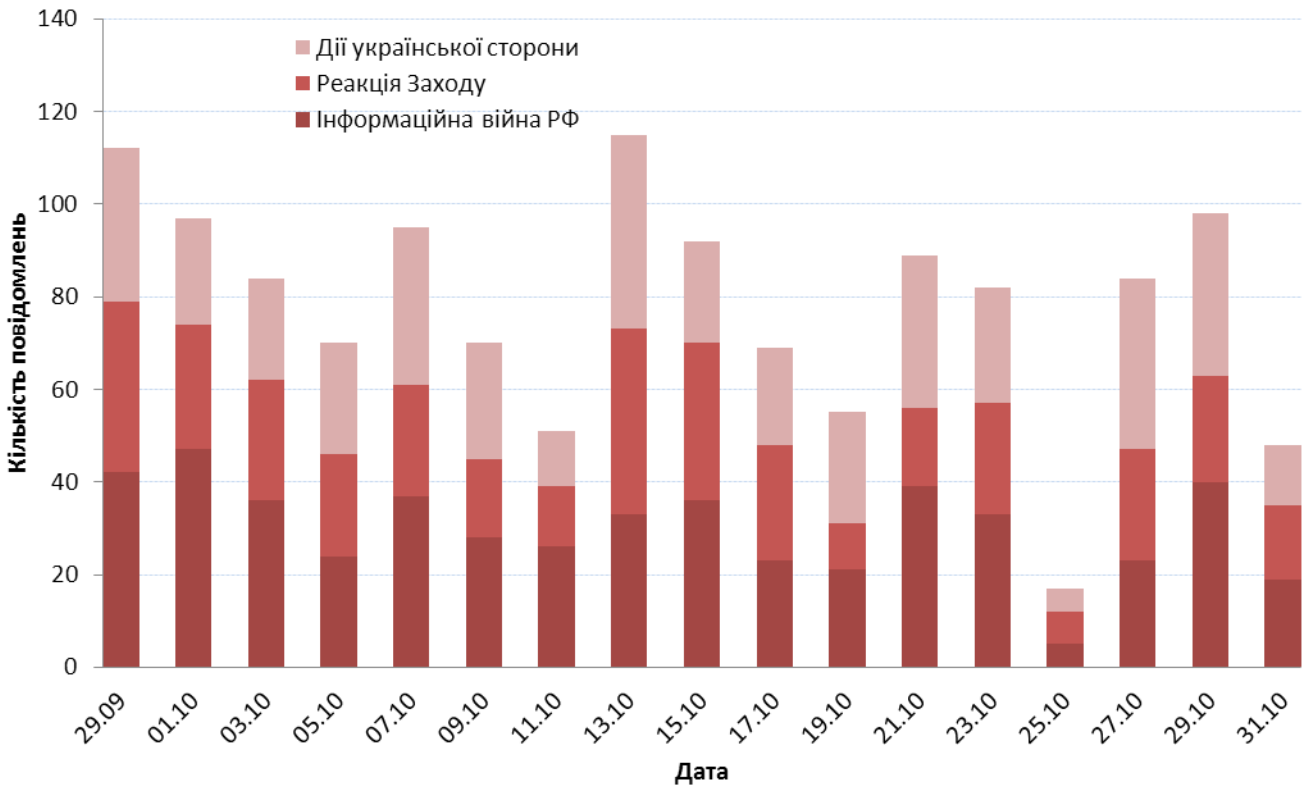
АТО і проблеми окупованих територій

АТО і проблеми окупованих територій

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за неделю с 9 по 13 ноября

После стремительного укрепления доллара США в начале ноября на заявлениях главы ФРС Джанет Йеллен о готовности перейти к ужесточению денежно-кредитной политики, на прошедшей неделе на мировых финансовых рынках повысилась волатильность. Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, все больше инвесторов склоняется к тому, что американский регулятор повысит учетную ставку в декабре. Именно данные ожидания поддерживать доллар США. Более того, публикуемая макроэкономическая статистика Штатов оставляет оптимизм в отношении роста экономики, что добавляет шансов к повышению ставки. По итогам недели пара евро/доллар закрылась вблизи отметки 1,0725.

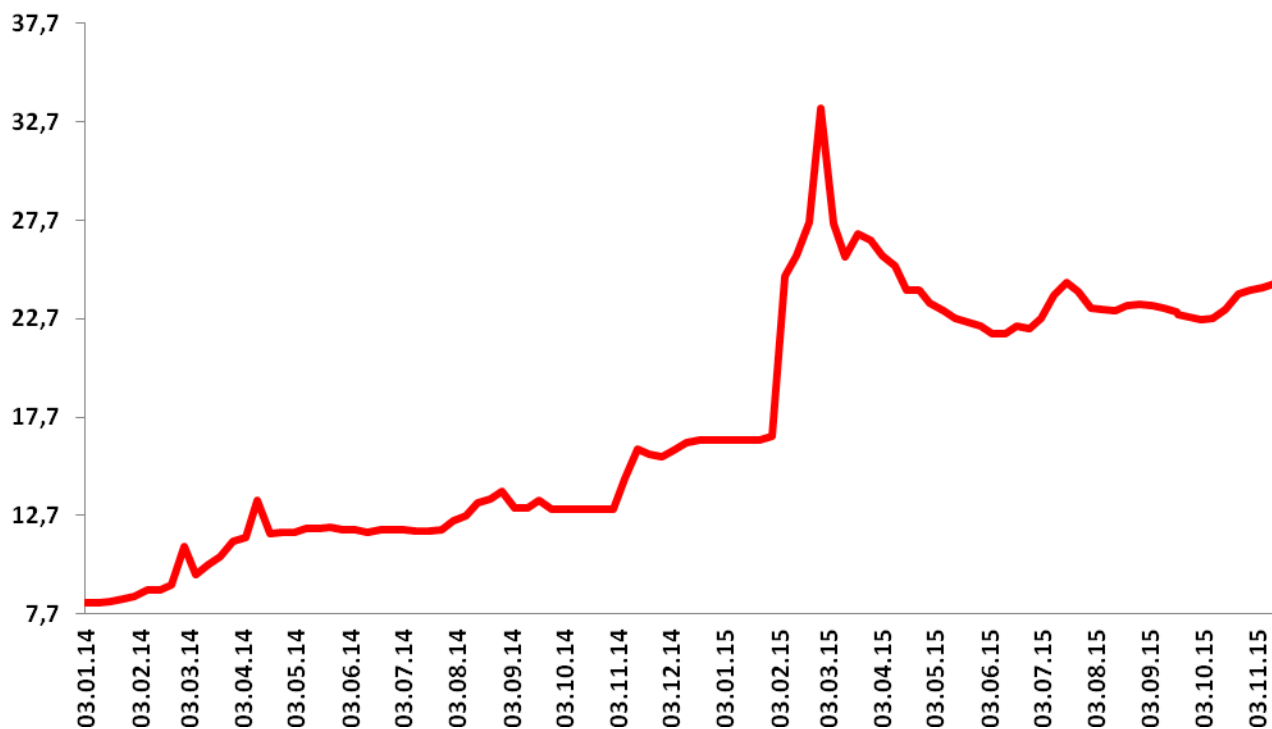
Украинский валютный рынок в ожидании выходного дня в США незначительно откорректировался вниз в понедельник и вторник, но возобновил рост со среды, достигнув в пятницу максимальных с апреля уровней.

В начале недели экспортеры активизировали продажи валюты, ожидая ограниченных возможностей для таких действий в среду, поскольку американские банки были закрыты в День Ветеранов. Такая ситуация на межбанке позволила НБУ выйти на рынок с покупкой валюты, а гривне укрепиться. Однако уже в среду гривна девальвировала. Дисбаланс спроса и предложения усилился к концу пятницы в ожидании второго тура местных выборов. Рынок находится под давлением политических рисков и опасений возобновления боевых действий в зоне АТО. Информационная активность в отношении «Приват банка» также оказала давление на рынок.

Доллар США

Курс продажи безналичного доллара США в Украине по итогам недели вырос на 1,2% до 23,25 грн., наличного – на 0,9% до 24,49 грн.

Средний курс продажи наличного доллара США в Украине

Разница между наличным и безналичным курсом продажи доллара США незначительно снизилась, но осталась на высоких отметках – 1,248 грн, свидетельствуя о рисках, закладываемых банками в обменные операции.

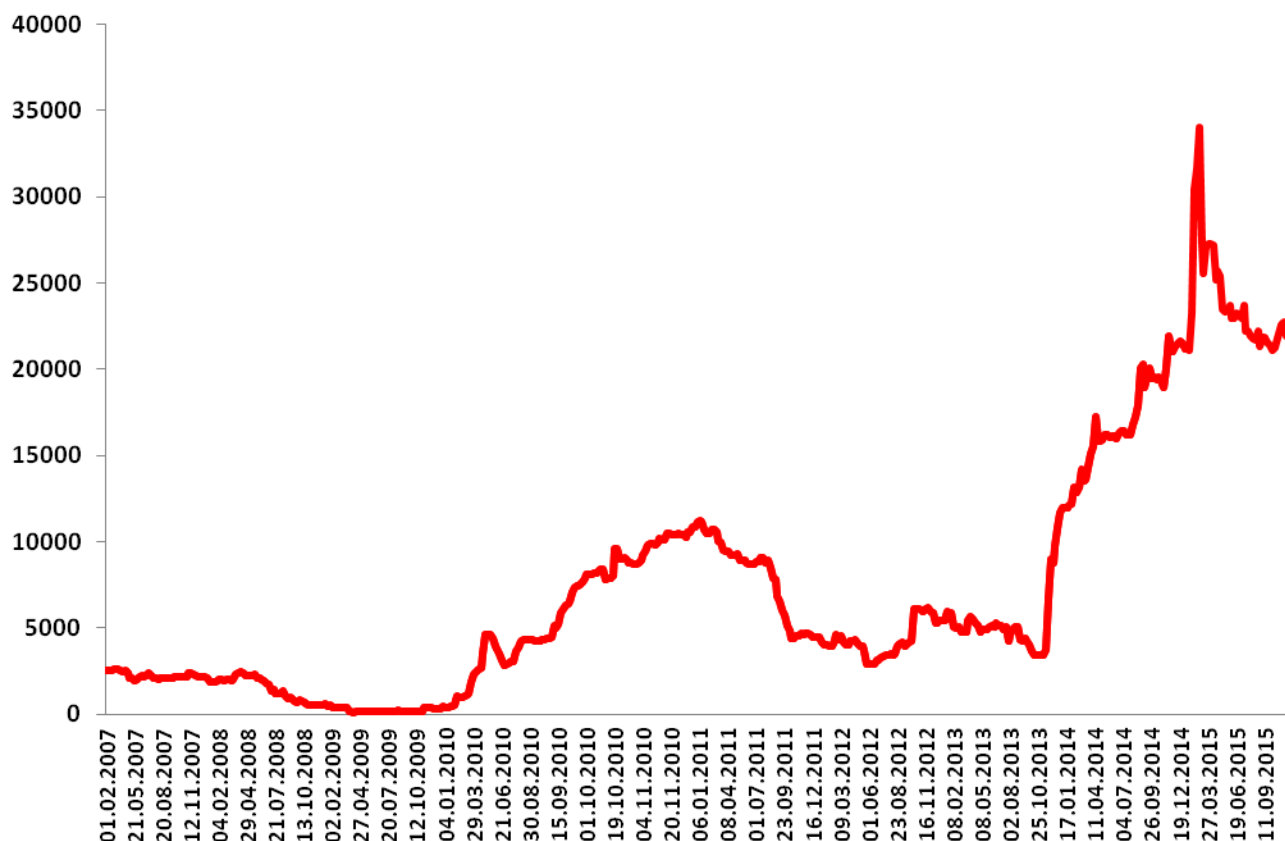
Источник: НБУ, ForexClub

Средний курс продажи наличного доллара США и разница между средним курсом продажи наличного и безналичного доллара США

Объем ОВГЗ, принадлежащий нерезидентам, за неделю сократился на 3,5% до 21,93 млрд. грн. Среднесуточный объем продажи доллара США на межбанке снизился на 22,9% до 186 млн. долларов. Ликвидность банковской системы повысилась 13,5%, в частности, среднесуточные остатки на корреспондентских счетах банков составили 22,7 млрд. грн.

Портфель ОВГЗ Украины, принадлежащий нерезидентам

Аналитики FOREX CLUB в Украине рассматривают два сценария развития ситуации на валютном рынке на текущей неделе. При этом, ожидается, что дисбаланс валютного рынка сохранится ввиду низкого завода валютной выручки экспортерами. Спрос в такой ситуации будет неудовлетворенным, что окажет давление на гривну.

Базовый сценарий. Курс гривны на межбанке по отношению к доллару США может составить 22,2-23,7 грн. Сохраняется вероятность широких колебаний, однако НБУ будет их погашать через интервенции. На наличном валютном рынке курс гривны по отношению к доллару США может составить 23,7-24,7 грн. В случае выхода курса вверх из этого диапазона, важной станет отметка 25 грн. за доллар, после чего возможны активные упреждающие действия со стороны НБУ.

Негативный сценарий. Курс гривны на межбанке может снизиться до 24 грн. за доллар. При этом, реализация такого сценария возможна в случае стечения сразу нескольких негативных факторов – политических рисков и спекуляций после выборов, резких заявлений кредиторов, возобновления активности в зоне

АТО.

«В целом, в среднесрочной перспективе, для рынка остаются предпосылки для стабильности. Реструктуризация госдолга, позитивные новости от крупных заемщиков – все это сокращает давление на платежный баланс. И на первый план выходит торговый баланс и сотрудничество с кредиторами», – отмечает *Андрей Шевчишин, ведущий эксперт информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.*

Ожидается, что интенсивность выплат Фонда гарантирования вкладов физических лиц по ликвидированным банкам снизится, однако давление на наличный рынок сохранится.

Возможность приостановки предприятий крупных холдингов ввиду проблем с возмещением НДС формирует дополнительные риски для валютного рынка. Их фактическая реализация на этапе дефицита валюты в стране может оказать значительное давление рынок.

Валютный рынок также будет следить за заявлениями украинских кредиторов – МВФ, США и Европы. В частности, миссия Фонда будет работать в Украине до 21 ноября, поэтому к ее отъезду на рынок могут просочиться сведения о ходе переговоров, что может изменить рыночные настроения.

В центре внимания участников рынка будут результаты выборов второго тура, а также данные по ВВП за 3-й квартал, розничной торговли, промышленности, строительству, внешней торговли и др.

Евро

Курс продажи безналичного евро по итогам недели вырос на 0,3% до 25,04 грн., наличного – сохранился на уровне 26,55 грн.

Курс гривны по отношению к евро на наличном рынке на текущей неделе может колебаться в диапазоне 25,5-27 грн. Основное влияние будет оказывать динамика пары гривна/доллар и евро/доллар на мировых рынках.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине на прошлой неделе снизился на 3,3% до 0,3487 грн., наличного – на 1,8% до 0,375 грн. Предпосылкой к такой динамике выступил обвал российской валюты на мировом рынке против доллара США до отметки 66,63 руб., на фоне достижения нефти минимальных с августа цен.

Динамика гривны относительно рубля на текущей неделе будет формироваться под влиянием курса гривна/доллар и рубль/доллар. Цены на нефть ограничивают восстановление рубля. Котировки продажи наличного рубля могут составить 0,365-0,395 грн.

Моніторинг законодавства

Головні зміни

Мінфін закладає в якості макропоказника на 2016 рік середньорічний курс гривні до долара на рівні 24,1 гривень за долар. Про це повідомила Міністр фінансів Наталя Ярецько.

Крім того, Міністр повідомила, що проект Держбюджету на наступний рік базується на податковій реформі, підготовленій Міністерством фінансів, і буде поданий на розгляд Верховної Ради після узгодження з МВФ.

Проект Трудового кодексу України від 26.12.2014 р. № 1658

У четвер, 05.11.2015 р., Верховна Рада прийняла у першому читанні і за основу законопроект №1658.

У новий Кодекс будуть включені положення Законів «Про оплату праці», «Про відпустки» та частково «Про охорону праці».

Законопроект, зокрема, передбачає введення виключно письмових трудових договорів, які буде заборонено змінювати без згоди працівника. Роботодавцю не можна буде міняти зарплату в односторонньому порядку.

Проект також збільшує мінімальний строк відпустки з 24 до 28 днів.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Лист ДФСУ від 29.10.2015 р. № 22983/6/99-95-42-01-15

ДФСУ у листі зазначила, що мотиваційні та стимулюючі виплати (премії, бонуси, інші заохочення), які сплачуються офіційним дистриб'ютором (постачальником продукції (робіт, послуг)), зокрема, за точність закупівельних прогнозів, виконання узгодженого плану закупівель, дотримання асортименту товарів), спрямовуються на стимулювання збуту продукції (робіт, послуг), а тому такі витрати відносяться до маркетингових послуг.

Отже, при наданні продавцем винагороди (бонусу) покупцю у зв'язку з досягненням певних обсягів постачання товарів, придбаних у такого продавця, об'єктом оподаткування ПДВ є маркетингові послуги, які надаються покупцем, а мотиваційні та стимулюючі виплати, в свою чергу, є компенсацією вартості таких послуг.

Таким чином, у покупця при отриманні мотиваційних виплат (бонусів) від продавця у зв'язку з досягненням певних обсягів постачання товарів, придбаних у такого продавця, виникають податкові зобов'язання з ПДВ на суму отриманих мотиваційних виплат (бонусів).

Податок на прибуток

Податок на доходи фізичних осіб

Лист МГУ ДФС від 30.10.2015 р. № 24385/10/28-10-06-11

Податківці зазначили, що приз, безкоштовно отриманий в результаті розіграшу, оподатковується ПДФО за ставкою 30%. У такому випадку вартість призу визначається за звичайною ціною, та застосовується натуральний коефіцієнт.

У роз'ясненні також вказано, що якщо ж за результатами розіграшу платник ПДФО виграв право придбати речі за 1 грн., то це вважається персоніфікованою (індивідуальною) знижкою на товар. Сума такої знижки підлягає оподаткуванню як додаткове благо за ставками 15% та 20%.

Разом з цим податківці зазначили, що якщо платник ПДФО придбав право на участь в лотереї, то такі витрати не беруться до уваги під час оподаткування.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

Лист ДФС від 27.10.2015 р. № 3947/7/99-99-17-13-01-17

У разі проведення перерахунку ЄСВ в результаті збільшення розміру МЗП з 01.09.2015 р., платник має відобразити таке коригування у звітності з ЄСВ за жовтень-грудень 2015 р. При цьому, як відмічають податківці, штрафи за перерахунок ЄСВ у зв'язку зі зміною розміру МЗП не застосовуються.

Лист ДФСУ від 23.10.2015 р. № 22347/6/99-99-17-03-03-15

Лише за умови нарахування страхувальником заробітної плати не менше мінімальної та відповідно сплати ЄСВ у сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок, застрахованій особі страховий стаж зараховується в повному об'ємі.

Фінансовий моніторинг

Наказ Мініюсту від 16.10.2015 р. № 2011/5

Мініюст оновив Положення про процедуру застосування заходів попередження щодо держав, які не виконують або неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

Дія цього Положення поширюється на СПФМ – нотаріусів, адвокатів, адвокатські бюро та об'єднання суб'єктів господарювання, що надають юридичні послуги (за винятком осіб, які надають послуги у рамках трудових правовідносин), державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Мініюст.

Щодо клієнтів з ризикованих держав СПФМ повинні вживати такі заходи:

- забезпечувати збір необхідної інформації про зміст їх діяльності, фінансовий стан, репутацію;
- забезпечувати перевірку достовірності та повноти інформації, отриманої від клієнта;

– приділяти підвищену увагу фінансовим операціям клієнта, що мають високий ступінь ризику відмивання доходів.

Суб'єкти СПФМ можуть встановлювати додаткові заходи щодо ризикованих країн та клієнтів з цих держав в залежності від специфіки своєї діяльності.

Суб'єкт має право відмовитися від проведення фінансової операції у разі, якщо фінансова операція містить ознаки такої, що підлягає фінансовому моніторингу.

Про відмову у проведенні фінансової операції суб'єкт зобов'язаний повідомити Держфінмоніторинг протягом 1 р.д., але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови.

Галузі і сфери діяльності

Транспортні та експедиторські послуги

Лист НБУ від 26.10.2015 р. № 12-00026/80589

У вказаному листі НБУ роз'яснив положення Постанови від 26.10.2015 р. № 732 «Про схвалення деяких розпорядчих актів Національного банку України», якою схвалено розпорядчі акти НБУ щодо визначення справедливої вартості цінних паперів, що перебувають у власності Нацбанку або приймаються ним в якості забезпечення виконання зобов'язань, які набирають чинності з 01.12.2015 р.

Розпорядчі акти містять методику розрахунку коригуючих коефіцієнтів для ЦП, які будуть прийматися НБУ в якості забезпечення виконання зобов'язань відповідно до постанови НБУ від 17.09.2015 р. № 615 «Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи».

З 01.12.2015 р. НБУ почне щодня розміщувати на сторінці свого офіційного інтернет-представництва інформацію про справедливу вартість ЦП, прийнятих НБУ в якості забезпечення виконання зобов'язань, та коригуючі коефіцієнти для них відповідно до постанови № 615 та постанови № 732.

НБУ буде публікувати на сторінці свого офіційного інтернет-представництва і в інших інформаційних ресурсах криві безкупонної прибутковості, побудовані для оцінки облігацій внутрішньої держпозики із застосуванням параметричної моделі Нельсона-Сігела.

Постанова КМУ від 21.10.2015 р. № 869

Цією постановою КМУ заборонив рух ТЗ та їх составів з навантаженням на одиночну вісь понад 11 т, здвоєні осі - понад 16 т, строєні осі - понад 22 т або фактичною масою понад 40 т (для контейнеровозів - навантаження на одиночну вісь - понад 11 т, здвоєні осі - понад 18 т, строєні осі - понад 24 т або фактичною масою понад 44 т, а на встановлених Укравтодором і Державтоінспекцією для них маршрутах - понад 46 т) у разі перевезення подільних вантажів автомобільними дорогами.

Крім того, постановою заборонено рух ТЗ з навантаженням на вісь понад 7

т або фактичною масою понад 24 т автомобільними дорогами загального користування місцевого значення.

Новини прес- центру НБУ від 26.10.2015 р.

НБУ планує встановити вимоги щодо прозорості структури власності небанківських установ, що здійснюють діяльність з обміну валют. Очікується, що такі вимоги будуть аналогічні тим, які висуваються до банків.

«За останні два роки Національний банк не видав жодної ліцензії на здійснення валютно-обмінних операцій. Це дуже складний ринок, який може безпосередньо впливати на фінансову стабільність держави. Останнім часом ми бачили багато зловживань, пов'язаних з «сірим» або «чорним» ринком валюти, шахрайством і т. п. Тому ми плануємо до кінця року врегулювати низку питань щодо вимог до таких установ», - заявив перший заступник Голови НБУ Олександр Писарук.

За його словами, будуть введені додаткові вимоги щодо капіталу таких небанківських установ, прозорості їх структури, ділової репутації власників. НБУ також приділяє значну увагу підвищенню рівня безпеки пунктів обміну валют і їхніх клієнтів - будуть посилені вимоги до приміщень, захищеності кас і сейфів. Крім того, кожен пункт обміну валют повинен бути обладнаний РРО.

Рішення НКЦПФР від 01.09.2015 р. № 1348

НКЦПФР затвердила зміни до Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів. Уточнено, що розкриття регулярної річної інформації всіма передбаченими шляхами має здійснюватися в строк не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

Також уточнено особливості розкриття інформації іноземними емітентами – нерезидентами та міжнародними фінансовими організаціями.

Рішення ВССУ від 08.07.2015 р. у справі № 6-13392св15

Суд у цьому рішенні зазначив, що відмова банку в поверненні грошових коштів з поточного (мультивалютного) рахунку позивача суперечить вимогам чинного законодавства, зокрема ст. 41 Конституції, ст. 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основних свобод, а також ст. 1068 ЦКУ та умовам укладеного між сторонами договору.

Також роз'яснено, що посилання банку на постанову НБУ від 29.08.2014 р. № 540 «Про введення додаткових механізмів для стабілізації грошово-кредитного та валютного ринків України», про зобов'язання банків обмежити видачу (отримання) готівки в іноземній валюті або банківських металів з поточних і депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати в межах 15 тис. грн на добу на одного клієнта в еквіваленті за офіційним курсом, безпідставно, оскільки зазначена й подібні наступні відповідні постанови є розпорядчими актами, які адресовані обмеженій кількості осіб, і таке регулювання здійснюється в межах адміністративно-правових відносин НБУ з банками, які охоплюються його наглядовою діяльністю. Ці постанови банку не встановлюють нових прав або обов'язків громадян, не можуть зачіпати їх права, свободи та інтереси.

Будівництво

Наказ Мінбуду від 02.10.2015 р. № 252

Затверджено та рекомендовано до застосування прогностичні середньорічні показники опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України на 2016 рік.

Прогнозний середньорічний показник опосередкованої вартості спорудження житла на 2016 рік в м. Києві складає 9986 грн. за 1 кв.м. загальної площі квартир будинку (з урахуванням ПДВ), по Україні в середньому – 8481 грн. за 1 кв.м.

Об'єкти правовідносин

Земля

Лист ДФСУ від 27.10.2015 р. № 10004/Б/99-99-15-03-02-14

ДФСУ зазначила, що ПКУ не передбачено пільг зі сплати орендної плати за землю (в т.ч. і щодо фермерського господарства, голова якого знаходиться в зоні АТО).

Водночас, ДФСУ нагадала про можливість такого господарства ініціювати відстрочення або розстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу з орендної плати за землю.

Лист ДФСУ від 27.10.2015 р. № 22624/6/99-99-17-03-03-15

ДФСУ відмітила, що внесок фізичної особи у вигляді земельних ділянок до статутного фонду юридичної особи - резидента є придбанням такою фізичною особою права власності на частку (пай) у статутному фонді (капіталі) такої юридичної особи, тобто є витратами, понесеними у зв'язку із придбанням інвестиційного активу, і в розумінні ПКУ не є доходом платника податку.

При цьому юридична особа - емітент корпоративних прав виступає податковим агентом лише в частині відображення у податковому розрахунку за ф. 1ДФ під ознакою доходу «178» операції з майнового та немайнового внеску платника податку до статутного фонду.

Довідково ДФСУ вказала, що поняття статутний фонд та статутний капітал юридичної особи з метою оподаткування ПДФО є тотожними.

Нерухомість

Лист ДФСУ від 24.09.2015 р. № 20292/6/99-99-19-03-02-15

На думку податкового органу, операція з постачання послуг із спорудження житла (об'єкта житлового фонду) для будівельної організації (надавача послуг - підрядника) є першою поставкою житла відповідно до пп. 197.1.14 п. 197.1 ст. 197 ПКУ. Такі операції є об'єктом оподаткування ПДВ за ставкою 20 % незалежно від того, матеріали замовника чи підрядника використані для будівництва такого житла.

Операції з подальшої передачі готового новозбудованого житла інвесторам - членам кооперативу звільняються від оподаткування ПДВ згідно з пп. 197.1.14 п. 197.1 ст. 197 ПКУ.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ³

Блог на сайті: LATIFUNDIST.COM

Про автора: Н. Кучер, член Комітета Верховної Ради по вопросам аграрної політики и земельних отношений

Децентрализация – шанс на «перезагрузку» села

В ближайшее время парламент рассмотрит проект бюджета на 2016 г. Какой из двух вариантов (либеральный или радикальный) «проскочит» Раду? От этого зависит, перейдет ли село на новые правила игры и начнется ли децентрализация. Первый закон на эту тему парламент принял еще 17 июля 2014 г. – «О сотрудничестве территориальных общин». Определенный опыт проведения децентрализации уже есть в девяти областях: Днепропетровская, Житомирская, Хмельницкая, Херсонская, Николаевская, Полтавская, Харьковская, Черниговская и Ровенская. Не смотря на старт необходимых сельской местности изменений, у аграриев нет четкого понимания, зачем это делается, с чем реформу «едят» и что будет на выходе. Это однозначно прокол власти: с людьми надо говорить, иначе будет провал.

Главная цель децентрализации – усилить роль и свободу местных властей от центра, передав им ряд финансовых и административных полномочий. Сегодня финансовый ресурс большинства украинских сел ограничен. Помимо увеличенного в конце 2014 г. фиксированного сельскохозяйственного налога (в 21 раз) и похвастаться нечем! В предложенной Минрегионбудом реформе, местные бюджеты, сельские в том числе, получают 60% налога на доходы физических лиц. Также они будут осуществлять прямые межбюджетные отношения с государственным бюджетом, сейчас это прерогатива только областей, районов, городов областного значения. За ними останутся и государственные субвенции. Иными словами, объединенные сельские громады получат статус и голос в бюджетном процессе.

Децентрализация поменяет главный принцип работы чиновников в регионах и «перезагрузит» село в целом. Сейчас глава и другие работники сельсовета могут спокойно получать забортную плату и не особенно стараться. Эта система управления сложилась в 20-30 годах прошлого века. Можно было бы ее потерпеть еще немного. Но! Пока государство раздает «всем сестрам по серьгам», село будет терять инвестиции. Децентрализация, наоборот, передает в руки местной власти три ключевых рычага для этого: полномочия, финансы и контроль. Глава сельсовета будет главным инвестиционным агентом объединенной громады. В чем это проявляется?

Во-первых, он будет заинтересован в максимальном развитии производства на территории общины, привлечении новых работодателей и создании

³ Збережено стиль і граматику оригіналу

максимально комфортных условий работы. Исчезнут зарплатные «конверты» в аграрной сфере. Из «тени» выйдет уплата акциза на сигареты, спиртные напитки и топливо (данный акциз тоже пойдет в местные бюджеты). Этот контроль надежнее, чем налоговый.

Во-вторых, если примут закон о передаче земель запаса сельским советам, то будет существенное снижение коррупции в земельных отношениях. Из Киева не видно эффективного собственника в конкретном селе, там слышат шелест купюр. На местах лучший контролер — люди, живущие по соседству с избранным главой. Кроме того, земли запаса станут существенным стимулом для развития разных форм хозяйствования в АПК. Сейчас такие участки в отдельных селах составляют 200-500 га. В целом объемы «гуляющих» земель по всей стране, которые в ходе реформы отойдут местным органам власти, впечатляют. Так, земли запаса и резерва составляют 2,9 млн га, не переоформленное наследство — 1,8 млн га, незатребованные пай — 1,4 млн га, проектные дороги — еще 0,55 млн га. Итого — 6,65 млн га в запасе. Это колоссальный инвестиционный запас прочности!

В-третьих, дополнительный финансовый ресурс поможет решить социальные проблемы (содержание детских садов, школ, амбулаторий, домов культуры, клубов, ремонт дорог). Децентрализация — это реальный путь к повышению качества повседневной жизни жителей каждого села, поселка или города.

В-четвертых, наличие в законе Украины «О добровольном объединении территориальных общин» пункта об обязательном составлении перспективного плана формирования общин на сессиях всех облсоветов упредит появление «мертвых зон» на карте Украины из экономически отсталых сел. Никто за бортом не останется. Изгоев не будет!

Теперь только выбор за людьми. Или идти по пути объединения и создания больших сельских общин с развитой социальной инфраструктурой, или же остаться на сегодняшнем уровне, чтобы рано или поздно кануть в лету (<http://latifundist.com/blog/read/1209-detsentralizaya---shans-na-perezagruzku-sela>). — 2015. — 04.11).

Блог на сайті: «Інтелектуальна власність»
Про автора: I. Abdulina

Під гаслом європеїзації проходить американізація

Вже не перший рік в Україні констатуємо протистояння американського підходу європейському вирішенню проблем в сфері інтелектуальної власності. Мають місце різні правові системи і, зараз, не є завданням з'ясувати, яка краща. Є реалії і є головні принципи, які заявлені і прийняті Україною, про те, що пріоритетом побудови правового поля України є європейські стандарти. Тож, «назвався груздем — лізь до кошика».

Що ж відбувається у реаліях сфери інтелектуальної власності?

Мінекономрозвитку впевнено звітує про те, що здійснює політику виконання планів побудови ефективної економіки України, при цьому

орієнтується виключно на оцінку американського менеджента, а не на думку української спільноти. Американці, напевно, знають, як досягати результатів за своїм законодавством і своїм бізнес-інтересом, бо до керівних посад Мінекономрозвитку за їх рекомендаціями призначені ті, хто досі не спромігся розібратись, для чого і для кого покликана слугувати сфера інтелектуальної власності. Бернську конвенцію, так як і інші, не вивчали. Їх сьогоднішні устремління — реалізовувати свої амбіції під гаслом «Ми визначаємо політику, тому пишемо закони так, як вважаємо за потрібне». Раніше вони намагалися реформували систему інтелектуальної власності, а тепер нова тактика — ламати через коліно існуючі правові інституції і заодно обраний європейський вектор розвитку законодавства, за якими вже почали вибудовуватися правові відношення. Факти вперто свідчать, що бурхлива діяльність формувальників політики від Мінекономрозвитку не на користь українському суспільству.

Факти і тільки факти

Наприкінці жовтня, попри регламентних процедур Кабінету Міністрів України, Міністр економічного розвитку України Абромавичус з голосу вніс пропозицію до Уряду щодо схвалення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет». Ця новина викликала резонанс у суспільстві, негативні голосування на сайті Мінекономрозвитку свідчили, що законопроект не задовольняє переважну більшість голосуючих, бо він є невваженим і лобістським з боку посередницького бізнесу правовласників.

До речі, приголомшуюча оперативність, вже 23.10.2015 за № 3353 до Верховної Ради України був внесений цей законопроект. Про історію його формування вже було написано на шпальтах нашого видання, але щодо отриманого результату за обрану версію законопроекту відповідальний Мінекономрозвитку. По суті, положення законопроекту не мають комплексного підходу та не узгоджуються з Угодою про асоціацію з ЄС, з Директивою ЄП про електронну комерцію та з чинним законодавством України.

Законопроект передбачає покласти на власників сайтів та хостинг-провайдерів обов'язок самостійно, за заявою зацікавлених осіб без перевірки наданої ними інформації, вирішувати долю контенту. Тоді як у Директиві про електронну комерцію чітко визначено, що держави-члени забезпечують звільнення постачальника послуг від відповідальності за зберігання інформації з метою надання послуг і тільки за запитом одержувачів послуг, за умови, що буде надана їми відповідальна інформація про те, що має бути видалено з мережі чи за рішенням суду чи наказу адміністративного органу, про таке відключення, поінформований постачальник послуг буде швидко усувати порушення способом відключення доступу. Тому, у контексті запропонованого законопроекту Мінекономрозвитку наявним вважається порушення права підприємця, який надає послуги хостингу, бо тягне за собою додаткові фінансові втрати для нього. Отже простіше — баланс інтересів порушений на користь посередницького бізнесу правовласників. Це одна хиба з багатьох, про які можна більш детально дізнатися з матеріалу Івана Петухова в цьому номері.

Нагадаємо, що у Верховній Раді України зареєстрований ще схожий законопроект № 3081-1 від 30.09.2015 «Про державну підтримку кінематографії

в Україні», в якому добра половина присвячена боротьбі з піратством. Його автори — це група з шести народних депутатів на чолі з депутаткою Оленою Кондратюк. Як значиться в пояснювальній записці, одна з цілей цього законопроекту: посилення захисту інтелектуальної власності та боротьби з піратством у сфері кінематографії, в тому числі в мережі Інтернет. Механізми, які застосовуються у цих 2-х законопроектах, вже порівняли з законами 16 січня і нагадали про НКВД.

А ще можна ствердитися, що Мін-економрозвитку проводить заангажовану політику не на користь України, якщо проаналізувати проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, розпорядження та охорони авторського права і суміжних прав».

Проект має на меті відрегулювати функціонування сервісів, таких як YouTube, Wikipedia, бо українські користувачі і розробники програмного забезпечення не можуть легально користуватись безкоштовним програмним забезпеченням, оскільки договори, укладені не у письмовій формі, визнаються українським законодавством нікчемними. Дуже слухна норма, але це частина перешкоди на шляху легального використання безкоштовного програмного забезпечення, оскільки норма усуває дійсно архаїчний обов'язок укладати договори виключно у письмовій формі. Це не вирішує проблему вільного використання програмного забезпечення, тому що проект не скасовує обов'язок зазначати у договорі та сплачувати розмір авторської винагороди, який не може бути нижчим за мінімальні ставки, які встановлені Кабінетом Міністрів України.

Крім того, для спільноти Wikipedia вкрай необхідним є питання «свободи панорами», яке взагалі чомусь проігноровано у цьому проекті. Тож начебто анонсовано, що цей законопроект покликаний виконати положення Угоди про асоціацію з ЄС і, зокрема, він мав би відповідати розпорядчим документам Кабінету Міністрів України про імплементацію Угоди про асоціацію, в яких конкретизовано, які Директиви ЄС потребують імплементації. Їх всього п'ять.

Натомість, проект Закону імплементує положення тільки двох директив та лише в контексті вирішення питання належності майнових прав на службові твори і твори, створені за замовленням, зокрема, йдеться про Директиву ЄП та Ради про правову охорону комп'ютерних програм та Директиву ЄС та Ради про правову охорону баз даних. При цьому поза увагою залишився розділ щодо права sui-generis та вільних дій законного користувача з базами даних.

Решта обов'язкових до імплементації директив ЄС, які стосуються положень авторського права і суміжних прав та застосування їх до супутникового мовлення і кабельної ретрансляції; про гармонізацію авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві; про право слідування на користь автора оригінального твору мистецтва; про право оренди, позички та деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності – проектом Закону не враховано взагалі.

Вже не кажучи про давно назрілі термінологічні зміни до Закону України «Про авторське право і суміжні права», йдеться про термін «відеограма» та не запроваджується «право виробника першого запису фільму», через що законодавство України в сфері суміжних прав продовжує не узгоджуватися з

відповідними нормами права ЄС.

У сухому осаді отримано проект Закону, який не вирішує всіх нагальних проблеми і не забезпечує належне виконання Угоди про асоціацію.

Довідково з інформації ДСІВ: До Мінекономрозвитку був наданий проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав», який був розроблений у співпраці з відомими у сфері інтелектуальної власності міжнародними європейськими експертами та враховує положення шести директив ЄС.

Нагадаємо, що подібний проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, розпорядження та охорони авторського права і суміжних прав» вже намагалися раніше внести депутати від фракції «Самопоміч», але жорстка критика від громадських та інших інституцій стала на заваді і, як факт, його протягують через Мінекономрозвитку, як урядового, з тими ж вадами.

У декількох Комітетах Верховної Ради України, які не спеціалізуються на питаннях інтелектуальної власності, був розглянутий цей законопроект і навіть погоджений, і тільки профільний Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України надав йому ґрунтовну професійну негативну оцінку. Також за опитуванням на сайті Мінекономрозвитку більшість учасників голосування проти цього варіанту законопроекту. Однією з найпоширеніших точок зору на його зміст стосовно майнових прав автора є така:

«Як бути з нормою Конституції, яка забороняє примусово відчужувати майнові права автора: «Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості.» (ст.41), при чому примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Як в такому випадку бути з нормою Конституції, яка забороняє використовувати інтелектуальну власність без дозволу автора: «Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом» — винятки встановлені ст.21-25 ЗУ «Про авторське.....» (тобто, договір на дозвіл використання є обов'язковим, що не узгоджується з нормами законопроекту).

Як тоді бути з вимогою ч.2 ст.11 Бернської Конвенції, яка вимагає, щоб винагорода встановлювалась компетентним органом: «(2) Законодавством країн Союзу можуть бути визначені умови здійснення прав, передбачених попереднім пунктом; проте дію цих умов буде суворо обмежено межами країн, які їх встановили. Ці умови ні в якому разі не можуть зачіпати ні немайнових прав автора, ні належного автору права на одержання справедливої винагороди, що встановлюється, при відсутності згоди, компетентним органом».

Може не треба виключуватись, а просто передати права творцям, як того вимагає ст.9, ч.1 ст.11bis Бернської Конвенції, ст.6-8 Договору ВОІВ про авторське право?

В умовах дефіциту робочих місць для творців в Україні, запропонована міністерством норма змін ст.429, ст.430 ЦКУ просто легалізує вже існуюче порушення роботодавцями прав авторів і виконавців на отримання ними тих винагород, які визнаються і встановлені нормами міжнародного права ЄС.

Згідно запропонованих Мінекономрозвитку норм у роботодавця виникає можливість змушувати працівника відмовлятися від винагороди в договорі, оскільки закон вимагає тільки узгодження договірних відносин, не згадуючи ні про винагороду за передання майнових прав, ні про винагороду за використання творів та виконань. Не маючи достатнього досвіду в сфері інтелектуальної власності, творці своїх прав відстоювати не будуть, та й побояться їх відстоювати, оскільки наступний роботодавець не візьме на роботу борців за справедливість. Тобто, на роботу візьмуть тільки того працівника, який погодиться передати за договором свої майнові права безоплатно (або ж за 30 грн.). Практично, це не тільки спотворює економічний зміст інтелектуальної власності, але й ставить економічний розвиток держави під сумнів. Творчовиробничі сили людського капіталу, яким є всі творці в Україні, завдяки новому проекту, розробленому Мінекономрозвитку, потрапляють в повну залежність від роботодавця (замовника) і їх стан навіть погіршується в порівнянні з існуючими нормами, що буде тільки сприяти зменшенню бажаючих займатись творчою працею, яка сьогодні, завдяки порушенням чинного законодавства і так не надає достатньо коштів для розвитку.

Якщо завданням Мінекономрозвитку є зменшення кількості і якості суб'єктів творчого людського капіталу в Україні, то запропонована норма якраз і має сприяти такому зменшенню. Роботодавці і так ніколи не дотримувались прав авторів і виконавців, оскільки уряд ніколи не забезпечував виконання ними норм чинного законодавства України, всупереч вимог ст.116 Конституції України. Замість того, щоб змусити роботодавців виконувати норми чинних законів, цим законопроектом створюється можливість для роботодавців легально ігнорувати права творців. Тобто, замість створення умов для розвитку в Україні творчого потенціалу (людського капіталу), Мінекономрозвитку створюються умови для легального грабунку роботодавцями/замовниками авторів і виконавців. Запропоновані зміни просто легалізують те порушення норм національного права, яке роботодавці сьогодні вчиняють нелегально» (Артур Лі).

В цьому ж руслі є і звернення до Мінекономрозвитку Спільного Представницького Органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні (СПО об'єднань профспілок), в якому висловлюються наступні зауваження.

По-перше, у пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що він розроблений, в тому числі й на виконання положень Угоди про асоціацію з ЄС. Однак, насправді, проектом закону не забезпечується належне виконання Угоди про асоціацію, оскільки ним не враховується переважна більшість обо-в'язкових до імплементації Директив ЄС; і більш того, суб'єкти права інтелектуальної власності, а саме автори, позбавляються права на захист своїх майнових прав та отримання винагороди.

Також законопроект виходить за рамки вимог Угоди про асоціацію, якою

передбачено, що права на комп'ютерні програми, створені в рамках виконання трудового договору, мають належати роботодавцю, якщо інше не передбачено угодою між працівником і роботодавцем, тому безпідставно поширювати ці вимоги на всі об'єкти авторського права і суміжні права, а не лише на комп'ютерні програми.

По-друге, у зверненні йдеться про те, що Цивільний кодекс України у системі законодавства про інтелектуальну власність є основним кодифікованим законом, яким визначаються загальні засади щодо права інтелектуальної власності, що базуються на вимогах Конституції України, якими передбачено, що «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності» (стаття 41) та «має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом» (стаття 54). До законодавства про інтелектуальну власність входить низка спеціальних законів, зокрема Закон України «Про авторське право і суміжні права», норми якого мають бути приведені у відповідність до норм загального законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Тому не логічно змінювати саме Цивільний кодекс України, зміни треба вносити до відповідних статей Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Пропозиції СПО об'єднують профспілок стосуються і приведення законодавства до усталеної практики правових відносин у частині взаємодії ліцензіара та ліцензіата та особливостей здійснення майнових прав на службовий твір (твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту)), що регулюються трудовим договором (контрактом) і (або) цивільно-правовим договором між автором працівником і роботодавцем.

Наступи на конституційні права авторів є непоодинокими, тому необхідно було б задіяти Конституційний суд до надання оцінки нормам, які стосуються конституційних прав і свобод людини і громадянина, і зобов'язати законотворця привести подібні законопроекти у відповідність до Конституції України.

Як у подальшому буде розвиватися законодавче поле України, ви дізнаєтесь з наших публікацій, але треба вже щось з цим і робити (<http://intelvlas.com.ua/blog/i-abdulina/pid-gaslom-yevropeyizaciyi-prohodyt-amerykanizaciya>). – 2015. – 04.11).

Блог на сайті: «Українська правда»

Про автора: Я. Юрчишин, експерт з питань адвокації Реанімаційного пакета реформ, член правління Transparency International Ukraine

Судова реформа чи чергова спроба імітації – ось в чому питання!

Єдине питання, яке мало би бути сьогодні розглянуте на Нацраді Реформ – судова реформа (утім засідання Нацради пересено у зв'язку із терміновим засіданням Уряду). Очевидно, що дискусія на засіданні мала відбуватися не про юридичні формулювання конституційних змін – Нацрада не той майданчик. Тим

більше, що фахово і Конституційна комісія, і експерти Реанімаційного Пакету Реформ працювали над пропозиціями тексту змін не один місяць. Тож питання лежить в площині – чи підтримувати Нацраді пропонований текст змін до Конституції, чи ні.

РПР від початку відстоював кілька принципових речей, без яких повноцінна судова реформа неможлива. Серед них – забезпечення незалежності судової влади, імплементація європейських стандартів, перехід до триланкової системи судів і ефективне оновлення суддівського корпусу. Щодо останнього, до речі, варто зауважити, що ми ніколи не пропонували «звільнити всіх суддів». Абсурдний мем розігнали для дискредитації самої ідеї оновлення. Наша ідея полягає у створенні нових судів і призначенні туди нових суддів на прозорих конкурсних засадах. Це, до речі, цілком відповідає європейським стандартам, що підтвердила в своєму висновку Венеційська комісія.

Щодо імплементації європейських стандартів і забезпечення більшої (зовсім не абсолютної, якої не існує в природі) незалежності судової влади від політиків, то у пропонованому тексті треба закласти умови для переходу до триланкової системи (ліквідацію існуючих вищих судів і створення нового Верховного Суду) і оновлення суддівського корпусу. Чого, на жаль, пропоновані зміни не містять. Зараз присутній лише можливість зробити це спеціальним законом, не встановлюючи навіть приблизних дат його прийняття, а відтак оновлення суддівського апарату. Не хотілося б, щоб ключове питання судової реформи – оновлення судів стало черговим заручником неефективної роботи Парламенту або чийось політичних забаганок.

Великими ризиками є також збереження політичного механізму призначення Генерального прокурора (всупереч рекомендаціям Венеційської комісії) і залишення на посадах суддів Конституційного Суду, які приймали рішення 2010 року, що призвело до узурпації влади Януковичем.

Отже, не дивлячись на те що проект містить чимало позитивних змін, збереження політичних механізмів призначення Генпрокурора, а також відсутність жодних чітких та механізмів усунення судів і суддів, що дискредитували себе, не дає можливості говорити про те, що у випадку прийняття закону в такому вигляді судова реформа відбудеться.

Щонайменше в проекті змін до Конституції України повинне бути відображено:

- положення про скасування існуючих вищих судів і створення нового Верховного суду, закріплені дати реорганізації судів інших інстанцій, а також загальні вимоги щодо конкурсного добору на всі суддівські посади в цих судах;
- деполітизовано процедуру призначення Генерального прокурора;
- передбачено положення про оновлення Конституційного Суду і недопущення участі у його складі осіб, які сприяли узурпації влади Януковичем.

Час для детальних обговорень кожного з цих аспектів ще є. Тож закликаємо усіх учасників процесу напрацювань конституційних змін до професійної дискусії, а не політичних заяв та звинувачень. Зміни до конституції в частині правосуддя не повинні стати заручником політичних процесів (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/yurchyshyn/563a0ca54f8a9/>). – 2015. – 04.11).

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Лопатюк Кристина

Реєстраційні інновації Мін'юсту

Міністерство юстиції України (далі – Мін'юст) в рамках реформування системи державної реєстрації цього року запровадило низку нововведень. Серед них Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)”, який набрав чинності 05 квітня 2015 року. Метою його прийняття є дерегуляція господарської діяльності. Також внесено зміни щодо надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. 07.04.2015 набрав чинності Порядок надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, затверджений наказом Міністерства юстиції України 31.03.2015 № 466/5, відповідно до якого запроваджено нові електронні сервіси щодо отримання інформації з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Більшість з них вже встигли себе виправдати. Про що свідчать дані приведені самим же Мін'юстом. Наприклад, понад 20 % усіх довідок, виписок та витягів громадяни отримують на сайті Мін'юсту <https://usr.minjust.gov.ua> завдяки введенню онлайн-сервісів.

Порівняно нещодавно наказом Мін'юсту «Про реалізацію пілотного проекту у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень щодо попередньої подачі заяв» від 07.07.2015 № 1159/5 запущено новий пілотний проект.

Даний пілотний проект планувалось спершу запровадити на території двох областей Київської та Одеської, але 27 липня 2015 року до наказу було внесено зміни та додано Волинську, Полтавську та Рівненську області.

Важливим даний проект є для сільгоспвиробників та тих, хто переробляє сільськогосподарську продукцію (представників агробізнесу) та забудовників багатоповерхових будинків, так як сприятиме створенню сприятливих умов для надання адміністративних послуг для них.

Пілотний проект передбачає попередній розгляд заяви. Попередній розгляд заяв у сфері державної реєстрації прав є новим в українському законодавстві, що регулює сферу державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Відтепер посадова особа, яка прийняла документи, буде зобов'язана надати офіційний висновок заявнику щодо їх комплектності та правильності. На сайті Мін'юсту надано роз'яснення <http://old.minjust.gov.ua/50722> в якому чітко вказано, що законодавством не передбачено плати за попередній розгляд заяв. Однак, для того щоб скористатися новим сервісом, певні витрати будуть все-таки необхідні. Так, першим кроком до попередньої подачі заяви має бути укладення договору з державним підприємством «Національні інформаційні системи» та отримання електронного цифрового підпису.

Предметом такого договору є:

надання заявнику державним підприємством «Національні інформаційні

системи» послуг з підключення до Державного реєстру прав шляхом надання доступу до програмного забезпечення сумісного з програмним забезпеченням Державного реєстру прав з метою подання заяв про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно для їх попереднього розгляду органом державної реєстрації прав або розгляду особами, які відповідно до абзацу четвертого частини першої статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» наділені повноваженнями державного реєстратора прав на нерухоме майно з видачі та прийому документів у порядку, передбаченому чинним законодавством України;

здійснення організаційних заходів щодо надання заявнику логіну та паролю для доступу до Державного реєстру прав, у кількості, що зазначена у письмовому замовленні, що подається Користувачем за формою, встановленою у додатку 2 до Договору.

Надання послуг за таким договором не є безкоштовним, а коштуватиме близько півтори тисячі гривень.

Після того як замовник даної послуги пройде відповідне навчання, він матиме можливість подавати заяви на реєстрацію права в електронному вигляді разом з доданими до них документами не виходячи з власного будинку чи офісу.

Повертаємося до подальшого аналізу пілотного проекту.

Орган державної реєстрації, який отримав попередню заяву разом з доданими до неї документами в електронному вигляді протягом шести днів зобов'язаний здійснити її попередній розгляд. Під час такого розгляду перевіряється наявність всіх необхідних для державної реєстрації речових прав на нерухоме майно документів. Після чого орган державної реєстрації прав повідомляє заявника про попередні результати розгляду документів та запрошує його прийти для пред'явлення оригіналів надісланих документів та отримання картки прийому заяви на конкретну дату і час. Заявник у призначений день з'являється, отримує картку прийому заяви та пред'являє оригінали документів. З моменту отримання картки прийому починається перебіг часу, визначений законодавством для проведення державної реєстрації прав на нерухоме майно.

В подальшому заявник протягом строку, зазначеному у законодавстві, очікує на прийняття рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень. Після закінчення строку заявник в залежності від власного вибору відвідує відповідну реєстраційну службу для отримання паперового оригіналу документу, сформованого за результатом прийнятого рішення (витяг, свідоцтво), або не виходячи з офісу (чи з дому) отримує оригінал такого документу через Інтернет.

Але чи дійсно проект має переваги зможе показати лише час. І для цього має пройти більше ніж декілька місяців. Однією із важливих анонсованих переваг є мінімізація контактів заявника із чиновником, а відтак зниження корупційних ризиків.

Варто відмітити, в разі набуття актуальності проектом, пересічні громадяни також отримають певну користь. Особам, на яких поширюється дія пілотного, відпадає потреба подавати документи через загальну чергу, це значно розвантажить її й зменшить час очікування в черзі для інших осіб, які не підпадають під дію пілотного проекту. Але з іншого боку відповідні посадові

особи реєстраційної служби з введенням в дію цього проекту теж отримають додаткове навантаження.

В своїй більшості представники агробізнесу, а також сільськогосподарські товаровиробники, з урахуванням порядку, передбаченого законодавством, витрачали чималу часу для подачі документів для реєстрації прав на нерухоме майно, то з моменту старту пілотного проекту цей час повинен скоротиться до мінімуму. Але чи дійсно відбудеться скорочення часу, якщо ті особи, які забажають використати своє право на участь в проекті будуть самостійно сканувати всі документи, відправляти, а після того знову звертатися до реєстраційної служби для повторної подачі вже оригіналів документів.

Зміни, реформування, нововведення все це потрібне в наш час, але проведення їх вимагає не тільки рішучих кроків та введення пілотних проектів. Важливим є впровадження нових поглядів на зміни. Розуміння осіб, які безпосередньо зацікавлені в тому чи іншому проекті. Наприклад, проведення короткого семінару з аграріями на тему впровадження нового пілотного проекту є недостатнім. Варто на конкретних прикладах доводити до відома зацікавлених осіб важливість того чи іншого проекту.

Що ж до того чи в повному обсязі «відверто» вказує Мін'юст про безкоштовність проекту, то на моє переконання варто не забувати вказувати й про платність надання послуги присвоєння електронного цифрового підпису. Оскільки без електронного цифрового підпису відсутня сама можливість безпосередньо реалізувати своє право на участь в даному пілотному проекті. Відвертість та прямота в анонсуванні будь-якого проекту є важливим та актуальним. Поєднання простоти з відкритістю та надійністю функціонування системи є шлях до досягнення високого рівня інвестиційної привабливості країни(<http://jurblog.com.ua/2015/11/reestratsiyi-innovatsiyi-minyustu/#more-7474>). – 2015. – 09.11).

Блог на сайті: «Власна справа»

Очереди к государственным регистраторам скоро исчезнут

В Верховной Раде зарегистрирован Законопроект №2983 «О государственной регистрации юридических лиц, физических лиц — предпринимателей и общественных формирований». В случае его одобрения в сессионном зале функции по регистрации юридических и физических лиц-предпринимателей от государственных органов перейдут к нотариусам.

Юристы позитивно оценивают данную инициативу и прогнозируют уменьшение очередей в районных государственных администрациях, где расположены офисы госрегистраторов.

«Проблема с большой загруженностью государственных регистраторов существует давно. Предприниматели непосредственно ощущают это на себе, когда вынуждены занимать очередь к регистратору ранним утром или даже ночью. Часто людям нужно провести какое-то регистрационное действие очень срочно или провести несколько действий сразу. У бизнеса должна быть такая возможность, так как ведение хозяйственной деятельности нередко требует

приняття срочных мер. При этом на сегодняшний день большинство регистрационных действий проводятся только до обеда и лишь четыре дня в неделю, с ограничением регистрационных действий на одного человека, подающего документы для регистрации. Все это тормозит развитие бизнеса и способствует процветанию коррупции. Дополнительно можно отметить тот факт, что нередки случаи, когда регистраторы отказывают в проведении регистрационного действия по субъективным причинам», — констатирует юрист департамента корпоративной практики ЮК «Алексеев, Боярчуков и партнеры» Сергей Александров.

По словам юриста, все эти и другие проблемы государство уже пыталось решить путем создания электронной очереди и внедрением возможности подавать документы не по месту регистрации. Но существенного эффекта это не дало.

«Предоставление нотариусам возможности регистрировать субъектов предпринимательства действительно должно решить большинство проблем», — уверен Сергей Александров.

Источник: Пресс-служба ЮК «Алексеев, Боярчуков и партнеры» (<http://vlasnasprava.ua/ocheredi-k-gosudarstvenny-m-registratoram-skoro-ischeznut/>). – 2015. – 06.11).

Блог на сайті: «Власна справа»

Чому українцям необхідно створювати ОСББ – думка експерта

У травні 2015 парламент прийняв закон «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», згідно з яким мешканці багатоповерхівок нести будуть відповідальність за технічний стан будинку.

Кандидат технічних наук Валерій Матковський зазначив, що документ потребує суттєвого доопрацювання. «Відповідно до закону, держава повністю знімає з себе відповідальність за утримання та технічний стан житлового фонду в Україні. З 1 липня 2016 року мешканці самі фінансують капітальний ремонт свого будинку», — розповів експерт.

При цьому Валерій Матковський рекомендує українцям створювати у будинках ОСББ. Адже в законі прописано, що до 1 липня 2016 мешканці повинні визначитися із системою управління будинком, в іншому випадку орган місцевої влади сам призначить керівну компанію, і тоді думку мешканців ніхто не враховуватиме.

Однак виконати всі приписи закону у встановлені терміни місцева влада не зможе. «Перш ніж передавати будинок на баланс ОСББ, колишній власник в особі міськради за свій рахунок повинен розробити технічний паспорт будівлі. У документі повинні бути прописані межі подачі тепла, комунікацій, за які несуть відповідальність мешканці. Також влада має виділити землю під прибудинкову територію, а цей процес може розтягнутися на 3-5 років, бо виникне багато спірних питань», — розповів експерт.

Щоб уникнути «нав'язування» керівної компанії міськрадою, мешканці повинні організувати ОСББ і повідомити про це ЖКС, райадміністрацію і міську

раду. Відповідно до закону, мешканці повинні вимагати не тільки розробку відповідної документації, а й проведення ремонту, оскільки в документі передбачена участь колишнього власника в першому капітальному ремонті будинку(<http://vlasnasprava.ua/chomu-ukrayintsyam-neobhidno-stvoryuvati-osbb-dumka-eksperta/>). – 2015. – 11.11).

Блог на сайті: «Власна справа»

У коррупционеров будут отбирать имущество по новым правилам

Народные депутаты подавляющим большинством голосов приняли во втором чтении и в целом проект закона №2540 о внесении изменений в Уголовный процессуальный кодекс Украины относительно отдельных вопросов наложения ареста на имущество с целью устранения коррупционных рисков при его применении.

«Согласно пояснительной записке, законопроект направлен на совершенствование положений УПК о возмещении вреда, причиненного преступными действиями подозреваемого или обвиняемого», — отмечает адвокат департамента уголовной практики ЮК «Алексеев, Боярчуков и партнеры» Игорь Самолетов.

По его словам, в проекте реализован ряд положительных изменений, которые позволят арестовывать полученное преступным путем имущество, которым владеет, пользуется или распоряжается коррупционер. Не обойдет справедливая рука правосудия и третьих лиц, получивших у обвиняемого чиновника имущество бесплатно или по цене, значительно ниже рыночной, зная, что цель такой передачи — получение дохода от данного имущества, сокрытие преступления или избежание конфискации.

«Согласно букве нового закона, правоохранители получают возможность наложить арест на имущество любых лиц, если оно может быть использовано в качестве доказательства в уголовном производстве, или к нему может быть применена специальная конфискация. Кроме того, взыскать в доход государства полученную неправомерную выгоду или ту, которая могла быть получена юридическим лицом благодаря действиям коррупционером», — констатирует Игорь Самолетов.

Также принятый сегодня законопроект унифицирует перечень объектов, на которые может быть наложен арест, и конкретизирует процессуальный статус имущества, изъятого при обыске.

«Но сами депутаты отмечают, что этот документ является юридическими и политическим компромиссом и над ним придется дополнительно работать. Не исключено, что Президент может наложить на него вето. Произойдет это, если проведенная экспертиза на его соответствие европейским директивам даст отрицательное заключение», — подчеркивает Игорь Самолетов(<http://vlasnasprava.ua/u-korrupsionerov-budut-otbirat-imushhestvo-po-novu-m-pravilam/>). – 2015. – 11.11).

Блог на сайті: Ubr.ua

Про автора: Демчак Руслан

Пропонуються революційні зміни в реформуванні ринку капіталів України

НКЦПФР спільно з міжнародними організаціями завершують розробку комплексного законопроекту щодо врегулювання товарного біржового ринку та ринку похідних інструментів — деривативів. В рамках імплементації кращих міжнародних практик для забезпечення ефективного нагляду та розвитку фондового ринку (ринок капіталів) в Україні, а також з метою реалізації затверджених положень Національної ради реформ – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) спільно з міжнародними організаціями, в тому числі із Міністерством фінансів, МЕРТ, НБУ, а також ЄБРР, МВФ і USAID – завершують розробку комплексного законопроекту щодо врегулювання товарного біржового ринку та ринку похідних інструментів — деривативів. Україна має всі шанси стати країною, на котування цін якої на сільськогосподарську продукцію на біржевому ринку, має рівнятися світ. І хоча законопроект передбачає більш широку лінійку базових інструментів (товарів, валют), основна ставка все ж таки робиться на сільськогосподарські товари. Пропонується через електронні складські розписки створити похідні інструменти — деривативи (право: купити, продати по зазначеній ціні, в зазначені терміни базовий актив, наприклад партію зерна і т.п.). На сьогоднішній день деривативи укладаються, але їх обсяги незначні та мають коротку лінійку. Законопроектом передбачається, що обсяг ринку деривативів перевищуватиме ВВП, будуть наявні всі групи деривативів та гібридні фінансові інструменти. Згідно законопроекту, регулювання та функціонування ринку здійснюватиметься відповідно до вимог ЄС. Обсяг біржової торгівлі має збільшитись на понад 5% оптового обороту на відміну від наявного на сьогоднішній день – 0,026%. Нові взаємовідносини передбачатимуть наявність ескроу-рахунків. Законопроект вперше передбачає, що кваліфікованими інвесторами можуть виступати міжнародні фінансові організації, іноземні держави та їх центральні банки, фінансові установи України та НБУ, а також юридичні та фізичні особи, що можуть бути визнані кваліфікованими інвесторами. Це дасть можливість наповнити український ринок капіталів живими ресурсами, на думку експертів, об'єм ринку капіталів може сягати об'єму рівного банківському сектору! Найближчим часом законопроект буде поданий до Верховної Ради (<http://blog.ubr.ua/finansy/proponuutsia-revoluciini-zmini-v-reformuvanni-rinku-kapitaliv-ukraini-12328>). – 2015. – 12.11).

Блог на сайті: «Українська правда»

Про автора: М. Заблоцький, економіст, голова правління ГО «Центр ефективного законодавства», заступник голови «Української аграрної асоціації»

Doing business та боротьба з корупцією. Рецетт успіху на прикладі АПК

У нещодавно опублікованому рейтингу Doing Business Україна піднялась

всього на чотири позиції і майже весь прогрес пояснюється суттєвим спрощенням процедури реєстрації бізнесу:

Як бачимо із вищенаведеної таблиці, Doing Business – це доволі обмежений рейтинг в тому плані, що зачіпає лише окремі аспекти економічної діяльності. Проте рейтинг цілком справедливо показує, що дерегуляція та спрощення ведення бізнесу в Україні проходить дуже нерівномірно: в окремих сферах – прогрес, в окремих – застій, а в деяких – регрес.

Хоча результат України в рейтингу певною мірою розчаровує, але прогрес України в дерегуляції та боротьбі з корупцією все-таки більш вагомий, ніж це відображає рейтинг. Публікація рейтингу – хороший привід для того, щоб подивитись на останній рік та зробити відповідні висновки із вдалих та не дуже прикладів.

Чому АПК – найбільш успішна галузь в плані реформ

Doing Business, на жаль, не фокусується на окремих галузях економіки, але є опитування, які дають більш комплексну картину.

Так, у жовтні 2015 року Transparency International та GfK опублікували дослідження «Рівень сприйняття корупції бізнесом» в розрізі галузей. Для мене цілком очікувано найнижчий рівень сприйняття корупції виявився в АПК:

Лідерство АПК по реформам також фіксує Національна рада реформ, ставлячи АПК на друге місце за швидкістю прогресу серед усіх визначених напрямів реформ.

Ще два роки тому сільське господарство дало б фору будь-якій галузі в плані корупції держорганів. Теперішній прогрес закономірний в першу чергу завдяки одному фактору – сміливій дерегуляції.

Візьмемо за приклад перевезення зерна. Історично, з кожної тонни зерно купа чиновників брала «дань». Наразі корупції при перевезенні дійсно немає. І відбулось це в першу чергу завдяки скасуванню дозвільних документів:

Скасування документів відбувалось протягом 2014-2015 років, з них три було скасовано постановою Уряду, решту – законами. За дуже короткий період часу Україна перейшла від занадто зарегульованого режиму перевезення зерна, який тримався майже з початку незалежності, до найбільш ліберального, порівняно із США, ЄС та Росією.

Можна скільки завгодно очікувати приходу ідейних чиновників та сперечатись, що тільки вищими зарплатами можна подолати корупцію і т.п. Але є один беззаперечний факт – немає дозволу, тоді немає чиновника, значить немає проблем і не може бути корупції. І приклад дерегуляції на ринку зерна є яскравим тому свідченням.

Але на прикладі того ж АПК видно, як окремі реформи стоять на місці. Так, практично відсутні будь-які зрушення у боротьбі з корупцією в земельній сфері, що абсолютно принципово для сільського господарства. Так, Держгеокадастр (або по-новому – Дежгеокадастр) називають одним з найбільш корупційних відомств:

Тут важко щось заперечити, оскільки могутнє відомство активно тримається за свої надмірні повноваження та блокує будь-яку дерегуляцію. Так, у 2014 році відомство передало в оренду без аукціонів 148 тис. га сільськогосподарських земель і лише 7 тис. га – з аукціонів. Без відповідних

законодавчих змін, пропорція передачі земель без аукціонів та з аукціонів залишиться на рівні 20:1.

Держгеокадастру вдається ефективно блокувати законопроекти щодо передачі сільрадам належному йому права розпоряджатись землями. Також блокуються законопроекти щодо скасування поза аукціонної передачі земель в оренду. У порядок денному відповідні законопроекти містичним чином ніяк не попадають, не дивлячись на повну підтримку Аграрного комітету Верховної Ради, Уряду та громадськості.

Реформи також йдуть дуже важко тому, що Верховна Рада у пленарній залі працює фактично 4 дні на місяць. Лише у два тижні протягом місяця проводяться голосування. Робочими для продуктивних голосувань протягом пленарного тижня є лише вівторок та четвер.

Так, понеділок не робочий, середа – так званий «день опозиції», де лише до обіду чисто формально розглядаються законопроекти, які не мають підтримки, а п'ятниця – день депутатських звернень та запитань до уряду. І ці чотири дні в місяць часто витрачають на політичні шоу, перерви в роботі та суто символічні питання.

Профільні комітети Верховної Ради подають до голосування значно більше законопроектів, ніж фізично встигає розглядатись на пленарних засіданнях.

Наразі у Верховній Раді зареєстровано 2663 акти. Тільки від уряду зареєстровано 331 законопроект, з них 26 – за жовтень. Натомість з початку вересня Верховна рада прийняла всього 79 акт, включаючи усі кадрові питання та погодження змін меж міст.

Хоча, якщо покласти руку на серце, то законопроектів належної якості часто бракує. Одна з причин тому часто невдале використання грантових коштів на реформи.

Як прискорити реформи

Приклад рейтингу Doing Business та найбільш успішної в плані подолання корупції галузі АПК свідчить про значні диспропорції в плані проведення реформ. Якщо в певних секторах відбуваються позитивні зрушення та ліквідація корупції, то в інших все лишається як було.

Часто успіх досягається завдяки сміливій дерегуляції, для чого потрібне прийняття відповідних законодавчих актів. Тому, на мою думку, для реформ були б дуже корисні наступні речі:

1. Акцент на дерегуляції та децентралізації. Потрібно банально позбавляти чиновників максимальної кількості повноважень. «Нірвана» на ринку перевезень зерна настала тільки після повної дерегуляції дозвільних документів, а болото в земельних відносинах залишається через надмірну концентрацію повноважень в рамках одного органу, який активно блокує реформаторські закони.

2. Виконання Коаліційної Угоди. В даному документі міститься дуже багато правильних речей, зокрема передача земель сільрадам та скасування передачі земель поза аукціонами, про що згадувалось вище. Аналогічно і в інших галузях. Нещодавно навіть Президент зазначив, що Коаліційна Угоди виконується лише на 30%.

3. Більша кількість днів для голосувань у Верховній Раді. Для виконання

практично будь-якого пункту Коаліційної Угоди потрібне прийняття відповідного закону. Чотири реально продуктивних дні в місяць для голосувань, ще з урахуванням довгих перерв на літні та новорічні канікули, а також вибори, є явно недостатньо. Комітети напрацьовують значно більше законопроектів, ніж може встигнути проголосувати парламент. Лише сьогодні, 12 листопада, у Верховній Раді призначений день присвячений розгляду винятково економічним питанням та дерегуляції. Як на один рік роботи парламенту – це катастрофічно замало, такі дні мають проходити кожен тиждень (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/zablodsky/5644643f7676d/>). – 2015. – 12.11).

Блог на сайті: «Обозреватель»

Про автора: А. Охрименко, президент Українського аналітичного центру

Какие «сюрпризы» ждут украинцев в новой налоговой реформе

Законопроект №3357 о реформировании Налоговой системы, который так не понравился МВФ, внесен на рассмотрение Верховной Рады. И теперь перед нашими депутатами стоит действительно непростая задача: принять нужный и реформаторский законопроект, который может привести к реальному росту экономики и доходов украинцев, или послушать МВФ и в очередной раз принять бессмысленный законопроект от Минфина, который обернется очередным пшиком, как и все предыдущие советы и рекомендации МВФ. Сложный выбор. Украинский бизнес понимает, что нужен именно законопроект №3357, но что думают наши депутаты, это еще вопрос. Но, пока они там думают, стоит более внимательно присмотреться, что же хотят изменить в Налоговом кодексе Украины, прежде всего, для обычных украинцев.

Будем писать кратко и простыми словами.

Предлагается установить налог на доходы физлиц 10% вместо действующих сейчас 15-20%. При этом предлагается по ставке 10% облагать и доходы в виде заработной платы, и доходы в виде процентов по депозитам, и все другие виды доходов физлиц, за небольшим исключением.

Эти исключения тоже в целом очень понятны.

Если предприятие будет платить дивиденды физлицам, то нужно заплатить налог 5% от суммы полученных или начисленных дивидендов. Также все очень просто.

Если же дивиденды будет платить инвестиционный фонд, то в этом случае налог 20%. Но и тут все честно. Инвестиционный фонд освобождается от налога на прибыль предприятия. В результате фонду, в отличие от любого украинского предприятия, не нужно платить налог на прибыль 15%. В результате эту сумму налога просто удержат за счет дохода, получаемого физлицом. Но, если это будут не дивиденды, а физлицо просто купит и продаст ценные бумаги, например акции украинских компаний, то тогда физлицо будет платить налог 10% из суммы дохода.

Что касается налогообложения инвестиционного дохода (это, как правило, доходы от покупки-продажи физлицами различных ценных бумаг типа акций или облигаций), то в новой редакции Налогового кодекса решили внести

действительно революционное решение. В действующей редакции очень запутанная схема по расчету этого самого инвестиционного дохода, что только пугает простых украинцев и дает повод для постоянной критики со стороны налоговой, и споры о том, какие доходы правильные, а какие нужно досчитать. Теперь предлагают очень простую схему. Физлицо купило акцию и продало ее в течение календарного года – если получилась положительная разница, то из нее и нужно платить налог, если убыток – налога нет. Все очень просто. Сумма убытка уменьшает сумму полученного дохода, и все это считается только один раз за весь календарный год.

Все просто и все четко. А где же там «подводные камни»? Понятно, что есть ряд ужесточений в новой редакции Налогового кодекса.

Теперь, если юрлицо выплатит физлицу финансовую помощь, а физлицо в течение календарного года ее не вернет, то вся сумма финансовой помощи считается доходом и облагается налогом 20%.

Вводится такое понятие, как дополнительный доход, полученный в виде блага без идентификации плательщика налога. Другими словами, теперь разного рода бесплатные услуги и товары, полученные физлицом от другого лица, будут считаться доходом, который нужно облагать налогом. Это может привести к тому, что, например, частные переводы из-за рубежа будут считать тоже доходом, и нужно будет платить налоги на сумму полученных частных переводов. Вот этот новый вид доходов требует все же уточнения, чтобы он не оказался очень широким и запутанным.

Хотят, чтобы налоги платили и лица, которые сдают черный и цветной металлолом. При приеме металлолома приемщики будут удерживать 10% от суммы, выплаченной сдатчику.

Лица, которые будут получать пенсию, размер которой больше десяти минимальных заработных плат, будут платить налог в размере 8% на сумму, превышающую этот размер.

Кроме того, теперь нужно будет платить налог 10% даже по процентам, которые выплачиваются по государственным казначейским обязательствам и государственным ценным бумагам. Их приравнивали к обычному банковскому депозиту, зато теперь не нужно будет платить 20% налога с процентов по депозиту, а только 10%. Что называется, сделали послабление.

Любая налоговая реформа, это всегда много споров и много разных мнений. Но нужно же начинать хотя бы что-то делать реальное, а не только обещать реформы (<http://obozrevatel.com/blogs/12970-kakie-syurprizyi-zhdut-ukraintsev-v-novo-nalogovoj-reforme.htm>). – 2015. – 28.10).

Блог на сайте: «Компании, банковские счета, сделки, налоги»

Про автора: О. Шевцов

Земельный удел: Договор земельного сервитута предоставляет собственникам земельных участков ряд преимуществ перед обычными договорами

В связи с заявлениями правительства о снятии моратория на земли

сельскохозяйственного назначения и возможном вовлечении их в товарный оборот земельные сервитуты, без сомнения, будут набирать популярность, но уже сейчас мы сталкиваемся с проблемами, связанными с их использованием.

Чаще всего проблемы возникают относительно земельных участков, которые обременяются из-за строительной деятельности государства (городские коммуникации, дороги общего пользования и т.д.

В статье рассматриваются чрезвычайно актуальные вопросы, связанные с сервитутом. Особенное внимание уделяется установлению земельного сервитута как договором, так и законом. Особый интерес привлекает анализ судебной практики.

Проблема доступа

Активный процесс развития агропромышленного комплекса не может идти вразрез с земельными отношениями. Но кроме позитива такой процесс порождает ряд проблем у владельцев и пользователей земли.

Земельный кодекс (ЗК) Украины, введенный в действие 1 января 2002 года, восстановил право земельного сервитута и устранил законодательные недочеты, которые были связаны с расположением и размером земельных участков. Почему восстановил? До 1917 года на территории нашей страны уже существовал институт земельных сервитутов, поэтому можно говорить, что в истории Украины существовал такой вид правоотношений.

В настоящее время, согласно статье 98 ЗК Украины, право земельного сервитута — это право собственника или пользователя земельного участка на ограниченное платное или бесплатное пользование чужим земельным участком.

Земельный сервитут может осуществляться в праве прохода или проезда через участок, в праве прокладки и эксплуатации линий электропередачи, прогона скота и т.д. Необходимо понимать, что установление земельного сервитута не приводит к лишению собственника прав владения, пользования и распоряжения земельным участком, относительно которого он установлен. Кроме того, земельный сервитут осуществляется способом, наименее обременительным для собственника земельного участка, относительно которого он установлен.

По общему правилу установление сервитута осуществляется в следующих правовых формах: договор, закон, завещание или решение суда.

Как пример установления сервитута договором можно вспомнить ситуацию, когда при разделе земельных участков возникла проблема пользования одним из таких участков ввиду отсутствия к нему подъезда. Наиболее оптимальным вариантом в этом случае было установление земельного сервитута путем подписания соответствующего соглашения.

Установление сервитута договором

В связи с тем, что именно договорные отношения являются наиболее распространенными в вопросе установления сервитута, на них следует остановиться подробнее.

Преимущество договора сервитута перед другими соглашениями заключается в том, что обязательство по такому договору не может быть прекращено одной из сторон в любое удобное для нее время и выбранным ею способом. Законодательство Украины устанавливает четкий перечень случаев

прекращения земельных сервитутов (статья 102 ЗК Украины).

Что касается формы договора земельного сервитута, то необходимо отметить следующее: по общему правилу статья 639 Гражданского кодекса (ГК) Украины предусматривает, что договор может быть заключен в любой форме, если требования относительно формы договора не установлены законом. Законодательством не установлены отдельные требования к форме договора земельного сервитута. Однако часть 2 статьи 402 ГК Украины предусматривает обязательную государственную регистрацию таких договоров, устанавливая таким образом необходимость заключения договора земельного сервитута в письменной форме.

Существенные условия договора земельного сервитута законодательством также не определены, кроме собственно условия о предмете договора, которое является существенным для всех видов договоров (статья 638 ГК Украины).

Предмет договора земельного сервитута олицетворяет собой объем прав, принадлежащих обладателю сервитута относительно чужого земельного участка. Такие права должны быть максимально четко определены в договоре.

Своим клиентам мы всегда рекомендуем в договоре земельного сервитута предусмотреть способ обременения, максимально раскрыть информацию о земельном участке, на который устанавливается сервитут, максимально четко указать пределы действия сервитута, срок действия договора, плату за земельный сервитут, ответственность сторон.

Законодатель определил, что такие договоры могут быть постоянными или заключенными на определенный срок.

Сервитуты на определенный срок чаще всего устанавливаются в случае проведения строительных работ на земельном участке, проезд на который может быть осуществлен только через соседний земельный участок. Постоянные же сервитуты чаще всего устанавливаются в случае, когда через участок проложены коммуникационные линии.

Установление сервитута законом

При рассмотрении вопроса о платности/безвозмездности договора земельного сервитута следует учитывать, что, несмотря на письмо Государственного комитета Украины по вопросам регуляторной политики и предпринимательства от 16 декабря 2002 года № 2-222/6717, в котором однозначно указано, что установление платного или безвозмездного земельного сервитута зависит от желания собственника или землепользователя земельного участка, относительно которого его устанавливают, до настоящего времени не выработана единая практика по вопросу установления платы за сервитут.

Высший хозяйственный суд Украины (ВХСУ) в постановлении № 10/700-06 от 13 марта 2008 года не исключает возможности установления платного сервитута на основании решения суда, в то время как Львовский апелляционный хозяйственный суд в постановлении от 13 сентября 2006 года по делу № 7/74-86 отмечает, что суд может устанавливать сервитут только на безвозмездной основе.

В то же время нередко сервитуты устанавливаются по завещанию. Как пример можно привести случай, когда наш клиент при составлении завещания на земельный участок, на территории которого находится водоем, предусмотрел

обязанность наследников предоставлять право пользования этим водоемом другим наследникам, земельные участки которых не имеют воды.

Следует отметить, что для удовлетворения общественных потребностей законодатель может установить сервитут законом.

Однако на сегодня такие ситуации не имеют прецедентов, даже несмотря на то, что они могут быть очень полезны, например, в случаях, когда через земельный участок проходят линии связи или подземные трубопроводы.

Кроме того, действующим законодательством предусмотрено, что если стороны не могут достичь согласия относительно сервитута, он может быть установлен на основании судебного решения. В таком случае сторона должна доказать, что нормальное функционирование его хозяйства или удовлетворение других его интересов невозможно без установления сервитута.

В связи с этим при подготовке к судебному спору особое внимание следует уделить доказыванию необходимости установления земельного сервитута как единого возможного варианта для выполнения тех или иных задач. И заключение эксперта в таком случае будет очень полезным.

Кроме того, необходимо учитывать, что установление земельного сервитута должно быть согласовано с целевым назначением земельного участка, на котором он устанавливается.

Экспертное заключение

Несмотря на актуальность и распространенность заключения договоров земельного сервитута, такие сделки имеют ряд подводных камней, которые обязательно должны быть учтены в процессе подготовки к использованию права на ограниченное пользование чужим земельным участком. Во избежание финансовых и имиджевых потерь необходимо определить все аспекты земельного участка, на который будет устанавливаться сервитут, а также уделить максимальное внимание разработке договора земельного сервитута (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=1942#more-1942>). – 2015. – 22.10).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: М. Голомша, голова політичної партії «Патріот»

Революційна необхідність, помножена на рішучість чи сплеск: популізму перед відставкою?

Закон «Про очищення влади» або як його ще називають — про люстрацію — Верховна Рада прийняла рік тому. Це була одна з вимог Майдану — позбавитися чиновників минулого, злочинців при владі — як ключовий елемент більш масштабного процесу зміни стилістики та самої системи державного управління в Україні.

Стосувався закон певних посад, тих, які за своїм функціоналом мали вплив на державну політику. Високопосадовці, що за часів Президента В. Януковича спрямовували свої дії на посилення його влади, а фактично узурпацію злочинною групою тотального впливу на державну владу, підлягали не лише звільненню з посад, але й не могли, відповідно до закону протягом наступних п'яти-десяти років повертатись на державну службу.

Не враховуючи критику недосконалості закону, негативних наслідків від не завжди чітко прописаних (або, навпаки, непрописаних) норм застосування, він був ухвалений законодавцями і підписаний Президентом.

Рік тому 300-тисячний загін державних службовців завмер в очікуванні чистки. Однак це очікування тривало зовсім недовго. Відбулось звільнення декількох чиновників високого рангу. Причому не завжди з переліку тих, хто був опорою Януковича. Перш за все під люстраційний каток попали ті, хто не влаштував нову, революційну владу, оскільки і до Майдану, і після стояли на позиціях дотримання права і законності в своїй діяльності.

Решта високопосадовців, які мали б стати предметом розгляду люстраційних комісій, зуміли ... домовитись з новою владою. Нещодавно мінюст оприлюднив цифру звільнених на підставі закону про очищення влади — близько 700 осіб. З 300 тисяч?

Щоправда, прем'єр-міністр Яценюк навів на днях оновлену статистику — звільнено 785 високопосадовців, більше тисячі чиновників звільнилися за власним бажанням. Недостає даних, скільки з цієї тисячі пішли на пенсію або перевелись на інші посади.

На жаль, люстраційний закон замість того, щоб стати мечом революції Гідності (при всіх очевидних неадаптованих і небезпеках такого підходу) перетворився в інструмент залякування та управління тими чиновниками, від рішень яких залежить «добробут» очільників країни.

Тема люстраційного закону виникає періодично, спорадично і, зазвичай, лише для публічно-піарних потреб владних чиновників. Ось і Арсеній Яценюк на днях вчергове підняв проблему очищення влади, заявивши, що «очищенню» підлягають судді Конституційного Суду за їхнє бажання якраз відмінити саме цей закон. Крім того, за його словами 42 відсотки керівного складу Державної фіскальної служби і ще 15 відсотків керівників в областях теж підлягають негайному звільненню на підставі названого закону. Правда, чомусь пан прем'єр промовчав який відсоток працівників Секретаріату Кабміну і Адміністрації Президента мали би скласти компанію фіскалам, оскільки переважна більшість з них теж сумлінно працювала на своїх посадах за часів Януковича.

Всі ці заяви аж ніяк не мають прямого відношення до безпосередніх обов'язків Арсенія Петровича. І тим більше не матимуть вони практичної реалізації. Струс повітря, який періодично вчиняє пан Яценюк, є нічим іншим як досить технологічним переведенням уваги суспільства з проблем економіки (про що прем'єр мав би говорити більш професійно) на загальносуспільні подразники публічної уваги (одним з яких є, зокрема, невиконання закону про очищення влади).

Виконання безпосередніх обов'язків і відповідальність за доручену справу держслужбовця першого рангу аж ніяк не можна підмінювати псевдореволюційною риторикою і загальними гаслами, що дискредитують Майданні цінності і змісти росту нової України. По-перше, це непрофесійний підхід. А по-друге, завжди знайдуться революціонери (як контрреволюціонери Майдану), які з таким же запалом вимагатимуть люстрації нинішніх очільників держави. Але ж революція не може бути безкінечною, оскільки тоді вона перетворюється в анархію і навіть технологічний керований хаос. Безкінечним

може бути лише творення добра і щастя. Про це чомусь наші державні мужі не задумуються і, звісно, не говорять (http://blogs.lb.ua/mykola_golomsha/319684_revolyuetsyina_neobhidnist.html). – 2015. – 30.10).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: К. Лікарчук, адвокат, директор Юридичного бюро Лікарчука

Минфин – бюро переводов? Или несколько слов об очередной налоговой реформе

Как заместитель Председателя ГФС с мая по сентябрь 2015 года, который работал с упомянутыми в данном посте людьми и как эксперт, считаю необходимым высказаться по этой проблематике, особенно учитывая информацию, что 21.10.2015 в Верховную Раду будет внесен альтернативный проект налоговой реформы, разработанный профильным комитетом ВР.

Но сначала о проекте «реформы» от Минфина.

Концепция, казалось бы, очень простая. Все налоги по 20%. Правда таким образом предусматривается не понижение, а повышение ставок основных налогов. Так, большинство граждан платят налог на доходы физических лиц по ставке 15%. Теперь будут платить 20%. Ставка налога на прибыль предприятий увеличится с 18 до 20% и НДС составит 20% для всех видов товаров и услуг (сейчас также действуют ставки 0 и 7%), то есть по факту давление на экономику от почти всех налогов увеличится.

Украине действительно нужны качественные изменения в налоговой системе. Но необходимо не на слайдах горе-презентаций, а в реальной жизни создать условия для инвестиций и повысить привлекательность украинской экономики. В этом смысле, очевидно, Министерство финансов предпочитает не делать ничего конструктивного, а просто ретранслировать мнение МВФ.

Еще интересно, что реформировать налоговую систему Минфин предлагает в отрыве от институциональной реформы Государственной фискальной службы, которая стала пробуксовывать, когда в парламенте осознали ее абсурдность (по крайней мере, в части ликвидации системы таможенных органов).

То есть, два жирных минуса Минфину – один за «реформу» ГФС и второй за налоговую «реформу». О «супер-реструктуризации» госдолга напишу как-то отдельно...

Теперь о реформе от профильного комитета Верховной Рады.

Похоже, что комитет предлагает хотя бы частичное снижение налоговой нагрузки на экономику. Ставка налога на прибыль предприятий в размере 15% и такая же ставка НДС действительно могут помочь бизнесу пережить текущую непростую ситуацию и хоть немного увеличить ликвидность. Относительно же снижения налога на доходы физических лиц до 10%, то этот шаг представляется не совсем логичным, поскольку украинцы уже привыкли платить 17-20% и не понятно каким образом такая низкая ставка именно НДФЛ будет способствовать выводу заработных плат из тени. В тоже время, ставку ЕСВ предлагается установить на уровне 20%, а ведь именно этот налог создает реальную нагрузку

для бизнеса.

Отрадно правда, что комитет старается проводить налоговую реформу вместе с институциональной реформой ГФС, в частности, предполагается возобновление автономного статуса таможенных органов (создание отдельного органа исполнительной власти в подчинении Минфина) и кардинальная реформа налоговой милиции. Отмечу, что сейчас налоговая милиция остается точно таким же средством давления на бизнес и вымогательства как и раньше. К сожалению, качественных изменений в работе этого органа не произошло. Совсем недавно пришлось столкнуться с откровенным «беспределом» налоговой милиции Житомирской области – привет Сергею Билану.

А Минфину пора бы наконец-то начать выполнять функции центрального органа исполнительной власти в сфере финансов, а не с горем пополам переводить рекомендации МВФ с английского языка на украинский. Хотя, видимо, министру финансов Наталье Яресько и ее заместителю Елене Макеевой в роли высокопоставленных переводчиц гораздо комфортнее чем в роли государственных деятелей (http://blogs.lb.ua/kostiantyn_likarchuk/318893_minfin_byuro_perevodov.html). – 2015. – 21.10).

Блог на сайті: «Інформатор»

Про автора: Кирилл Сазонов

Лоббисты поставили правительство Украины перед тяжелым выбором
Лоббисты сделали «вилку» Порошенко

Может, процесс деолигархизации и идет, но лобби олигархов в Верховной Раде пока вертит законотворчеством, как хочет. Так во вторник парламентский комитет по налоговой и таможенной политике вопреки регламенту и закону о комитетах протащил поправку к законопроекту 2835, которая снижает ренту для Укргаздобычи с 70 до 29%. Роскошный подарок, ценой в 6 миллиардов гривен на следующий год. Кто-то эти деньги заработает, а бюджет потеряет. Кстати, эти средства планировали направить на выплату субсидий.

Как сообщает мой источник в Комитете, решение было принято с грубыми нарушениями регламента. Статья 43 закона о комитетах ВР гласит: за сутки депутаты-члены комитета должны знать повестку дня комитета и за сутки должны быть предупреждены о дате и времени заседания комитета. Этими «мелочами» пренебрегли по вполне уважительной причине. Я бы даже сказал – на это было 6 миллиардов уважительных причин. Авторство законопроекта принадлежит Юлии Тимошенко, Игорю Кононенко и еще ряду депутатов. В октябре он был проголосован в первом чтении.

Снижение рентных ставок может привести одновременно к двум негативным последствиям. Так, специалисты и участники рынка отмечали недопустимость снижения рентных ставок для совместных договоров. В варианте Кабмина ставка оставалась на уровне 70%. Эту же цифру предлагал и профильный комитет ВР. Зато парламент под оберткой «снижение цен на газ» фактически проголосовал за преференции газодобывающим компаниям,

принадлежащим Александру Онищенко, Юрию Бойко, Дмитрию Фирташу и Игорю Коломойскому.

Официально лоббисты поправок в законопроект называют себя защитниками интересов народа и борцами за низкие тарифы. Мол, снизим ренту и упадет цена на газ. Это не совсем так. Цены на газ сейчас формируются из нескольких составляющих – стоимость добычи (куда входит и рента), транспортировка, хранение, обслуживание сетей, налоги, инвестиции и так далее. И заработок владельца, который никогда не бывает достаточным. Тем паче, тарифы формирует не рынок, а НКРЭ, если кто не в курсе. Эксперты говорят, что даже при доброй воле всех участников рынка и согласии НКРЭ тарифы можно снизить на 10%. Это максимум. Чистой воды популизм.

Зато снижение ренты сделает большую дыру в бюджете. В пояснительной записке к законопроекту лидера «Батькивщины» указано, что потери бюджета от предлагаемых норм могут составить 5200000000. грн. Источники в Минфине отмечают, что эта сумма занижена минимум вдвое (4200000000. грн потерь на ренте для частных компаний и 7 млрд. на «Укргаздобыче»). Таким образом, в бюджете просто может не остаться средств для выплат субсидий. Яценюк уже четко сказал, что снижение ренты означает одно: «кто-то хочет эти деньги (24 млрд. грн на субсидии) забрать у бедных людей и обратно вернуть газовым олигархам».

В этой ситуации Украина имеет все шансы остаться без кредитов МВФ, потому что Фонд не захочет покрывать многомиллиардный дефицит бюджета, созданный самим украинским парламентом. Политически вся эта комбинация выльется в шахматную «вилку» для Порошенко. Он либо ветирует закон, став врагом борцов за низкие тарифы, либо оставит систему субсидий без денег. Можно, конечно, просто напечатать необходимое количество гривны, но рынок не обманешь – получим доллар гривен по тридцать. Цена популизма никогда не бывает разумной. А скупой платит дважды (<http://www.informator.su/blog/lobbystyi-postavyly-pravytelstvo-ukraynyi-pered-tyazhelyim-vyiborom/>). – 2015. – 04.11).

Блог на сайті: Lb.ua

Про автора: О. Германова, заступник головного редактора журналу «Вісник. Право знати все про податки і збори», канд. філол. наук

Налоговые грабли или онли бизнес?

О них 50 лет назад писала Айн Рэнд в романе «Атлант расправил плечи» на примере США. Той самой капиталистической страны, в которой выросла наша министр финансов. На них (налоговые грабли) Украина рискует наступить и теперь, потому что, лелея мысли о дальнейшем повышении в рейтинге Doing Business, мы все стремительнее катимся ко дну экономики, когда обычным людям станет нечего и не за что покупать, а креативные бизнес-идеи начнут погибать в зародыше, отпугнутые необходимостью установления кассового аппарата.

Как хорошо, что социальные сети позволяют вспомнить собственные публикации год назад. Как плохо, что ситуация тогдашняя и нынешняя – это

даже не дежавю. Все намного печальнее и неоднозначнее в нашей стране с перманентным правом выбора.

Год назад по состоянию на это время Минфин уже проводил работу над ошибками, потому как реформу «три в одном» – налоговую, бюджетную и в начисления ЕСВ, в парламенте даже не захотели включать в повестку дня. Перед новым годом ее таки приняли, и многие следили за процессом, потому как сложно лежать, услышав от спикера Верховной Рады команду «приседайте». Реформу приняли с налогообложением квартир от 60 квадратов, алкогольным пивом, взиманием налога на доходы физлиц с «богатых буратинов» – пенсионеров и прочими невкусностями, включая систему электронного администрирования НДС. Справедливости ради следует добавить, что альтернатив тогда не было, предприниматели с плакатами «А баба Яга против» были и есть (и будут, если верхи не договорятся между собой), а сама реформа позднее была признана первым этапом.

И начался второй этап налоговой реформы – с феерично красивой готовностью власти к диалогу, с индустриальными и открытыми коммуникационными платформами, и вообще с позитива. Мы собирались по субботам, дискутировали и спорили о налогах. Такие странные небезразличные к судьбе государства люди.

И тишина – обещали обещать свести все лучшие идеи воедино и выдать законопроект в августе.

А параллельно в парламенте откатывали назад непопулярные нормы, проголосовать которые можно было только ночью. Многого успели – среди прочего подкорректировали РРО для упрощенцев, СЭА НДС. Но успели не все – к примеру, так и не дошли до рассмотрения законопроекта 2674 о досрочной отмене дополнительного импортного сбора.

В начале сентября на Нацсовете реформ их представили аж две – минфиновскую и комитетскую. Первую, увеличивающую налоговое бремя до все по 20% и с непонятным акцентом на помощи малоимущим. Вторую – пока не выписанную в административной части, но с привлекательными низкими ставками налогов и сборов. «Свидетели платформ» провели параллели и с прискорбностью осознали: реформа от Минфина почти полностью дублирует модель, предложенную Советом независимых бухгалтеров и аудиторов 16 мая. Возглавляет СНБА – мама замминистра финансов Елены Макеевой. И тогда возник вопрос? Диалог или видимость?..

В Минфине сразу же пообещали широкомасштабное обсуждение налоговой реформы и представление законопроекта уже в октябре, в комитете не обещали ничего.

В Минфине пообещали подать в парламент реформу в ноябре; в комитете поняли, что «кина не будет», и сели за перо вместе с профессиональными бухгалтерами и аудиторами. Написали законопроект о налоговой либерализации, зарегистрировали в Раде под номером 3357 и в качестве «ответки» получили волну критики. Критики, начавшейся с вешания на главу профильного комитета Нину Южанину, возглавившую реформаторский движ, ярлыков-обвинений в «популизме» и «агентуре Путина». Критики, продолжившейся программными статьями министра финансов Натальи Яресько

о том, что ее проект лучше, и обещаниями обещать зарегистрировать его «в ближайшее время», «после согласования с МВФ» и т.д. Критикой, перешедшей в стадию публикаций непонятных экспертов на заданную тему.

Пишут, что закрепленное законодательно прекращение практики аннулирования свидетельства плательщика НДС в связи с отсутствием по месту регистрации, убирает механизм борьбы с налоговыми ямами. Стоп! А разве СЭА НДС не является таким механизмом?

Пишут, что переход на налогообложение распределенной прибыли лишит бюджета налога на прибыль. Стоп! А как же авансовые взносы, которые многие предприятия уже заплатили на годы вперед? А давайте за возможность жить и работать в Украине еще и подходящий авансом уплачивать, чтобы наполнять, наполнять и еще раз наполнять алчный бюджет, плодить социально незащищенных, брать с каждого по возможностям, а отдавать по потребностям?

Другой вариант – перейти к политике развития, стимулирования реального сектора экономики. Снизить ставки налогов и вернуть их назад в бюджет с помощью увеличения покупательской возможности граждан.

А мне она нравится – так называемая реформа от Нины Южаниной. Смелая и дерзкая, почти как у Дагни Таггерт из «Атлант расправил плечи». Насчет дырки в бюджете в 200 или 60 млрд. грн. можно и нужно дискутировать, а еще лучше – создать резерв из дополнительных поступлений в бюджет, которыми сейчас хвастается налоговая, и направить их туда – на случай кассового разрыва бюджета.

И о помощи утопающим – на личном примере, так как к теме либерализации налоговой реформы подключился министр социальной политики Павел Розенко. Риторика следующая: вы, редисы – народные депутаты, голосуете за увеличение финансирования санаториев-профилакториев и при этом предлагаете налоговую либерализацию, которая приведет к недопоступлениям в бюджет.

Павлу: я не Ваш клиент. Гидра-жизнь выдурила меня из журнала «Вестник. Право знать все о налогах и сборах», но красава-жизнь туда же и вернула. Справедливость есть – просто нужно делать свое дело и любить его. Можно было стать на учет в службе занятости, получать деньги за то, что платила налоги, лежать-страдать и потерять себя. А можно отказаться от подачек государства (заслуженных!!!), продолжая работать. Просыпаться утром и думать, куда бежать и что написать, осуществляя независимую профессиональную деятельность. Это и выбрала. Срок фриланса – три месяца.

Далее – три месяца госслужбы. Коварная, неблагодарная работа. Бумажки, которые не стоит печатать на принтере, но, тем не менее, это есть, как и сбор подписей везде и за вездой. Плюс: демотивация, связанная с тем, что нужно из фискальной службы делать патруль. Пошутила даже: успеете хоть до марта, в котором мне будет 35. Тамада отличный. Конкурсы супер, о сотрудниках-пахарях, получающих почти волонтерскую ЗРЯплату, не подумал никто.

Резюме: чтобы чего-то достичь, нужно делать то, чего никогда не делали. Чтобы достигнуть роста, нужно ослабить регулирование и снизить ставки налогов. Риски есть, но кто не рискует, тот не пьет.

И нужно не троллить друг друга, а сесть и договориться. Иначе ничего

нигде и никак.

На заметку реформаторам. Онли бизнес – ничего лишнего (http://blogs.lb.ua/olga_germanova/320400_nalogovie_grabli_onli_biznes.html). – 2015. – 08.11).

Блог на сайті: «Компании, банковские счета, сделки, налоги»

Про автора: І. Шинкаренко, В. Оджиковський, О. Короп

Повернути переплату на митниці – місія нездійсненна!?

Стаття посвячена вопросам, связанным с исполнением судебных решений о возврате денежных сумм переплаты таможенных платежей из-за корректировки таможенной стоимости товаров. Особый интерес настоящий аналитический материал привлекает рассмотрением судебной практики.

Скасування судами рішення митниці про коригування митної вартості без задоволення вимог про стягнення переплачених сум митних платежів на практиці виявилася неефективним способом захисту порушених прав платника податків.

Поточна судова практика зводиться до того, що разом з вимогами про скасування рішень про коригування митної вартості платники не можуть одразу висувати вимоги щодо стягнення митних платежів, переплачених внаслідок такого коригування.

Зокрема, правова позиція Верховного Суду України полягає у тому, що у разі постановлення судами рішень про стягнення коштів одночасно зі скасуванням рішень митниць про визначення митної вартості, суди перебирають на себе їх повноваження з визначення митної вартості. Також Верховний Суд України вважає, що вимоги про стягнення переплат у такому випадку є передчасними, оскільки заявляються до подачі заяви на повернення переплати (постанови ВСУ від 15.04.2014 у справі №21-21а14, від 12.11.2014 у справі №21-201а14, від 12.11.2014 у справі № 21-202а14).

Згідно з позицією ВСУ, після скасування судом рішення про коригування митної вартості товару, платник податків повинен подати окрему заяву про повернення відповідно до встановленого порядку та дочекатись дій митниці.

Однак, на практиці, навіть після скасування судом рішення про коригування митної вартості товару, митниці відмовляють у задоволенні заяви про повернення переплат.

Таку відмову мотивують тим, що на момент подачі заяви нова митна вартість товару вважається не визначеною, а для її визначення та задля повернення переплати потрібно здійснити повторну документальну перевірку платника.

Звичайно, така практика є незаконною. Платник податків, згідно з положеннями ст. 52 Митного кодексу України (далі – МКУ), самостійно зазначає величину митної вартості у поданій митній декларації. Митниця, за результатами здійсненого контролю величини митної вартості, приймає рішення про коригування цього показника згідно з положеннями ст. 55 МКУ.

Однак, якщо рішення врешті-решт скасовано, то митниця не змогла довести

його правомірність. А в цьому випадку через положення ч. 7 ст. 54 МКУ заявлена величина митної вартості повинна вважатися такою, що визнана автоматично.

Тому, додатково контролювати та перевіряти заявлену митну вартість за законом немає потреби. А посилення митниці на необхідність встановлення показника митної вартості є нічим іншим як «замилуванням очей».

Цей висновок також підтверджується і загальноправовою позицією щодо відсутності наслідків скасованого акта суб'єкта владних повноважень з моменту його прийняття (постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20.05.2013 №7). Тобто

скасоване рішення митниці про коригування митної вартості не несе за собою наслідків зміни показника митної вартості, а заявлений показник вважається достовірним та неспростованим.

Окрім цього, жоден законодавчий акт не ставить повернення коштів у залежність від проведення постаудит контролю чи направлення запитів закордон. Такі форми контролю можуть проводитись у визначеному для них порядку, але не можуть ставати на заваді поверненню коштів платнику податків.

Навіть якщо абстрагуватись від цього питання і спробувати ініціювати повторну перевірку митної вартості товару, то і тут платника чекає невдача. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що документальні перевірки, на яких наполягають митниці, відмовляючи у поверненні коштів, проводять не митниці, а Головні управління Державної фіскальної служби. Такі органи, у свою чергу, зазвичай, відмовляють у проведенні документальних перевірок навіть за ініціативною платника податків, вказуючи на відсутність законодавчих підстав для повторної перевірки (що, власне, відповідає положенням податкового/митного законодавства). У деяких випадках навіть прямим текстом повідомляють, що переплата має бути повернута без такої нової перевірки.

У результаті маємо замкнене коло: митниці не повертають кошти, посиляючись на необхідність проведення постаудиту, Головні Управління ДФС – відмовляють у проведенні постаудит контролю за відсутності законодавчих підстав.

А в цей час реальна вартість переплати знецінюється – у сучасних умовах України не виключено, що і в декілька разів.

Таким чином, в нинішніх умовах платник не може отримати переплату і в багатьох випадках змушений «шукати справедливості», подаючи новий позов про стягнення переплати, який слід подавати після скасування судом рішення про коригування митної вартості товару. Судові витрати, до слова, за таким позовом, також потрібно сплачувати повторно.

Отже, у справах про скасування рішень про коригування митної вартості судовий процес не відновлює status quo сторін спору, а лише зводиться до абсурдної формули «процес заради процесу».

Попри це, навіть ініціювання додаткового позову про стягнення коштів також не у всіх випадках вирішує питання повернення надміру сплачених митних платежів.

Наприклад, окремі судді Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ) у зазначених типах спорів вважають, що належним способом захисту є

не стягнення митних платежів, а зобов'язання митниці розглянути заяву про повернення цих платежів (рішення ВАСУ від 22.07.2015 у справі №К/800/50146/14, від 23.07.2015 у справі №К/800/6244/15. А це призводить до необхідності подання додаткової заяви про повернення, за якою митниця може відмовити з інших підстав.

Вочевидь, така ситуація суперечить ст. 13 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, якою передбачене право особи на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі. А «процес заради процесу» аж ніяк не можна назвати ефективним способом захисту порушених прав платника податків.

Також відбувається порушення суті та завдання адміністративного судочинства, яким, відповідно до ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, є захист прав приватних осіб від порушень зі сторони органів публічної адміністрації.

Тому вважаємо, що для забезпечення ефективного захисту прав платника у справах проти рішень митниці про коригування митної вартості товару та задля досягнення цілей адміністративного судочинства, разом із задоволенням вимог про скасування рішень митниці, доцільним буде задоволення вимог про стягнення переplat із бюджету.

Вважаємо, що є підстави для відступу від наведеної вище позиції ВСУ, що дозволяється відповідно до зміненої редакції Кодексу адміністративного судочинства України. Мається на увазі ч. 3 ст. 244-2 КАСУ, згідно з якою суди мають право відступати від позиції Верховного Суду України, навівши відповідні мотиви для цього.

Підставою, на нашу думку, може вважатися те, що така позиція не враховує особливості роботи контролюючих органів і створює додаткове навантаження на суди та на платників податків.

Як загальний підсумок, ситуація з поверненням переплачених на митниці платежів, яскраво демонструє, що поточна система державного управління у митній сфері потребує рішучих змін. Митниця не повинна використовуватися як інструмент наповнення бюджету коштом неправомірних рішень в т.ч. і щодо коригування митної вартості. До того ж очевидним завданням судової гілки влади, зокрема адміністративного судочинства, в цьому випадку є захист суб'єктів ЗЕД від свавілля контролюючого органу шляхом реального відновлення майнових прав, а не простої констатації факту, що орган був неправий. А з цим завданням судова гілка влади поки аж ніяк не справляється.

Источник: Юридична Газета. – 2015. – № 43. – С. 14 – 15(<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=1965>). – 2015. – 07.11).

Блог на сайті: Ubr.ua

Про автора: Гольдарб Максим

За несвоєчасну оплату захмарних тарифів — штраф до 100% від боргу

Верховна Рада України має повторно розглянути проект Закону України «Про житлово-комунальні послуги». Цей законопроект не лише не покращить регулювання правовідносин у процесі надання ЖКП, а й ставить споживачів у ще більш не вигідні умови, ніж ті, що існують на сьогодні.

Ключовою його нормою є те, що нардепи вирішили запровадити пеню за несвоєчасну оплату житлово-комунальних послуг в розмірі до 100% від суми боргу. Така законодавча зміна лише загострить і без того напружену ситуацію в житлово-комунальному секторі і може взагалі призвести до соціального вибуху в країні.

Мабуть, це одне з ключових «покращень», адже, що виходить? Влада поставила людей в умови, коли ті не мають змоги оплатити комунальні послуги. Не через жадібність чи халатність, а тому, що видатки багатьох українців перевищують їх доходи. І тому, що часто 60% від загальних місячних доходів забирають саме комунальні платежі. І, коли постає вибір між тим – придбати їжу чи оплатити комунальні послуги – зрозуміло, громадяни обирають перше. Проте для парламентарів такі речі неочевидні, і вони вирішили загнати людей у ще більш скрутне становище.

Крім того, що цікаво: споживачі сплачувати пеню за несвоєчасну оплату комунальних послуг повинні, а виконавцям буде абсолютно сходити з рук ненадання, надання таких послуг не в повному обсязі або неналежної якості. М'яко кажучи, це несправедливо та нелогічно, і виконавці мали б сплачувати споживачу пеню в розмірі подвійної вартості ненаданих, наданих не в повному обсязі або неналежної якості послуг. У той же час законопроект не передбачає посилення відповідальності за надання неякісних послуг, як не передбачає і публічних обговорень зі споживачами щодо перегляду тарифів відповідно до умов ринку.

Ще одна норма, яка працюватиме проти споживача, – це закріплення права органів місцевого самоврядування призначати «управителя» (на заміну ЖЕКу) без узгодження вартості його послуг зі споживачами. «Ціна на послугу з управління багатоквартирним будинком є вільною та у випадку визначення управителя органом місцевого самоврядування визначається на рівні ціни, запропонованої в конкурсній пропозиції переможцем конкурсу», – вирішили законодавці.

Виходить, якщо на конкурс прийде три «управителя», які запропонують місячну вартість своїх послуг на рівні 500, 600 та 700 гривень, місцева влада призначить споживачам «управителя» з вартістю 500 гривень, хоча в сусідньому будинку з ОСББ буде «управитель», обраний споживачами самостійно, який за свої послуги отримуватиме, до прикладу, 200 гривень.

Законодавці, очевидно, вважають, що конкурси будуть чесними та прозорими, а узгоджувати вартість послуг «управителя» зі споживачами не потрібно. Українські реалії підтверджують зворотне, тому необхідно передбачити, щоб органи місцевого самоврядування могли призначати «управителя» лише після отримання письмової згоди більшості співвласників багатоквартирного будинку та узгодження зі споживачами вартості його послуг.

Загалом автори законопроекту вирішили залишити споживачів сам на сам з монополіями, бо органи державної влади та місцевого самоврядування відповідно до статті 3 проекту взагалі не є учасниками правовідносин у сфері надання житлово-комунальних послуг, а отже, будь-які їхні повноваження відсутні. До того ж, із законопроекту прибрали ключові принципи, які гарантували мінімальний захист для споживача з боку держави. Йдеться, зокрема, про:

1) забезпечення раціонального використання наявних ресурсів та сталого розвитку населених пунктів;

2) створення та підтримання конкурентного середовища при виробленні та наданні житлово-комунальних послуг, забезпечення контролю у сфері діяльності природних монополій;

3) забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги, на умовах самофінансування та досягнення рівня економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво;

4) регулювання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги, перелік яких визначено цим Законом, з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку, природних особливостей відповідного регіону та технічних можливостей;

5) забезпечення рівних можливостей доступу до отримання мінімальних норм житлово-комунальних послуг для споживачів незалежно від соціального, майнового стану, віку, місцеперебування та форми власності юридичних осіб тощо;

6) дотримання встановлених стандартів, нормативів, норм, порядків і правил щодо кількості та якості житлово-комунальних послуг;

7) забезпечення соціального захисту малозабезпечених громадян.

При таких трендах від уряду – встановлення необґрунтованих захмарних тарифів, вилучення заощаджень людей, абсолютна незацікавленість у розвитку бізнесу в Україні – ми врешті дійдемо до того, що або настане соціальний вибух, або довгий час не припинятиметься інфляція. Це питання вибору суспільства та влади (<http://blog.ubr.ua/finansy/za-nasvoechnasnu-oplatu-zahmarnih-tarifiv-shtraf-do-100-vid-borgu-12309>). – 2015. – 10.11).

Блог на сайті: Lb.ua

Про автора: Блог Ольги Германової, заступник головного редактора журналу «Вісник. Право знати все про податки і збори», канд. філол. наук

Налоговая реформа: это было прошлым летом в середине января

Недавно у меня попросили взять интервью о налоговой политике у одной из светлых голов современности в данной теме. Ответила: не успею физически, я же не Минфин, чтобы обещать и не выполнять.

Как в воду глядела: в непростом реформаторском деле перейден очередной рубеж – правительственный законопроект налоговой реформы обещают зарегистрировать «в конце ноября – начале декабря».

Судя по предыдущей риторике, а именно «в ближайшее время», «в ноябре», «через месяц», «в сентябре» и проч., дата далеко не последняя. Хотя бы потому, что не точная. Начало декабря может перерасти и в 28-е, и даже в 32-е число сего месяца – даты, когда, если верить сказкам, впору уже идти за подснежниками. А чё? Ведь стоит же в тестах на профпригодность для налоговиков первым вопросом о том, какой месяц в году является одиннадцатым. Значит, есть сомнения!

Позиция МВФ переменчива, как ветер мая. Представители фонда то топают ногами, требуя проведения налоговой реформы, то заявляют, что сейчас не совсем то время, то (по последним месседжам) опять ее требуют, иначе не будет Украине счастья в виде очередного транша долгов, «которые брали не мы». Кто запутался в тенденциях, тот я и, наверное, другие 46 миллионов населения.

Какие центры влияния на налоговую реформу сегодня существуют? Насчитала их уже четыре.

1. Концепция Минфина «все по 20», пока не формализованная в законопроект, но вроде как обещающая макроэкономическую стабильность с дефицитом бюджета не более 3,7% ВВП, до достижения которого осталось урезать расходы на 60 млрд. грн.

2. Законопроект 3357 о налоговой либерализации от Комитета ВР по вопросам налоговой и таможенной политики (в народе – «проект Южаниной»), предусматривающий резкое снижение ставок налогов и сборов, улучшение администрирования, но и, увы, риск кассового разрыва в бюджете приблизительно на 200 млрд. грн.

3. Плательщики единого налога, требующие оставить все как есть, не трогать упрощенку, которую в большей-меньшей мере трогают авторы обоих вышеупомянутых центров влияния. На предизбирательном жаргоне эту категорию сограждан можно отнести к приверженцам «протывсиха».

4. Эксперты, ломающие мозги над тем, как все-таки сбалансировать бюджет и снизить его расходную часть в случае принятия законопроекта 3357, и параллельно не забывающие проталкивать в массы элементы своей концепции, представленной бизнес-сообществу еще 20 августа, но так и не рассмотренной Нацсоветом реформ.

С последними разгорелась целая дискуссия.

Ну, во-первых, кто сказал, что законопроект о налоговой либерализации примут? Ему большая поддержка от 115 депутатов разных фракций и групп (за что законопроект уже даже прозвали «ширкой»), но есть и большое сопротивление. Можно не думать о рядовых налогоплательщиках, но сложно игнорировать тот факт, что среди соавторов 3357 нет таких депутатов – членов коалиции, как Оксана Продан (потому что не трогайте упрощенку) и Андрей Журжий (потому что даёшь бруттизацию зарплаты; в переводе платишь сотрудникам больше – заплатишь меньше налогов). Зато в РПЛ поспешили присоединиться к инициативе о снижении налогов, заявив, что проект радикальный.

Во-вторых, предполагаемые недопоступления в бюджет эксперты оценивают в 144 млрд. грн. при применении коэффициента начисления единого социального взноса 0,6; в 225 млрд. грн. – если коэффициент будет равняться 1.

Но ведь с 2016 г. понижающий коэффициент ЕСВ 0,6 смогут применять все предприятия без каких-либо условий, и на то есть закон. То есть его отменят или где?

В-третьих, как считают уменьшение расходов? Переведение госзакупок в электронные – плюс 10 млрд. грн. Где-то замминистра экономики Макс Нефедов обозначил 20 млрд. грн. Где – уже никто не помнит, но на всякий случай цифру уменьшили вдвое. Далее: перенесение матответственности по больничному на работодателя (не 5 дней, как сейчас, а вообще). Не популярно. Покажите мне потом работодателя в частном секторе экономики, у которого сотрудники не будут «умирать», работая работу. Отмена овердрафта по системе электронного администрирования НДС принесет 30 млрд. грн. Само понятие овердрафта искарежили, но, тем не менее, около трети плательщиков НДС таким механизмом отсрочки платежей пользуются, и в случае его отмены будет зрада.

Что дальше?

Сценарий первый. Премьер продвинет в раде второй этап налоговой реформы от Минфина. В который раз припугнет дефолтом и продвинет. Народные избранники посмотрят на даты своих билетов в заморские края – и проголосуют. Оттуда, куда они отправятся путешествовать потом, будет легче наблюдать за тем, как гривня «заплывает за буюк».

Сценарий второй: принимается 3357. Интуиция подсказывает, что так не будет...

Сценарий третий: разрабатывается усредненная модель налоговой реформы. Берется лучшее из обеих концепций (например, ставки Минфина, администрирование Комитета), просчитывается экономический эффект и принимается в сессионном зале. Налог на распределенную прибыль – идеальная тема для предприятий, но не для бюджета. Что, если опробовать его сначала в качестве эксперимента в паре-тройке регионов, ведь мы же любим экспериментировать (достаточно вспомнить идею о передаче таможен на аутсорсинг и, опять же, законодательные маневры с ЕСВ)? Да, и стоит подумать об упрощенцах – уверена, «золотую середину» между их желаниями и возможностями законотворцев найти удастся.

Сценарий четвертый: о нем лучше не думать, его лучше не допускать. Это сценарий, по которому Украина остается без реформ, без внешних займов и стимулов к внутреннему развитию. Это путь в никуда.

Все, что нужно сейчас, – сеть и договориться. Как? Не знаю. Обращалась за помощью к астрологии и обнаружила: главные коммуникаторы концепций – замминистра финансов Елена Макеева и глава профильного комитета Рады Нина Южанина – полностью совпадают по гороскопу. То есть диалог предстоит сложный, но он просто необходим, господа субъекты законодательной инициативы. Не забывайте о бухгалтерах, которым ваши нововведения еще просчитать нужно. Не забывайте о директорах фирм и фирмочек, которые хотят прогнозируемости. И всегда помните об «этике солидарности», провозглашенной в 1980-х гг. польским философом Юзефом Тишнером: «Чтобы получился добросовестный диалог, Мы (Я и Ты) должны начать с признаний: «наверное, ты в какой-то степени прав» и «наверное, я не во всем прав». Таким

образом мы приближаемся друг к другу, так как каждый из нас готов личную правду другого сделать частью своей правды».

На заметку реформаторам, В общем(http://blogs.lb.ua/olga_germanova/320924_nalogovaya_reforma_proshlim.html). – 2015. – 14.11).

Блог на сайті: Pravotoday.in.ua

Про автора: Виталий

Налоговая реформа – кто выиграет «спаринг»?

В нашей стране происходит много событий, на которые не всегда обращаешь внимание. Однако, реформирование системы налогообложения уже настолько вошло в наш обиход, что пропустить это «знаменательное» событие невозможно.

Итак, в «борьбу» за реформирование фискальной системы включились два тяжеловеса – Кабинет Министров Украины в лице Министерства финансов Украины и Верховная Рада Украины в лице парламентского Комитета по налогам и таможенной политике.

Так, еще осенью текущего года была анонсирована концепция реформирования налоговой системы, представленная профильным комитетом под руководством Нины Южаниной. Уже в октябре 2015г. был зарегистрирован парламентский законопроект под номером № 3357, который фактически отображает основные концептуальные изменения, инициированные депутатами ранее.

В то же время, свой вариант фискальной реформы предложен Министерством финансов Украины. Оба инициатора настаивают на принятии «его версии» проекта закона, критикуя при этом законопроекты оппонента.

Что предлагается? Какие основные принципиальные отличия?

Оба законопроекта предусматривают снижение ставок, что не может не радовать бизнес. Однако, Минфин предлагает установить единую ставку в размере 20% для четырех основных налогов (налог на прибыль предприятий, налог на доходы физических лиц, НДС, ЕСВ), а Комитет по вопросам налоговой политики настаивает на применении трех разных ставок (15% для налога на прибыль предприятий, 10% для налога на доходы физических лиц, 20% для НДС и ЕСВ).

Кроме того, предлагается изменить правила «игры» для плательщиков единого налога. Так, Минфин предлагает прогрессивную, но щедрую систему налогообложения от 4% для предпринимателей с низким уровнем дохода до 8% для предпринимателей с высоким уровнем дохода. Парламентский законопроект предусматривает постепенный рост ставок к 2018 году. Например, в 3-й группе планируется увеличение ставки с нынешних 2%+НДС или 4% (с включенным НДС) до 5%+НДС и 10% соответственно. Доход 1 и 2 групп плательщиков единого налога хотят привязать к размеру минимальной заработной платы. Кроме того, Парламентарии хотят ввести три новые группы для предпринимателей, которые хотят работать на общей системе налогообложения.

При этом, если верить экспертам, проект Минфина носит комплексный характер и предлагает снижение налоговой нагрузки на общую сумму 60 млрд. грн. и одновременно конкретные предложения по сокращению расходов бюджета для сохранения макроэкономической и фискальной стабильности. Парламентский же законопроект предлагает сократить налоги на сумму около 200 млрд. грн., не предлагая конкретных мер по стабилизации дефицита бюджета в таком размере.

И таких различий очень много, о которых вкратце не напишешь, но пугает другое. Казалось бы, оба субъекта законодательной инициативы играют в одной команде под руководством одного «тренера», поскольку все их члены – команда из представителей коалиции, но «стиль игры» у каждого свой, и цели, похоже тоже.

В таких вопросах, как и во многих других, нужно только объединять усилия, а не делать одну и ту же работу несколькими командами. В нашей стране много отраслей, которые нуждаются в реформировании, поэтому работы хватит всем. Но хотелось бы, чтоб и Кабмин, и ВРУ работали не ради работы, а ради реального улучшения ситуации в стране. Необходимо повысить уровень ответственности конкретных людей за конкретные реформы, а не ждать, пока западные лидеры будут «настаивать» на принятии нами того или иного закона. Если мы говорим о налоговой реформе, например, то нужно признать, что именно Минфин отвечает за формирование и реализацию бюджета страны, именно он будет отчитываться перед парламентом и народом, что получилось, а что нет. Поэтому, считаю, что необходимо создавать группы экспертов, в том числе с числа депутатов, которые будут работать на так называемой базе Минфина и на этой площадке отстаивать аргументировано интересы избирателей, а не отдельных бизнес элит. При этом, по итогам работы группы, нужно сделать отчет о том, кто и что сделал, предложил, или не сделал и не предложил. Только индивидуальная ответственность поможет избавиться от пупулизма и имитации «бурной» деятельности.

Всем, кто находится во власти, важно осознать реальную необходимость проведения реформы, при которой система стала бы простой, нейтральной, независимой от чиновников, справедливой, эффективной и предсказуемой (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/1395/1240/>). – 2015. – 13.11).